

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN DANSKE ADEL

I DET 16DE OG 17DE AARHUNDREDE.

SAMTIDIGE LEVNETSBEKRIVELSER

UDDRAGNE AF TRYKTE OG UTRYKTE LIGPRÆDIKNER

VED

C. F. BRICKA.

ANDEN SAMLING.

**UDGIVET AF FORENINGEN TIL UDGIVELSE AF
DANMARKS ADELS AARBOG.**

KJØBENHAVN.

VILHELM TRYDES BOGHANDEL.

1913.

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

DEN DANSKE ADEL

I DET 16DE OG 17DE AARHUNDREDE.

II.

Fortale.

Omtrent 40 Aar ere forløbne, siden C. F. Bricka og S. M. Gjellerup udgav 1. Samling af »Den Danske Adel i det 16de og 17de Aarhundrede, samtidige Levnetsbeskrivelser, uddragne af trykte og utrykte Ligprædikener«. Det var i 1874—75, og først nu kan 2. Samling, endda betydelig mindre i Omfang, se Dagens Lys. Skylden er ikke de to nu hensovede Forfatteres. Manuskriptet til 2. Samling synes at have foreligget omtrent færdigt, da 1. Samling udkom. Det forefandtes i alt Fald ved C. F. Brickas Død i 1903, helt og holdent renskrevet med hans smukke, omhyggelige Haandskrift, i saa fuld færdig Stand, at kunde de tre sidste af de her meddelte Levnedbeskrivelser laa uden for det med Paategningen: »Færdig til Trykning« forsynede Omslag. Aarsagen til, at Manuskriptet dog ikke i det lange Tidsrum fra 1875 til 1903 naaede Trykkeriet, fremgaar af den Efterskrift, der sluttede 1. Samling og oplyser, at Værket vel havde fundet gunstig Modtagelse hos Historikerne, men saa langt fra hos det store Publikum, at Forfatterne ikke blot havde maattet arbejde uden Vederlag, men endog ved Udgivelsen af 1. Bind havde lidt et efter deres daværende Forhold temmelig betydeligt Pengetab, der tvang dem til foreløbig at holde inde. Det sluttelig udtalte Haab om, at det maatte lykkes at rydde Hindringerne for Værkets Fortsættelse af Vejen, gik ikke i Opfyldelse i de to Forfatteres Levetid, men var da ogsaa

længe før deres Død i den Grad opgivet, at C. F. Bricka alt i 1888 andetsteds (i *Personalhist. Tidsskrift*, 2. Række 3. Bind) meddelte to af de i sin Tid til 2. Samling afskrevne Levnedbeskrivelser, nemlig *Manderup* og *Christoffer Dues*. Men just kort forinden Brickas Død havde Medlemmer af den danske Adel sluttet sig sammen i en Forening til Udgivelse af Danmarks Adels-Aarboeg, og efterat Fru Bricka ved sin Ægtefælles Død havde overladt Manuskriptet til denne Forening, har det kun været et af de andre Opgaver, Foreningen havde stillet sig, afhængigt Tidspunkt, da 2. Samling kunde udkomme.

Dette Tidspunkt er nu naaet. Manuskriptet fremkommer i nøje Tilslutning til 1. Samling, altsaa ganske som den afdøde Forfatter har efterladt det og selvfølgelig derfor under hans Navn, hvorfor der ikke har kunnet blive Tale om at øge det til en til 1. Samling svarende Størrelse. Kun nogle ganske faa Anmærkninger, kjendelige ved et »Th.«, har jeg ment at burde tilføje, særlig for de tre sidste, næppe færdig redigerede Levnedbeskrivelser Vedkommende, ligesom jeg har udarbejdet Person- og Sagregistret, dog efter det i 1. Samling givne Forbillede. Bindets Omfang vilde strax være bleven noget større, i Fald ikke de to foran nævnte Levnedbeskrivelser havde faaet anden Anvendelse. Det er at haabe, at der ikke atter skal hengaa 40 Aar, forinden denne ved den danske Adels Omsorg udgivne 2. Samling bliver efterfulgt af en 3., forhaabentlig mere omfangsrig Samling.

I August 1913.

THISET.

Indhold.

	Side.
Forord	I
Personalia angaaende følgende:	
Barnekov, Christian, 1556—1612	1
Brockenhuus, Sophia Johansdatter, 1629—1644	21
Gjøe, Markus Falksen, 1635—1698	29
Gyldenstjerne, Helle Mogensdatter, 1614—1686	75
Hvitfeld, Mette Henriksdatter, 1617—1633	87
Lykke, Jørgen Henriksen, 1590—1616	109
Munk, Peder Ludvigsen, 1534—1623	125
Parsberg, Agathe Sophie, 1638—1660	137
Podebusk, Predbjørn Moritsen, 1568—1591	149
Reedtz, Kirsten Frederiksdatter, 1610—1646	175
Rud. Borchard Ejlersen, 1592—1647	191
Rettelser til 1. Bind	203
Navneregister	205
Sagregister	215

**Alfabetisk Fortegnelse over Forfatterne
til de i dette Bind optagne Ligprædikener.**

	Side
F(arstrup), M(ads) P(edersen). 1661.....	137
Gjødesen, Jens. 1623	125
Hansen, Knud. 1646.....	175
Jespersen, Peter. 1698.....	29
Mikkelsen, Hans. 1644.....	21
Pontoppidan, Knud Eriksen. 1647.....	191
Resen, Hans Povelsen. 1612, 1616	1, 109
R(iber), J(ens) K(jeldsen). 1633.....	87
Vedel, Anders Sørensen. 1591.....	149

Christian Barnekov.

Herrens Borg:

Den XLVI. Kong Davids Psalme, Om en sand oc fast Trøst i dette Leffnets Strijd, til visse Seyrvinding.

Offuer Erlig' Velbyrdig' oc Salig' Mands

Christian Barnekovs til Birkholm,
etc.

Som vaar Kong. May. Befalnings Mand paa Landskrone Slot,
etc. hans Lijg.

Der det bleff Hæderligen nedsæt i Helsingörs Kircke den 26. Martij,
Aar 1612.

Nogenlunde vijst oc forklaret ved
Hans Povelssön Resen.

Prentet i Kiöbinghaffn, Aff Salomon Sartor, 1613.
[8vo.]

Det er saa meget Skønt for et ret Christet Menniske, som S. Povel siger for sin Timotheo oc en huer, der frycter oc ærer Gud: Strid' en god Strid, effter som det er spaadt om dig aff Guds Hellige Mænd, der du bleffst kaldet oc beholt tro oc en god samuitighed, Det er den skiold, som mand icke maa kaste fra sig nogen tid, vden mand vil tabe oc ombære Troen met oc saa fare vild i mange mader ælendeligen.

De første Mennsker vaare i fred oc ro, saa længe det vared' i Paradisz: Men siden Synden kom met dennem her vd i Verden, oc det Aandelige fantis icke som tilforn, haffue kiødelige begieringer altid stridet imod Sielen oc Aanden, i det vellyster tee sig i Lemmerne som færdige Soldater, at indtage Hiertet oc Sindet imod Guds Aand oc villie til taeb oc wlycke æuindeligen. Huorfore Apostelen, som raader oss saa fuldkommeligen, wi skulle stride, affrader ocsaa varligen, at wi skulle icke stride effter Kiødet oc ey vandre der effter paa noget tog, men acte vel, at wi ere Christne oc Aandelige, hues Stridzvaaben' ere icke kiødelige eller saadane, som andre kiødelige Mennsker bruge effter denne ælendige Verdens vijs, met Haand oc Arm etc., til Hest eller Fod, til Lands eller Vands,

men saadane, som wi ere nu Soldater til, ny Guds Børn oc Aandeligen igienfødde effter en ny Skabning i Christo Jesu, Aandelige oc mæchtige for Gud Til at forstyrre icke alleeniste Befæstninger, i huor stercke de siunes imod Guds sandhed at være satte, men oc anslag, før end de komme i vercket, naar det behoff giøris, være sig i vort eget gamle Menniske eller andre, imod Guds ære, saa at alting maa alt paa det sidste komme vnder Christi liudelse, naar Krigen endis saa lykkeligen.

Saa skulle wi da aff Krigs-Herren selff lade oss anpammes til Strid oc icke indvickle oss siden mere i dette Liffs Bestillinger end vel til made, oc som effter vort Embede ellers fornøden er, at wi altid kunde behages hannem, i det wi synderligen vnder hans Cornet, Bannere oc Fane stride lowligen, som wi ville antsuare, at wi visseligen kunde bliffue kronede met seyr oc ære oc findes kongelige Præste for hannem, til æuig Fred oc Salighed.

Der aff kommer det, at Christne Forældre, som selff ere Soldater i saadan en Krig, tæncke altid til at opdrage vnge Krigsfoick, som kunde staa bi met dem oc andre imod fienderne, saa tidligen Gud begafuer dennem met Liffs fruct, til denne Verden, som Krigs Herren det forordnet oc befalet haffuer.

Saaledis er da ocsaa denne Erlig' oc Welb. nu Salig' Mand *Christian Barnekow* til Birkholm etc. strax aff Barnsbeen antagen oc indscreffuen til at være sin Herris oc Frelseris Jesu Christi Soldat oc Stridsmand, hannem troligen at tiene oc paa hans skandtz' at vare fornemmeligen, i Liff oc Død.

Thi der hand nu vaar fød paa for^{ne}. Birkholm

den 24 Januar Aar 1556¹⁾ aff Erl. oc Velb. Forældre *Hans Barnekow* til Birkholm, Danmarckis Rigis Raad, Oc Fru *Mette Oxe*, bleff hand strax ved den hellige Daab oc igienfødelsens Bad en ny Soldat i Guds Kircke oc Menighed til et nyt oc euigt Liff met sine Christelige Forfædre oc andre Christne mennsker, som kunde met rette høyligen stole der paa, saa som de hellige Fædre gjorde, der vaare da omskaarne effter Guds Befalning paa den tid, i Liff oc Død.

Hans Farfader vaar Erl. oc Velb. Mand *Morten Barnekow* til Rolsvijs²⁾: Hans Farmoder Erl. oc Velb. Frue Fru *Anne Krackewitz*. Hans Faders Farfader vaar Erl. oc Velb. *Morten Barnekow* til Teskenhagn: Hans Faders Farmoder E. oc V. Fru *Anne Plat*. Hans Faders Morfader vaar E. oc V. *Jochim Krackewitz* til Postelitz: Hans Faders Mormoder E. oc V. Fru *Elizabeth Normand*.

Hans Morfader vaar E. oc V. Her *Johan Oxe*, Ridder, til Gisselfæld: Hans Mormoder E. oc V. Fru *Mette Gøje*. Hans Moders Farfader vaar E. oc V. Her *Torben Oxe* til Nilstrup, Ridder³⁾: Hans Moders Farmoder E. oc V. Fru *Ermgaard Bilde* til Egede. Hans Mormoders Fader vaar E. oc V. Her *Mogens Gøje* til Krænckerup, Riddere oc Danmarckis Rigis Hoff-

¹⁾ Ifølge en gammel Optegnelse, trykt hos J. v. Bohlen-Bohlendorf, Der Bischofs-Roggen u. die Güter des Bisthums Roeskild auf Rügen in erblichem Besitz der Barnekow (Stralsund 1850) S. 163, fødtes han paa Egede A. 1557 og døbtes 7. Avg., omtr. 14 Dage gammel, sammesteds.

²⁾ Ralswik.

³⁾ Urigtigt; *Johan Oxe* til Gisselfeld var en Søn af *Johan Oxe* til Torsø og Fru *Inger Bilde*.

mester': Hans Mormoders Moder vaar Erlig oc Velbyrd. F. *Mette Bildersbak*¹⁾, etc.

Men som denne Edle oc Velb. vnge Søn nu bleff døbt, bleff hand kaldet *Christian*, den Stormæctig' oc Høylofflige K. *Christian den Tredie* til en tacknemmelig Aamindelse for den store hyldeste oc naade, hans Mayest. altid for^{ne}. *Hans Barnekow* haffde beuist i mange mader.

Saa er hand siden opfød der hiemme paa Birkholm, der hand nu haffde mist sin kiere Velb. Fader 4 Aar der effter²⁾, baade ellers i Guds fryctis begyndelser oc saa der hoss i Boog oc Lærdom, at hand i nogle Aar' haffde der en fin' lærd Scholemester' aff Landt' Francken, som hede *Hans Hartman* oc vaar for hans Velb. Fru Moder der til roost aff alle, som kiende hannem, for sine gode seder oc anden skickelighed.

Der hand nu vaar 18 Aar gammel, bleff hand vdsend til Jehne i Dyringen met samme Scholemester', oc studeret der ved 3 Aars tid, siden er hand kommen til Ingolstad vdi Beiren, som da berømtis, oc der oc forfræmmet sig i Bogelige øffuelser paa det 3 Aar.

Oc som hand da vaar paa det 24. Aar, tog hand sig fore at reyse i Italien, oc kom til Meiland i Lombardie, Item Paffi oc til Genua i Ligurien, Men som hans Fru Moder haffde ved Kiøbmændene sendt Breff i Vey for hannem, oc hand der³⁾ fant for sig scriffuelse om hendis store Suaghed, som hende diszmidler tid

¹⁾ Bydelsbach.

²⁾ Hans Barnekov døde 8. eller 9. Febr. 1559, Mumme, St. Knuds Kirke i Odense S. 232; Ny kirkehist. Saml. III. 490; Bohlen-Bohlendorf, anf. Skr. S. 163.

³⁾ Orig. har: det.

vaar paa kommen, begaff hand sig som en lydig. Søn paa Veyen tilbage igen, oc kom saa her ind i Riget til hende negste Aar, førend Herren kaldet hende aff denne Verden til det æuige Liff.

Samme Aar 1582, som hand nu haffde beskicket sin ting her hiemme, drog hand vd imod Vinteren til Basel i Svitserland, oc besaa de Stæder der runt omkring paa samme Reyse, studerindis siden samme steds paa den 2. Aar.

Derfra er hand forreyst igennem hele Svitserland, oc kom saa til Baden, Costnitz, Friburg, Skaffhusen, Zyrich, Bern, Soltorn, Losan, Item Genff i Saffoien oc der efter til Leon, Roan, Nyvers, Orliantz, Turs oc Parisz i Franckerig, sig at forsøge oc forfrømme i alt det, som en Adelsmand behorde oc vel anstod.

Oc som hannem gaffuis nu leilighed, drog hand derfra til Engeland, kom til Lunden, Oxenfort, Cantabrig oc flere Stæder, huor noget synderligt vaar at see oc lerre, som hannem kunde være tienligt i sin tid.

Derud kom hand til Nederland, oc vandrede igennem Rotterdam, Leiden, Harlingen, Hagen, Amsterdam, Vtrect, Dort oc siden til Parisz igen til sin forrige Studering baade i Spraacket oc andre øffuelser nogen stunde.

End er hand anden Gang forreist derfra til Engeland for Spraacket redligere at fatte, oc vaar der paa 2. Aars tid, saa hand ocsaa besøgte Skotland, S. Andres, Eidenborg oc andre flere Stæder der vdi, item Irland met huad der vaar at see samme tid.

Der dette vaar saa forrettet, oc denne vnge Mand vaar nu 30. Aar' oc synderligen forfremmet i Lærdom oc mange Stycker, som sagt er, bleff hand for stor

forhaabning højligen berømmet her hiemme for sin Allernaadigste Herre, Høylofflig' K. *Fredrich den Anden*, Saa hand bleff strax forleent met et Canichdom i Roskild for sin synderlig Lærdom skyld met all forhaabning paa all anden gunst oc befordring, naar han vilde forføye sig hiem igen, sit Fæd[e]rne Rige til tieniste oc ære. Dog laa Italien hannem endnu i Hoffuedet oc sinde, som hand haffde seet noget lidet aff tilforne, oc maatte saaledis vende tilbage igien. Derfor tog hand strax sin Reyse fra Engeland igennem Bremen, Heidelberg, Spijr, Stradzburg etc., oc kom saa til Verone, Venedig oc Padua, huor hand lærde sprocket snarligen samt meget andet tillige, som der vaar brugligt oc rømligt for en Adelsmand.

Oc som hand vaar nu heel færdig baade i spraaeket oc skicken, forreyste hand ocsaa der igiennem Landet, kom til Ferar, Bolonien, Ravenna, Ancona etc. oc siden til Rom, Neapolin, Calabrien oc Sicilien, huor hand besaae Messinam, Ethnam, Syraguse, Palermo, oc kom saa offuer til Malta til den Ordens Rid-dere, som der ere bestilte imod Tyrcken at tage vare baade met Galeer oc Befæstninger, som dennem samme-steds ere betroede oc offuerantuordede. Oc som hand reyste tilbage igen, besøgte hand Pisam, Lucam, Senam, Florentz, Mantuam, Parmam oc de stæder paa den anden side, førend hand drog til Venedien igen, der hand var ved 32 Aar'.

Men som hand nu saaledis vaar kommen i met vandring i saadane fremmede Land', oc haffde beseet den bæste deel aff Europa, bleff hand til sinds oc at vilde besøge Asiam oc Africam til met, saa vjt hannem mueligt var.

Saaledis er denne vnge Juncker da kommen til skibs fra Venedig til Græckeland, Moream, Corinthum, Athen oc i Arcipelago til Thracien oc Constantinopel, som voris gamle folck kalte fordom Meglegaard, oc i Tyrcki, samt nogle andre ypperlige Personer, som vaare der i selskab met, bode her aff Riget oc andensteds fra, ved stor bekostning oc fare. Oc der hand haffde nu nogen tid været til Constantinopel oc bekommet ydermere Pasz, som behoff giordis, fra Keyserens Hoff der sammesteds, foer hand der fra til Rodum, Cypren oc Syrien i Asia, kom til Alepo, Tripoli oc Libanum, Carmelum oc siden til Jaffan eller Joppen i Jødeland oc igennem Ramma til Jerusalem som en ret Jørsalefarer, som mand sagde her i Riget i gamle dage.

Her vaar nu meget at besee ved den Herris Christi Graff, Templens bierg Moria, Sions bierg, Hoffuitpande sted, Siloeh, Cedron, Oliebierget oc anden steds mere der omkring, som her vilde falde forvijs at opregne. Derfra er hand forreist til Betanien, Bethlehem, Jericho, Jordanen oc saa ned ad til det døde Haff, som Sodoma vaar i fordom tid, oc noget ind i Arabien, dog Røffuere forhindrede ham at komme til Sinai bierg, huor hand ellers haffde actet sig hedn, om det haffde været muligt. Saa nøddis hand da til at lade det fare oc tage veyen genniste til Egypten, oc ved Damiatam er kommen ind til Alexandrie i Africa oc siden op paa Nilo til Kair, Hoffuedstaden, huor de Tyrcker, Arabier, Perser, Æthioper oc Egyptier holde deris Stabbel oc Haandel met stoor drift oc forvexling Aar oc Dag, Oc enddog der vaar meget farligt, kom hand endda noget ydermere frem, mod Prestegiannis oc de

Abyssiners Land, Men som hand icke kunde voffue det videre baade for Luftens skyld oc anden megen wleyghed, ja for Rosmere, Crocodiler oc andre slige onde Diur, sancket hand en haab aff det synderligst', som der var at bekomme, oc gaffu' sig saa paa Hiemreysen igen, det forderligste muligt vaar, oc kom saa til Cretam etc. oc siden til Venedig igen om Michelsmisz tid, Da hand haffde været saaledis vde ofuer Aar oc dag oc vdstaaet saa megit met stoor Besuærighed, huilcket hand self flux videre oc ydermere met egen Haand haffuer optegnet.

Der effter bleff hand endnu til Padua ved 2. Aars tid, gaff sig der blant megit andet paa det Spaniske spraack, Thi hand vaar til sinds ocsaa at vilde beseet samme Landskab, om det icke haffde bleffuet hannem forhindret. Oc vaar hand der samme tid met mange synderlige Folckis store lyst oc forundring, det mand maa sige met all sandhed, for saadan forfarenheds skyld, som gierne haffde hans kundskab oc omgængelse, oc høyligen berømmede saadan en Person, som det sig burde, saa at alle de, som omgickes met hannem, haffde stoor gaffn oc anledning ved hannem til Studering oc Øffuelser, oc tackede hannem derfor, som de vel maatte, oc bleffue saa forfræmmede baade ved hans Paamindelser oc Exempel, dem self ocsaa til fromhed oc ære. End studeret hand da oc saa flitelig som nogen sinde tilforne, saa hand self met egen Haand vdskreff sig korte Copier oc Extracter aff Platone, Xenophonte, Plutarcho foruden aff Historier, som der vaare at bekomme, oc det tidt oc offte om Natten, naar andre soffue, saa de maatte friligen bekiende, hand gik dem alle tilforne icke alleeniste i

saadan draabelig forfarenhed, men derforuden endnu i all flid oc flictighed, oc sparde huercken tid eller bekaastning der paa.

Hand motte oc samme tid være der den Tydske Nations Consiliarius, som det endnu der merckeligen paakiender met samme Nations skønne monument oc andet mere, oc som de vilde tillige aff alle Nationer nødt ham til at være deris Rector, som er oc ellers en stoor ære hoss de Folck, sig til berømmelse for hans skyld, som vaar saaledis berømmet tilforn for saadane skickelighed oc forfarenhed, fick hand nogen suagthed effter saadane lange Reyser oc studering met andre mangfoldige Øffuelser, saa hand maatte lade sig føre aff Italien paa en Roszbaare, oc kom saa offuer Alpes til Tyskland igen met¹⁾ mange deris forlængelse effter sig for det, som for er rørt.

Saa kom hand da strax der effter her ind i Riget igen, Aar 1591, der hand vaar 35. Aar gammel, oc fant sig end da ilde tilpasz aff for^{ne}. suagthed, saa hand vaar fuldfærdig i Lærdom oc Historier, met Relationer oc Discurser, i sine mange Tungemaal, paa Latinske, Italienske, Spaniske, Frantzøske, Engelske, Tydske, Nederlændiske foruden vort Danske spraack, etc. met²⁾ mange seldsomme ting oc tøy, som hand førde met sig aff saadane fræmmede Land, som en deel aldrig haffde været her seete tilforn. Oc haffde hand da anuend paa saadan sin Studering, Vandring, Øffuelser oc Forfarenhed offuer 16 Aars tid, fast mere end Tiue tusinde Daler foruden saadan wmag oc fare etc.

¹⁾ Originalen : men.

²⁾ Originalen : men.

Der hand nu vaar kommen i Landet igen, som sagdt er, bleff hand antagen til Hoffue met statelig Besolding etc. oc der effter forsend i Legations vijs met Erl. oc Velb. *Steen Bilde*, nu Kong. May. Lænsmand i Trundhiem etc., til Skotland at staa Faddere paa vor allernaadigste Herris vegne til den vnge Printz *Henrich Fredrich*, Kong *Jacobs* Søn den førstefødde etc., Aar 1594, oc vaar hand der forbenæffnte Konge, saa vel som hans Medbroder, en Kierkommen Gæst for saadan Lærdom, Spraack oc Forfarenhed, saa hans Kong. May. elskte dem begge synderligen siden den tid, oc lod det ocsaa paakiende i atskillige mader.

Som hand kom hiem igen, bleff hand negste Aar forlænt met Lunde Gaard i Skaane oc S. Peder Kloster for saadan sin store skickeligheds skyld.

Men 2 Aar der effter kom hand vd igien i Gesandts vijs til Engeland met E. oc Velb. *Arild Huidtfæld*, Danmarckis Rigis Raad og Canceler, om høye Erinder oc Bestillinger til den ypperlige Dronning, D. *Elizabeth*, huor de vdrettet saadant met stoor Loff oc Behagelighed, bleffue statligen forærede oc siden høyt omlatte hoss H. *Mauritz* i Nederland, der de hannem besøgte paa Hiemreysen, som deris bestilling vaar, oc alle andre forsøgte Folck, som haffde stoor lyst til saadan omgængelse, met forstand oc hæfflighed.

Aar 1598 betænckte hand sig met Venners raad om den hellige æctestaet at begynde, oc bad om Erl. oc Velb. *Hinrich Brahis*, Danmarckis Rigis Raads, oc F. *Lene Totis* deris Daatter, Jomf. *Margrete Brahe*, saa hun bleff hannem Christeligen tilsagdt oc trolofuet, at deris Bryllup stod den 8. Søndag effter Pingsdag samme Aar paa Vedsköffuel met stoor glæde oc her-

lighed, siden hand negste Aar tilforn var bleffuen foreleent met Malmø Slot til Lundegaard, huilcke hand haffde i 5 Aar at forestaae met all tro oc flictighed, indtil hand siden fick Landskrone at raade fore Aar 1602 oc siden til sin døde dag. Oc vaar hand negste Aar der effter¹⁾ Kong. May. Gesandt' i Polen hoss Stormæctige K. *Sigismundum* oc paa hiemreysen hoss Høybaarne Churfyrste aff Brandenburg met held oc velbehagelighed.

Dismidler tid haffuer Gud velsignet hannem met sin fromme oc ædle Huszfrue, Erl. oc V. Fru *Margret Brahe*, met 7 kiære Børn, som er *Henrich Barnekow*, der bleff fød paa Vedskøffuel S. Laurentij dag 1599 oc døde samme Aar, *Hans Barnekow*, fød paa Malmøslot 5 Januar 1600²⁾, som allerede synderligen sig forfræmmet hafuer i sin færdige Latin oc andet effter saadan Alder, met all Fromhed oc Gudfryctighed, Gud velsigne hannem ferner, effter saadan Exempel, som hand haffuer i sin Salige Fader, sit Naffn til Loff oc ære oc sit Fæderne land til gaffn oc bæste, Jomfru *Lene Barnekow*, fød paa Landskrone Slot den 16 Junij 1604, Jomfru *Cecile Barnekow*, der sammesteds 23 Augusti 1605 oc døde paa det Siette Aar, Jomfru *Anne Barnekow*, paa Vedskøffle 9 Septemb. 1606, oc *Offue Barnekow*,³⁾ ocsaa der sammesteds 13 Februar 1608. Saa de Tre Sønner oc Tre Jomfruer leffue endnu, effter Guds villie, met deris fromme Velb. Fru Moder, met

1) o: 1603 (Ausländ. Registr.).

2) Aarstallet er, som let ses, urigtigt; det maa rettes til 1601 ifølge Ligpræd. over Hans Barnekov; jvfr. Dsk. Mag. 4. R. IV. 6.

3) Hans hele Navn: Ove Frederik Barnekov.

stoor Hiertesorg effter saadan ærlig oc kiærlig ætetskab, de haffde tilsammen, som lyst vaar at see paa eller om at høre. Gud trøste oc velsigne dennem rigeligen met sin Aand oc Naade for Jesu Christi skyld, Amen.

End vaar han det for^{ne}. Aar 1606 samt mange flere met vor Allernaadigste Herre oc Konning hoss den Stormægtige oc ypperlige Konge, K. *Jacob* i store Britanien etc., huor hannem iblant andre timedis stor loff oc ære met høy berømmelse baade for sin skriffuelse, som bleff høyt skattet oc roset, oc andre Aarsager, som mange vel vitterligt er.

Siden den tid haffuer hand været stundom noget suag oc tung, dog holdet sig det sterckiste muligt vaar, oc bleffuen alt ved sin Studering iblant andre Bestillinger, effter som hand saaledis haffde vant sig til aff Barnsbeen, nat oc dag, Hiemme oc paa Reysen, naar hand end ocsaa færdis skulde, huilcket suæcket hannem ocsaa jo mere oc mere.

Men som vor allernaadigste Herre oc Konning er i fior kommen i denne obenbare Feide met Stormægtige K. *Karl* i Suerrige etc., da haffuer denne salige Mand ladet sig Personligen finde wfortrodden dismidler tid, huor hand blef kaldet oc fordret, oc ynsket, at hand haffde ickun hafft sine forrige karske Aar til bæste, dog hand icke heller haffde sig tilforne paa Krigsbrug saa synderligen beflictet for sine andre foretagne ærinder oc bestillingers skyld, som for er rørt. I lige made, der vor allernaadigste Herre nu vdi Januario vilde selff met i det Tog i Vestergylland, fantis denne salige Mand oc tilrede, dog saa got som forvidendis, huad hannem timis skulde. Thi noget tilforn,

som den Danmand hans Sognepræst i Landskrone haffuer optegnet, kom hand i nogle synderlige Tancker, met stoor beuegelse aff inderste hierte oc grund bekiende det for hannem som aff Guds synderlig indskydelse met suck oc Grad paa Latine, saare aluorligen oc merckeligen, i denne Mening: At effterdi S. Hans vil icke, mand skal sige, wi haffue icke Synd, imod Sandheden oss selff at forføre, men helder bekiende vore Synder for den, som holder Loffue oc Retfærdighed i Christo Jesu, at forlade Synder oc reense sine aff all Wretfærdighed, da vilde hand ocsaa inderligen bekiende sig for en groffue Synder effter Vndfangelsen samt saa megen anden Besmittelse, som hand haffde siden fortørnet baade Gud oc sin Negste met oc skad sin Samuittighed, saa den vel maatte nu findis bange for den æuige Fordømmelse oc Død for saadan Ondskabs skyld i mange mader. Ja, sagde hand, Der er ingen Redning hoss mig selff, der er intet Raad eller Vey omkring, Fornufften er her formørcket oc foruildet, Villien met Hiertens Tancker forkræncket oc daaret, Saa at all Formue oc Mact til det Gode er forsvunden oc borte, At om Aanden end vilde noget, saa giøris det dog icke, men det onde gaar for oc giøris der imod, i huad Aanden diszmidler tid der til sige vil, som findis met smerte oc egen forhaanelse i Hu oc Sind, Huorfore det skær mig i mit Hierte, sagde denne salige Mand, som det vel maa, at ieg er her saadan inden vegge, saa ieg er ret bedrøffuet i mit inderste sind, oc ydmyger mig gantske for Guds Dom oc Stoel, som en ret ælendig synder' for Guds vredis ild faar at giøre, jo førre jo bædre, hans Mayestat allene til ære, som haffuer lærdt oss i sit ord, At it angerfuldt Hierte er

det Offer, som hannem behager, oc at hand vil icke forsmaa et sørgfuldt hierte, men see der til aff Faderlige Naade oc grundløse barmhiertighed. Saa troer ieg da, dog Gud skal hielpe min suage Tro, At Jesus Christus, Guds oc Mariæ Søn, haffuer fyldest giort met sin Død for alle mine synder oc vil skæncke oc tilegne mig aff blote naade den sin fortieniste oc verdskyld, i det ieg tror paa hannem effter hans hellige Ord ved hans Krafft der vdi aff hannem saaledis at finde jo mere oc mere Synders forladelse, den H. Aands Gaffue, oc faa endelig befrielse fra den æuige Død til ære oc herlighed. Ja, til en viszhed her paa bestyrcker ieg min tro met samme hans Ords søde oc trøstige Forjettelser, At naar den Wgudelig' omuendis saaledis fra sine synder, som hand haffuer ilde giort, da skal hand visseligen leffue ved Troen, hand skal icke dø, Alle hans offuertrædelser, som hand haffuer giort, skulle hannem icke ihukommnes, Thi Gud haver ingen behagelighed i den Wgudeliges Død, som døer, etc. Jesus skal frelse sit Folck fra deris Synder, Hand forlader Synder troligen, oc vil reense oss aff all wretfærdighed. Saa vil ieg da her effter ved Guds Naade aff Troen lade mig findis i gode gierninger met Retfærdigheds fructer, alt ved Jesum Christum allene, Gud til loff oc ære.

Oc som hand dette oc mere haffde saa bekiend saa besynderligen, begerde hand ydmygeligen en naadig afløsning oc saaledis at nyde den Herris Jesu Christi sande Legems oc Blods rette Testamente met salighed oc det æuige lifff. Oc der Absolutionen vaar hannem nu metdeelet met flere ord, som der hørde til, sagde hand met grædende Taare effter Apostelen:

Nu er ieg viss paa, at enten ieg leffuer eller døer, da hør ieg Herren til.

Her paa er hand siden gaaen til Alters met megen stoor beuegelse, Oc som alting vaar forrettet, raandt hannem end da graad offuerflødeligen paa kinderne, som hand gick tilbage igen, Oc dette skeede paa Søndagen, før hand drog op paa Torszdag nest effterkommende. Oc maa en huer Christen det gifue mact, at sligt var synderligen aff Guds Aand, som beredde hannem, til ydermere fristelse i en anden omskiftelse, som vaar nu i vente, i huilcken Gud hannem ey helder vilde forlade, at saadant, skulle være skeedt forgæffs, etc.

Denne salige Mand haffde hørt oc lerret allehonde bode paa een oc anden sted i saadan langsommelig tid i fræmmede Land', som før er rørdt, saa det vaar icke vnder, at saadant randt hannem tidt i sinde i sine Discurser, som hand met lyst vaar vant til, Men det maa mand gifue hannem effter met all Billighed, at hand dog aldrig fantis haardnacket eller moduillig mod nogen, som hult hannem imod i saadanne samtale, men slog det saa høffligen aff omsider, eller lod det saa bestaa, som hannem siuntis andre kunde icke være tilfreds met, saa ingen kand sige, hand meente noget i sine Discurser ilde eller argeligen, men helder gierne hørde andre deris Mening til met, oc tog sig den i betænckning, naar det sig burde.

End bør det oc at bekiendis, sandheden til Vidniszbyrd, at som denne gode salige Mand hafde hørt for nogle Aar siden i en anden synderlige oc salige Persons begængelse, at der bleff taalet noget vjdløfftigen om det Aandelige, som er ellers forborgten vijsz

indsluttet i Guds Ord, som offuergaar Fornufften oc findis omsider ved troen i Aanden aff Guds Børn til himmelske Paamindelse, Hunger, Tørst, Føde og Forlæskelse met lyst oc glæde effter all slig Bedrøffuelse oc Banghed til det sande æuige Liff, oc at det er Kærnen oc Krafften aff det vduortis, som Børnene bekomme, i Gud self oc aff hannem, naar hand findis ret i sin Tempel i inderste Hierte oc Aand, i den sted de andre nyde ickun Skaler oc Skælde alleniste aff det samme, Oc at saadant er det naturlige oc sieliske Meniske wbegribeligt, vden Aanden fører hannem der til, huor aff hand bliffuer oc kaldis Aandelig etc. oc en ret Christen, som det sig bør, huis Borgerskab oc rette Voning er saaledis i de Guddommelige oc Himmelske ting ved den helligste tro: Saa langt offuer all Fornufftens griller, som giøre Enthusiastiske Tancker alleeniste oc opdrømmer sig self noget offuer sig i seel-somme oc vnderlige mader, naar Troen oc Guds Ord fattis der til samt en Christen Eenfoldighed oc vnderdanigste Lydelse til Guds Naffns loff oc ære met all Sactmodighed oc ydmyghed etc. Da er hand siden kommen ydermere i tancke der aff oc met begierlighed oc lyst self begynt oc huldet en heel discurs der om, betænckendis der hoss den tredie Himmel offuer alt det, som er aff Skabningen, siunligt eller wsiunligt oc anderledis, end furnuften den fatte kand nogenlunde, oc at hand motte give det mact, en Christen burde saadan at være, Endog, disz værre, mand fantis snarer her at leffue in fece Romuli end Republica Platonis &c., som hand pleyde meenligen at sige, Det er: Enddog mand lefuede her i verden som skarn, i Bærme, paa

den Barbariske oc slemme vijs, der vaar i Romuli tid, da Rom begyntis først, nærmere end vdi nogen fuldkommen skick iblant Folck, som Plato stundede effter, met Dyds oc Fromheds stadige brug, Saa det vaar langt fra, mand leffued', som Christne oc Christi Brødre egnede oc burde at giøre for Gud oc hans Aasiun i samuittigheden, som Troen haffde ret aabnet Øyene paa ved Herrens Aand, som fornufften ellers aldri begribe kand. Dette, bekiende hand, skal mand vist staa efter oc haabe der til ved taalmodighed, det kommer, i naar Gud vil, ved Ordet oc Sacramenterne, at Herren findis i Sion, retteligen til salighed.

Denne vaar en god oc lystig Discurs, som siunis visseligen at haffue iblant andet siden baaret saadan fruct, Thi Guds Ord villigen at betracte met de himmelske hemmelige ting, som ere skiulte der vdi, gaar aldrig aff vden Guds synderlig velsignelse til fræmvezt, der teer sig vel, oc kommer ferner til dagen i sin tid.

Ja, saa haffuer denne voris gode *Barnekow* holdet sig her til det rette Lam oc Væders Hoffuit, som hans Erlige oc Adelige gamle Tilnavn *Barankoff* lyder, Thi Baran mercker en Væder paa Wendiske etc., oc Koff er Hoffuit, effter som Vaabnet met en halff Væder offuen til det giffuer tilkiende aff en gammel Wendiske Stamme, som det siunis, oc som en ret *Christian*, met Saluelse aff den hellige, søgt all hielp oc frelse i den Herre Christo alleene oc fundet forløsning aff hannem met saluelsen til sand Lærdom, ret Forstaand, bestandig Trøst oc det æuige Liff. Saadant haffuer hand fundet betimeligen til den Aandelige strjd imod sig self effter kiødet oc det gamle allermest

oc lerret ret, huad slige Herrens vaaben ere mæetige etc. oc hans Ord som et tueegget Suerd met leffuinde krafft, som trænger ind at adskille bode siel oc Aand til forskæl paa fornufftens ringe begribelse oc troens ypperlighed, bode ledmod oc marffue, det obenbare oc hemlige, som dømmer saa mæteligen offuer hier-tens tancker oc sind, oc vidner saaledis, at der er intet wsiunligt for hans Ansiet, men det er altsammen blot oc bart for hans Øyen, som wi haffue at tale met, naar hand fører oss henud i Ørcken oc griber hiertet an met saadanne ord til salighed æuindeligen, naar wi høre ret, huad Herren taler da i oss, som endis met fred oc fryd til æuig tid.

Det gjør Gud, at de, som icke moduilligen ere gienstridige, men findes ydmyge met egen fornectelse, fornæmme hans Faderlig gode behag oc villie i tide til at beholde troen oc en god samuittighed til enden bestandeligen oc icke lide skibbrud, naar den sterkiste storm kommer, som vil ryste baade Kyl oc siderne, baade Mast oc staffn met alt det, som hoos er, paa det hæfftigste oc grueligste, men seile end den høye oc hule Søe oc naae Haffnen, i huor hart det bruser, med holdene Reyse efter ynsk oc villie saa glædeligen.

Saaledis haffuer denne salige Mand berid sig til saadan Strid efter Guds naadige indskydelse oc siden ryct op met sin allernaadigste Herre i Westergylland, veret met den heele Reyse wfortrodden oc kommen vel til Bahuusz tilbage igen, Men som de droge derfra til Wardbierg, oc vaare komne i Halland, oc icke tænckte, at enden vaar saa nær, laa Fienderne dem der ved passen met fuldt Folck, saa de ere komne i Sker-

mytzel met dennem, oc hand met nogle andre er bleffuen forrasket aff mængden samme steds oc saaledis omkommen 21. Februarij, der hand haffde leffuet i 56 Aar oc 1 Maaned, saa strax effter sit ottende Climacteriske Aar, i denne Verden.

Ved en Fortale, dat. Kjøbenhavn d. 26. Marts 1613, dedicerer *Resen* sin Bog til *Christian Barnekovs* Enke Fru *Margrete Brahe* og deres Børn *Hans, Ove, Lene, Mette* og *Anne Barnekov*. Den udgives, siger han, fordi Enken »nogensinde« har begjæret det af ham.

Forf. omtaler (Bl. Avij^{vo}), »huorledes wi her vdi Danmarckis Rige i den forrige langsommelige Fred, som Gud vndte oss i 40 samfelde Aar' oc længre, siden den sidste Suenske Krig, ere bleffne værre end tilforn' met all Hoffmod oc Offuerflødighed, met saa megen Synd oc Last, at den gode Gud oc Fader er nu foraarsaget til at besøge oss igien met samme Rijsz [o: Krigen], at gjøre oss villigere oc bædre«. Han retter et skarpt Angreb (Bl. Bvj^{vo}) mod »hine wgudelige oc rygløse Krigsfolck, som huercken passe paa Gud eller ære, sæle Sielen for bade oc skade, suere oc bande, dricke oc doble met andet, som sømmeligen her icke næffnis kand, saa baade Mod oc Manddom falder dem omsider paa Hælene, naar de jammerligen bidde i Græsset aff harm oc vee«.

Efter Prædikenen følger Davids 46de Psalme, udsat til Melodien: Vor Gud han er saa fast en Borg. Det hele ender med et latinsk Æresvers over den afdøde.

Afbildninger af *Christian Barnekovs* og *Margrete Brahes* Vaabner findes.

Sophia Johansdatter Brockenhuus.

(1629—1644).

En Christelig Lijgprædicken.

Aff

Den 73. Psalme.

Der Erlig oc Velb. nu Salig Jomfru.

Sophia Brocken-
hus, Hindis S. Lijg bleff Hæder-
ligen nedersat, i S. Knuds Kircke i Oden-
se, Løffuerdagen den 5. Octobris.

1644.

Holden aff

Hans Mickelszøn, Superintendent
offuer Fyens Stigt.

Psalm: 126.

De som Saae med Graad,
Skulle Høste med Glæde.

Prentet i Aarhus hosz Hans Hanszøn Sk.

M. DC. XLVII.

[4to.]

Erlig oc Velbiurdig oc nu Salig Jomfru *Sophia Brockenhus* er fød paa Haffuerlycke udi Laaland den 31 Martij 1629 aff disse Erlige oc Velbiurdige Forældre. Hindis Fader er Erlig oc Velbiurdig Mand *Johan Brochenhus* til Leerbeck. Hindis Moder er Erlig oc Velbiurdig Fru *Helwig Bilde*. Hindis Farfader var Erlig oc Velbiurdig Mand *Kield Brockenhus* til Leerbeck. Hindis Farmoder var E. oc Velb. Fru *Eddel Vlfeld* til Hansted. Hindis Farfaders Fader var Erlig oc Velbiurdig Mand *Johan Brockenhus* til Leerbeck. Hindis Farfaders Moder var E. oc Velb. Fru *Sophia Skeel* aff Hegnit. Hindis Farmoders Fader var E. oc Velbiurdig Mand *Jost Vldfeld* til Østergaard. Hindis Farmoders Moder var E. oc Velb. Fru *Anne Kaas* aff Starupgaard. Hindis Farfaders Farfader var E. oc Velb. Mand *Johan Brockenhus* til Leerbeck. Hindis Farfaders Farmoder var E. oc Velb. Fru *Anne Juell* aff Astrup. Hindis Farfaders Morfader var Erlig oc Velb. Mand *Anders Skeel* til Hegnit. Hindis Farfaders Mormoder var E. oc Velb. Fru *Karen Fleming* aff Baffvelsøe. Hindis Farmoders Farfader var Erlig oc V. Mand *Anders Vldfeld* til Oregaard. Hindis Far-

moders Farmoder var E. oc V. Fru *Ellen Tegenhus*¹⁾ aff Hagedsted. Hindis Farmoders Morfader var E. oc V. Mand *Niels Kaasz* til Starupgaard. Hindis Farmoders Mormoder var Erlig oc V. Fru *Anne Biørn* aff Steenholdt.

Hindis Morfader var E. oc Velb. Mand *Erick Bilde* til Kierszgaard. Hindis Mormoder var Erlig oc Velbiurdig Fru *Mette Beck* til Haffuerlycke. Hindis Morfaders Fader var E. oc Velb. Mand *Steen Bilde* til Kierszgaard. Hindis Morfaders Moder var E. oc Velb. Fru *Helwig Vldfeld* til Høybygaard. Hindis Mormoders Fader var E. og V. Mand *Lauffue Beck* til Førsløff, Landsdommer vdi Sieland. Hindis Mormoders Moder var Erlig oc Velb. Fru *Agatha Grubbe* aff Valbygaard. Hindis Morfaders Farfader var E. oc Velb. Mand Her *Knud Bilde* til Suanholm²⁾, Ridder. Hindis Morfaders Farmoder var E. oc Velb. Fru *Birgitte Rønnow* aff Faareveld. Hindis Morfaders Morfader var E. oc V. Mand *Hertwig Vldfeld* til Orregaard. Hindis Morfaders Mormoder var E. oc Velb. Fru *Margrette Lange* aff Løgtved. Hindis Mormoders Farfader var E. oc Velb. Mand *Joachim Beck* til Førsløff. Hindis Mormoders Farmoder var Erlig oc Velb. Fru *Anne Rauffnszbiern* aff Beldringe. Hindis Mormoders Morfader var E. og V. Mand *Sigvardt Grubbe* til Valbygaard. Hindis Mormoders Mormoder var Erlig oc Velbiurdig Fru *Mette Vldfeld* til Lystrup.

Videre om denne S. Jomfruis Adelige Stamme oc Herkomst at opregne giøris icke fornøden, effterdi det er dog en huer vel vitterligt, at hun aff god fornemme

¹⁾ Orig. har : Eegenhus.

²⁾ Han skrives i Reglen til Kjærsgaard.

Adels Stamme vdi Dannemarck baade paa Fædrene oc Møderne er Fød oc kommen.

Effter at Gud Allermeestigste haffde Velsignit disse Velbiurdige Forældre med denne S. Jomfru vdi deris Ecteskab, haffuer de strax ladet hinde komme til den hellige Daab oc Christendom, at hun kunde Indlemmis i Christo, bliffue end [sic] Medarffuing til Himmerig oc det ævige Liff.

Der den S. Jomfru var 12 Vger Gammel, kom hun til hindis S. Mormoder, Erlig oc Velbiurdig Fru *Mette Beck*, oc var hoss hinde paa halffandet Aarstid, indtil Gud kaldede hinde. Oc der den S. Jomfru er kommen til den Alder, at hun kunde lære oc fatte noget, haffuer hindis kiere Forældre holdt Skolemester til hinde, som kunde vnderuise hinde i Guds Fryct. Oc foruden hun kunde hindis Børne-Lærdom, kunde hun mange aff Kong Davids Psalmer saa vel som mange adskillige Sententzer aff den hellige Skriff vden ad, som hun nu viste at føre sig til nytte vdi sin Suaghed oc Siugdum, saa der som Gud vilde haffue sparet hinde, hun maatte haffue Leffuit, da haffde det vel været at formode, at den Salige Jomfru skulle vel haffue bleffuit hindis kiere Velbiurdig Forældre til stoer Trøst oc Glæde, Men mand maa bekiende det om den S. Jomfru, som den vise mand Kong Salomon siger: Vor Herre haffde hinde kier, hindis Siæl behagede Gud, derfor hastede hand med hinde aff dette onde Liff.

Huad den S. Jomfruis Siugdum oc Endeligt er anlangendis, da haffuer hun den 7 Septemb. reyst til Rugaard med sin kiere Moder, oc samme Aften de kom til Rugaard, klagede hun sig, anden dagen bleff

hun mesten ved Sengen liggendis. Mandagen der effter reyste hindis kiere Moder til Odense, at tale med Hæderlig oc Høylærd Mand Doctor *Christopher Skuldtz* om hindis Suaghed, oc der hindis kiere Moder icke kunde finde Docteren hiemme, reiste hun strax til Rugaard igien.

Om Tiszdag Afften formerckede hindis kiere Moder og Morster, Fru *Birgitte Krusze*, at hun bleff meget Stack-Aandet oc Suag, at hindis kiere Moder oc Morster Vaagede ofuer hinde den Nat offuer. Oc der den S. Jomfru merckede, at hindis Moder var saa megit Bedrøffuit, sagde hun: Giffuer eder tilfrids, det bliffuer vel got, Gud vil haffue sin Villie. Sagde oc nogle gange: Allene til dig, Herre Jesu Christ, Staar alt mit haab paa Jorden. O Herre, naar jeg haffuer ickun dig, saa skøtter jeg huercken om Himmelen eller Jorden, om min Siæl oc Liff vilde end Vansmecte udi mig, saa est du dog min Trøst oc Saligheds Deel. Laa saa jdelig oc Læste ved sig selff, Soff lidet imellem, oc huer gang hun vognede, bad hun inderlig oc sagde der hoss: Saa elste Gud Verden, at hand gaff sin Eenborne Søn i Døden, paa det at alle de, som troe paa hannem, icke skulle fortabis, men haffue det ævige Liff. Oc der hindis Bedrøffuede Moder fornam, at hun var meget amectig, spurde hun hinde ad, om hun icke vilde haffue H. *Niels* i Viszløff til sig, huor til hun strax suarede: vist vilde jeg gierne haffue bud effter hanneme. Laa saa med Taalmodighed, spurde nogle gange, om hand var kommen. Siden der bemelte Hæderlig oc Vellærd Mand Her *Niels* vdi Viszløff kom ind til hinde, sagde hun: Gud skee Loff, at i er kommen, i kand aldrig troe, huor nær jeg var borte, jeg gad icke sagt det for

min Moders oc Morsters skyld, begierede saa at vilde haffue sin Bog, oc der hun fick den, sagde hun: Jeg kand icke vel see at Læse, thi mine Øyne ere saa dumme, maatte Pjgen læsse for mig, jeg vil self visse hinde, huad jeg vil haffue, at hun skal læse. Oc hun Læste mange Sententzer oc Psalmer for hinde, iblant andre den Psalme: Gud ver mig Naadig, Huo som tien Gud med Lyst, hand er Tacknemmlig, oc hans Bøn recker ind til Skyerne: Oc de raabte til Herren i deris Nød, oc hand reddede dem aff deris Angist. Med mange andre Sententzer, som er alt forvit at opregne. Oc giorde saa den S. Jomfru der effter hindis Skrifftemaal for Præsten megit Gudfrycteligen, oc med Glæde hørde sine Synders Forladelse sig paa Guds vegne tilsigis, oc der paa til ydermere fortrøstning oc hindis Trois bestyrckelse annammet hun vor Herris Jesu Christi Legems oc Blods Sacramente, huor aff hun hierteligen Trøstit sig, lagde sine Hender sammen, Tackede Gud oc sagde: Nu i Jesu Naffn, huor Gud vil haffue, er jeg gierne tilfreds.

Laa saa om Onszdagen med stoer Taalmodighed, oc satte sin Villie gandske vnder Guds Villie.

Om Torszdagen var hun oc meget suag oc meget Aandeløsz, fryctet intit for Døden, sagde nogle gange: Lad ingen ting være mig saa kier, der mig skal fra dig drage, Alle mine Dage, aff alt det, i Verden er, du skalt mig ene behage.

Oc i samme hindis Siugdum oc Suaghed besøgte hinder Erlig oc Velb. Fru *Anne Brahe*, S. *Eyler Quitzows* til Elffved, oc Erlig oc Velb. Fru *Elizabeth, Torben Gabrielszøns*¹⁾ til Fellemosze.

¹⁾ Akeleie. Hans Hustru hed Elisabeth Korff.

Om Freddagen, Klocken var ved 10 Slet, kom Hæderlig oc Høylærd Mand Doctor *Joachim Timmermand*, Canicke udi Ribe, til Rugaard til hinde effter hindis kiere Faders Begiering: Oc der hand saae hinde oc forfaret hindis Siugdum, siuntis hannem hende at være for Suag til at bruge nogen Medicamenter, oc derfor icke raadeligt hinde nogen Lægdom at indgiffue.

Samme Dag mod Afften bleff hun meget Amectig, begierede, at de vilde siunge den Psal. for hinde: Min Siæl nu Loffue Herren, etc., Saa vilde hun Soffue, oc den tid de kom til det Versz: Som sig en Fader forbarmer offuer sine vnge Børn oc Smaa, Sang hun selff det Vers ud til enden. Siden bad hun dem, at de vilde siunge den Psalme: Allene til dig, Herre Jesu Christ, oc der effter: Christ, du est baade Liusz oc Dag: Var Gud icke med osz denne Tid. Falt saa vdi Søffn, oc Soff saa rolig. Der hun opvognede, sagde hun nogle gange: Min Siæl, hans Loff skal lære [sic] nu offuer den gandske Jord.

Oc der effter spurde hindis kiere Morster hinde ad, huor hun haffde Ont? Suarede hun: For mit Hierte. Oc der effter sende hindis kiere Morster bud effter Skolemester, at hand skulde lade Folckene gaa ind i Stuen oc giøre Knæfald, at Gud vilde styrcke hinde. Saa laa hun med stor Taalmodighed, lige som hun haffde Soffuet. Oc som hindis Moder oc Morster stode ved Sengen, sagde hun: Min Hierte kiere Moder, jeg vil befale eder den Aldmectigste Gud, Gud bevare eder for alle eders Fiender oc w-venner oc ald W-lycke. Min hierte Morster *Birgitte*, Tack for alt got. Herren være med eder, hand lætte sit Ansict offuer eder, oc

giffue eder Fred. Oc hindis kiere Moder sagde til hinde: Den samme Herre oc Gud, som har giffuit mig dig, vil jeg befale dig: Herre bliff hoss oss, Thi det stunder til Aften. Strax suarede hun: Herre, i din haand befaler jeg min Aand. Der staar Guds Engel for mig. Spurde hindis kiere Morster hinde ad, om hun vilde, at Skolemester maatte komme ind oc Læse noget for hinde. Ja, suarede hun, min Hierte Morster, den gandske Nat. Falt saa vdi en liden Slum: Oc der Skolemester kom til hinde, Læste hand mange Sententzer for hinde, oc hun tallede saa sagte, at mand det neppe kunde høre: Herre, i din Haand befaler jeg min Aand. Saa laa hun saa gandske stille, lige som hun haffde Soffvit, Suckede to smaa Suck, oc der med Sac[t]modeligen Hensoff aff Verden, Salig vdi Herren, imellem den 13 oc 14 Septemb. om Natten, der Klocken var ved 12 Slet, udi mange gotfolckis nerverelse, effter at hun haffde Leffuet her i Verden 15 Aar 5 Maa- neder 2 Vger oc 4 Dage¹).

I Fortalen (der er udateret) henvender Forf. sig til den afdødes Forældre *Johan Brockenhuus* til Lerbeck og Fru *Helvig Bilde*. Valget af Texten til Prædikenen er sket efter den afdødes Ønske (Bl. Biiij). — Bogen er forsynet med et større kobberstykke Billede med en allegorisk Fremstilling og Ane-Vaabnerne.

¹) Regningen er ikke ganske rigtig, hvis Datoerne ere det.

Markus Falksen Gjõe.

(1635—1698.)

Det Sidste, det Beste

For dem

Som holde sig stedse til Gud,

Forestilled af

Psalm. LXXIII. v. 23 og 24.

Og til en Hæderlig Amindelse over

Den Højædle og Velbaarne Herre,

Sal. Hr. **Marcus**

Gjõe,

Herre til Brahesborg, etc.

Ridder,

Kongl. Majs. til Dannemark og Norge

Højt betroede Geheime-Estats- og Justits-Raad,

saa og Ober-Hofmester udi det Kongl. Rid-

derlige Academie her i Kiøbenhavn

Som ved en Salig Døød hensov i Herren Anno

1698. den 28. April og samme Aar den 14 Octob. blev fra Kiøbenhavn

henført til Herløfholm at nedsættes i sin Fæderne Grav,

Forklared af

Peter Jespersøn

Kongl. Majestets Confessionario og Hof-Prædikant.

Kiøbenhavn, Trykt i Kongl. Maj. og Univers. privileg. Boogtrykkerie.

[Folio.]

Saa længe Udødelighed bliver i Dyds Ihukommelse, saa længe Efterkommerne ikke slet glemmer at skiøtte om Dyd, hvor den er, og skionne paa Dyd, hvor den er borte, skal den Højædle og Velbaarne Herre Hr. *Marcus Giøe* til Brahesborg, Ridder, Kongl. Majestæts Geheime-, Estats- og Justits-Raad og Ober-Hofmester over det Kongl. Academie, Hans højprise-lige Eftermæle finde et reent Minde-Stæd i alle ret-dømmende Hierter; En Mand, der saa opofrede sig Gud i sit Liv, En Mand, der saa opofrede sit Lif til sit Fæderneland, hans Ihukommelse maa jo blive efter Døden hos de Levende som en sammenmænget Rø-gelse og aftvinge alle u-partiiske et u-dødeligt Ære-Offer; Hans Dyd har overlevet ham og er overleveret til os som et Mynster for Ære-elskende, hvor efter at udmestre deris Gierninger; som en Mestere for Skin-ærlige at mynstre deris Gierninger. Vi kand spare vore Pensler og giemme vore Farver til at sminke saa mange andre Liigkister, smukkere uden end inden. Denne, der staar os for Øjne, tegner sig selv og taler for sig selv, den giemmer de jordiske Levninger af en Herre, hvis Gierninger høris dagligen som den kraf-tiste Liigprædiken, der stopper alle Misunderis Munde,

men aabner alle Retsindiges Øjne og Hierter. Ingen Tiid skal faa Bugt med det Navn, Ævigheden selv tilhiemler sig.

Os, som nu ere og herefter ikke skal være, staar hand malet for Øjnene med de dejligste Skatteringer, Dyd og Ære kand pryde det U-dødelige af en Dødelig; De Straaler, hans Aasiun kastede paa os, vare alt forgiennemtrængende, at de kand demmis og dummis af Dødsens mørke Skugger; De Roser og Lilier, der faldt fra hans Hænder i alle hans Gierniger, ere alt forfriske, at Lugten af dem skulle forsvinde og blive til intet med Legemet.

De, der endnu ej ere og herefter skal være, vil finde Ære-Støtter, hvor de vende sig i Verden, der vidne om den Salige Herres Forretninger saavel i Fædernelandet som for Fædernelandet uden for Fædernelandet, og om end Verden taug, skal dog Stenene af Herlufsholm og det Kongelige Academie tale.

Hvor vel da denne Dyd end er forsikret mod Døden, saa vil det dog antegnis de kommende Tider til Efterretning, der finde hans Stamme-Navn saa tit nævnet i vore Chrøniker, See hans Skioldemerke tegnet over de tapperste Gierninger; men savne den Mand, der kand bære det blant de Levende: Her faldt den sidste Green af en urgammel Stamme, der aldrig vidste at forne og forraadne, men gik ud i Døden for at staae i dis hærligere Blomster inden sin Guds Eenemerker i hans Himmel og Paradiis.

Vil nogen vide, hvor højt den Retfærdige, der blomstrer som et Palme-Træ, kand skyde i Vejret, hand beskue sig denne Saliges affaldne Løv og Legeme, hvis Himmel-prydet Siæl allerede har taget sin Plads

i Guds Siæle-rydet Himmel og ladt de Efterlevende mange højpriselige Forretninger at forundre sig over, faa at efterfølge. At begynde fra Roden og ende i Toppen, da er denne Højædle og Velbaarne Herre fød paa sin Fæderne-Gaard Hvidkilde i Fyen af Erlige, Velbyrdige og Navnkundige Forældre.

Hans Fader var Erlig og Velbyrdige Mand *Falk Giøe* til Hvidkilde, Hofmester paa det Kongelig Adelig Academie Sorøe og Befalings-Mand i Børlum Closter. Hans Moder var Erlig og Velbyrdig Frue Fr. *Karen Bille* til Nache-Bølle. Hans Farfader var *Henrich Giøe* til Turbye-Gaard. Hans Far-Moder var Erlig og Velbr. Frue Fru *Birgitte Brahe* til Elved. Hans Farfaders Fader var *Eskild Giøe* til Skiøringe, Kongl. Majests. Befalingsmand paa Nyborg Slot. Hans Farfaders Moder var Erlig og Velbr. Frue Fr. *Sybille Gyldenstiern*. Hans Farmoders Fader var Hr. *Axel Brahe* til Elved, Danmarckis Riges Raad og Kongl. Befalingsmand paa Dalum. Hans Farmoders Moder var Fru *Mette Giøe* af Skiersøe. Hans Farfaders Farfader var Erlig og Velbr. Mand og Strenge Ridder *Henrich Giøe* til Giselfeld, Stadtholder i Kiøbenhavn og Høvidsmand paa Kiøbenhavns Slot, Som var Hr. *Eskild Giøe* til Krenkerup, Ridder og Danmarkis Rigers Mars, og Fru *Mette Rosenkrands* af Biørnholm deris Søn. Hans Farfaders Farmoder var Fr. *Elline Godav* af Schaffeløf, som var *Henning Olufsen Godav* og Fr. *Anne Giøe* til Kieldstrup deris Daatter. Hans Farmoders Farfader¹⁾ var Hr. *Otte Brahe* til Knudstrup, Danmarkis Riges Raad og Befalingsmand paa Helsingborgs Slot, som var Erlig og Velbr. Mand og Strenge

¹⁾ Orig. har urigtig: Farfaders Fader.

Ridder Hr. *Tygge Brahe* til Tostrup og Fr. *Sophia Rud* deris Søn. Hans Farmoders Farmoder var Fru *Beate Bille* af Liungsgaard, som var *Claus Bille* til Liungsgaard, Norgis Riges Raad og Hofmester, og Fru *Elisabeth Ulfstand* af Glimminge deris Daatter. Hans Farfaders Morfäder var Erlig og Velbr. Mand og Streng Ridder Hr. *Mogens Gyldenstiern* til Stiernholm, Danmarkis Riges Raad og Admiral samt Norgis Riges Raad og Stadtholder¹⁾, som var Hr. *Hendrich Knudsen Gyldenstiern* til Iversnis, Ridder, og Fr. *Karen Bille* af Eggede deris Søn. Hans Farfaders Mormoder var Fru *Anna Sparre* til Svanholm i Skaane, som var Hr. *Ibsen Sparre*²⁾ til Svanholm, Ridder, og Fru *Karen Goy*³⁾ af Eskier deris Daatter. Hans Farmoders Morfader var Hr. *Falk Giø* til Skiersøe, som var Hr. *Mogens Giøe* til Krenckerup, Danmarkis Riges Raad, Hofmester og Ridder, og Fr. *Margrete Støre* af Gammelgaard deris Søn. Hans Farmoders Mormoder var Fr. *Ide Ulfstand* af Torup, som var den Streng Ridder Hr. *Trude Ulfstand* til Torup og Fr. *Ide Brahe*⁴⁾ af Estrup deris Daatter.

Hans Morfader var Erlig og Velbyrdig *Marcus Bille* til Hvidkilde, Kongl. Majest. Befalingsmand paa Rugaard. Hans Mormoder var Erlig og Velbr. Frue Fr. *Susanna Brochenhuus* til Nachebølle. Hans Morfaders Fader var *Jens Bille* til Billesholm, Kongl.

1) Mogens Gyldenstjerne havde Len i Norge, men har næppe nogensinde siddet i Norges Rigsraad (skjønt det kunde synes antydnet i Diplom. Norv. II. 816) endnu mindre været Statholder der (jvfr. Saml. t. d. norske Folks Hist. I. 362). Han var Statholder paa Kjøbenhavns Slot.

2) Morits Ibsen Sparre.

3) Læs: Høg.

4) Læs: Brock.

Majts. Høvidsmand paa Visborg Slot paa Gulland. Hans Morfaders Moder var Fru *Karen Rønno* til Hvidkilde. Hans Mormoders Fader var *Eiler Brochenhuus* til Nachebølle. Hans Mormoders Moder var Fru *Bærte Friis* af Ørbecklunde. Hans Morfaders Farfader var Hr. *Claus Bille* til Liundsgaard¹⁾, Ridder og Danmarkis Riges Raad og Stadtholder²⁾ udi Norge, Befalingsmand paa Bæhuus, som var Erlig og Velbr. Mand og Strenge Ridder Hr. *Steen Bille* til Ellinge³⁾ og *Margrete Rønno* deris Søn. Hans Morfaders Farmoder var Fru *Elisabeth Ulfstand* af Glimlinge⁴⁾, som var Hr. *Jens Holgersen Ulfstand* til Glimlinge, som var Ridder, og Fru *Margrete Trolle* deris Daatter. Hans Morfaders Morfader var *Eiler Rønno* til Hvidkilde, Danmarkis Riges Raad og Sal. og Højlofligst Ihu-kommelse Kong *Friderich den Andens* Hofmester udi hans unge Aar, som var *Claus Rønno*⁵⁾ til Hvidkilde og Fru *Mette Hardenberg* deris Søn. Hans Morfaders Mormoder var Fru *Anne Krabbe* af Bustrup, som var *Tygge Krabbe* til Bustrup, Danmarkis Riges Raad og Mars sambt Ridder, og Fru *Anna Rosenkrants* af Biørnholm deris Daatter. Hans Mormoders Farfader var *Jacob Brochenhuus* til Damsboe, som var *Michel Brochenhusis* til Brangstrup og Fru *Karen Lycke* deris Søn. Hans Mormoders Farmoder var Fru *Susanne Bølle*, som var *Eiler Bølle* til Nachebølle og Fru *Anna*

¹⁾ Ljungsgaard.

²⁾ Ovenfor kaldes han Norges Riges Hofmester. Jvfr. Saml. t. d. norske Folks Hist. I. 217.

³⁾ Han skrives i Reglen til Søholm (skal være Allinde og Lyngsgaard Th.).

⁴⁾ Glimminge.

⁵⁾ Læs: Marquard Rønno (Søn af Klavs R.).

*Bille*¹⁾ deris Daatter. Hans Mormoders Morfader var *Henrich Friis* til Ørebeklunde, som var *Jesper Friis* til Ørebeklunde²⁾ og Fru *Anne Brochenhuus* deris Søn. Hans Mormoders Mormoder var Fru *Margrete Bille*¹⁾, som var *Niels Billis*¹⁾ til Raunholt og Fru *Bærte Ulfeld* deris Daatter.

Hvad Under vor Døde vandrede saa fuldkomneligen, der hafde saadanne Fodspor at vandre i? Neppe et Fied kunde hand gaae uden at høre om disse sine afdøde Forfædris Dyd, ikke et Trin vilde hand gaae uden at følge den. Mand veed og ikke, enten hans Stamme hafde meere Ære af ham, eller hand af sin Stamme; Thi det skal være vanskeligt at dømme, om vi finder vor Salige *Gjøe* kiendeligere levende, før hand blev fød, i sine Forfædre, eller hans Forfædre herligere levende, siden de vare døde, i hannem.

Saa snart hafde hand ikke Aar 1635 den 21 Novembr. begyndt at drage den Luft, der er os alle almindelig, at hand jo blev opofret sine Fædris Gud, hvilken hand i Daaben gjorde det Løfte, hand skulle være Herren hans Gud alle hans Livis Dage. Gud holt sig og til dette hans Løfte, og hans megen Lyst var med ham. Hand holdt sig til denne sin Gud og i alt det, hand fik at holde paa i Verden, slap ham ikke, ja, indtil hand blev aandeløs, lod aldrig sin Fromhed fare. Hans unge Aar var et Offer til Gud, hans Ungdoms Tugtemester.

Blev hand i sin Manddom et stort Lius for Verden, hans Ungdoms Tiid var ligesom et Dagskiær for dette Lius; thi naar man tælte hans Aar og vejde hans Gier-

¹⁾ Læs: Bild.

²⁾ Han skrives i Reglen til Lundbygaard.

ninger, befandtis Aarene ej at svare til Gierningerne. Det var i en daglig Gudfrygtigheds Skole, hand hiemme hos sine Forældre opklækkedis, hvor hand saae saa meget Got, at hand kunde ikke andet end tyde til alt det, der var Gudeligt; den ugemeene Dyd, hans heele Liv var udziiret med, hafde sine sær merkværdige Tegn i hans Barndom, dens Glands begyndte tilig at yttre sig. Siden saae mand synderlige forevidende i hans unge Hierte, hvormed hand tegnede for sig om den ypperlige Herlighed, hans Manddom udførde. En hver, den ugemeene Erfarenhed, Velbaarne *Falch Giee* lod see i alle sine Forretninger, er kommen for Ørne, skal ikke undre sig, vor Salige i sin Barndom groede og tiltog under hans Opsyn; derpaa laae synderlig Magt, at hans Forfædris Dyd skulde arvis af ham og boe i ham, thi lagdis den betimelig i hans Hierte, til hvilket ingen gav den bedre Adgang end Faderen. Dyden selv havde snart ævig Hævd og Himmel-hiimmel over denne Stamme; thi kunde den ikke læt udarte, naar indplantet ved saa kiærlige Hænder; saa styrede da Faderens Regler og Gierninger Sønnens velartende Ungdom, at baade Faderen og Sønnen styrkede alle i deris høje Tanker om dem. Den eene blev allerede anseet som de Unges Spejl og Eftersyn, den anden som de Gamlis Exempel og Underviisning. Det er læt at slutte, de sunde og fornuftige Raad, som saa mange Regler at leve efter, var en Føde for hans lærvillige Hierte, hvilken hand begierlig tog efter, indtil Siælen voxte og trevis meere end Legemet, og gammel Mands Erfarenhed stak ud i det unge Barns Hierte. Hans Højadelige Fader, der merkte vel, hand af natur-

lig Tilbøjelighed hastede at komme til Maalet, viste og, mand ikke strax kand tage Barn og giøre gammel Mand af, forsømte derfor ej at beskikke ham de Opseere i Ungdommen, der endnu meere eggede og sporede ham til at lære; thi vel var hans ypperlige Nemme et sær got Væld til Viisdom og Duelighed, dog lod hand de Ting, der af Naturen opvælder ej af vor egen Kilde, ham som et Lifsens Vand ved god Underviisning indgydis. I sær betænkte Faderen, det beste, hand kunde give sit Barn, var, hand indpodede Guds-frygt i hans Hierte, og lærde ham Herrens Veje efter sig. Der var ham ingen større Glæde end at høre ham omgaaes i Guds-frygt og Sandhed. Det unge Hierte, hand allerede hafde afbrudt fra Verden, lod hand derfor plantes i Guds Forgaarde, saa det aldrig forvilledis eller forvoخته i Verden. Morgenrøden har Guld i Munden; Der gavis Morgenrøden af hans Alder og Ungdom det, der er bedre end Guld og mange Stykker fiint Guld, Guds Ord i Mund og Hierte. Siden fordrev hand sin Tiid med at søge sin Fornøjelse i Boglige Videnskaber, i hvilke hans Adelige Hierte fandt en sær Fynd og Behagelighed; Kiernen af de Gamlis Skrifter, Marven af deres Videnskaber var hans Sind de smageligste Rætter, thi øvede hand sin Hierne i at betragte deris Gierninger, og saaledis end af de Døde lærde at leve.

Paa den Maade brugte hand de første tretten Aar af sin Alder, i hvilke hand Tiid efter anden yttrede og fremskiød nogle Blomster og en første Grøde af den Frugt, hand saa overflødig i sine Gierninger skulle bære til Verden; dog blev Frugten allene plukket paa

Hvidkilde inden hans Forældris og andre Højadelige Paarørendis Dørre. Nu skulde Træet offentlig røstis og fleere lære af hans Ungdoms Fuldkommenhed.

Aar 1648¹⁾ behagede det Hans Kongelig Majest. Højloflig Ihukommelse Kong *Friderich dend Tredie* at beskikke og anordne hans Højadelige Fader til Hofmester paa det Kongl. Academie Sorøe. Som Lodden kunde ingen beqvemere falde paa til et saa besværligt Embede end Velbaarne *Falch Gjøe*, der var fød at føre den Adelige Ungdom, da kunde ikke en saa dydig Søn skilles ved sin hiert-elskte Fader eller en saa elskende Fader savne sit Himmel-artende Barn; Hvorfor de fuldtis ad, og vor Salige, der hidtil havde fundet sit Sorøe paa Hvidkilde, fik nu sit Hvidkilde paa Sorøe.

Deraf skønnedis hans Salige Faders priselige Nidkierhed i sit Embede, hand elskte sine Underhavende som sine Børn. Hand handlede sit Barn som sin Underhavende. Af hans Adfærd mod den Adelige Ungdom skulle ingen lettelig skielne og skille hans Søn fra de andre, thi hand gav sit Hierte aldellis til en hver i sær, og deelte det dog imellem alle.

Vor Saliges Ungdoms første Udflugt var en Udkast paa hans Manddoms Gierninger, thi hand overgik sine andre Med-Disciple i Fliid og Lærvillighed, saa den Hæderlige og Højlærde Mag. *Niels Seerup*, da Skolemester paa Sorøe, siden Sogne-Præst ved Domkirken i Ribe, under hvis Opsyn hand tre Aar førte sine Studeringer, fandt nok, der intet meere i Skolen for ham var at lære, hans Himmel-tegnede Siæl greeb saa vidt om sig, i hvad der forhandledis, at ham fattedis snarere hvad at lære end hvordan at lære.

¹⁾ Læs: 1649.

Thi var det Aar 1651, i hans Alders 16 Aar, det Kongelige Academie med aabne Arme imodtog og omfavnede ham, hvor hans Videnskab fik meere Plads at yttre sig; hvor hand var sin Faders Glæde, sine Medbrødris Exempel, de Ondis Lius, de Godes Lyst, alles Forundring. Imidlertid forsømte hand ikke i disse sine unge Aar at bruge sig i alle Adelige, ham i sær vel anstændige Øvelser, til hvilke at begribe hand viiste sig saa beqvem som til Boglege Videnskaber at forstaae og fatte, dem hand u-ophørligen eftertragede, og formedelst hvilke hand, dog en ung Person, havde Herlighed iblant Folk og Ære hos de Gamle; thi henbragte hand og, hvad Timer af Dagen kunde spares, i opbyggelig Omgængelse med brave lærde Mænd, dem hand sit heele Liv igiennem satte overmaade Priis paa, og af hvis sindrige Samtaler hand fornam sin Hierne merkeligen at skierpis.

Hidindtil var hand det Kongelig Academies synderlig Glæde og det Kongl. Academie hans sær Fornøjelse, hans Viisdom var et Liggendefæ, som ikke fejlede det, hand brugte, og blev berømmet for de Gaver, hand fik af Underviisningen. Den lyksaligste Tiid af hans Alder var denne, da hand uden at finde, hvad Omhyggelighed Aarene fører med sig, nød ald Fornøjelse, et ære-elskende Gemyt kand vente sig, og besad hvert redelig Hierte; thi han torde kun kaste sine Øjne for at vinde alle skønsommes Kierlighed, vilde hand aabne sine Læber, var hans fyndige Ord som Lenker og Seeler at trække Folk end Hierterne af Brystet; det maa Misundelsen selv bekiende, hand vidste med en sær synderlig Artighed saa at tale, som hand tænkte, saa at tænke, som de Ting vare værde, hand

talde om. Den søde og sindrige Veltalenhed, der drøb af hans talende Tunge, har i sin Tiid fød og forfrisket mange Tilhørere, der tabte sig selv i Forundring, naar de hørde ham tale. End maatte mand elske og ære den Samtydighed mellem hans Mund og Hierte; den gamle Dyd og Dannis Redelighed boende i hans Bryst styrede og stemmede idelig hans Tunge til en saadan Betænksomhed, som hand maatte haft Munden i Hier-tet, een saadan Ærlighed, som hand maatte haft Hier-tet i Munden, hvilken hans trofaste Siæl bør derfor finde et priseligt Ære-Minde hos alle, og naar deris usandrue Tunger, der talte verre om ham, end hand var god for at tænke om noget Menneske, skal forne og visne, vil dog hans Dyd blomstre og bære Krands ævindeligt.

Hidindtil lefde denne Salige Mand i een fuldkom-men Lyksalighed, begreben og omarmet af sin Gud, hvis forsynlige Øje og Faderlige Hierte var ham laant til jevnlig Brug i alle hans Gierninger; Hvis Løndom i disse hans Ungdoms Dage var over hans Paulune, saa hans Lys skinde ham over Hovedet, og hand gik giennem Mørket ved det Lys.

Endelig var det og paa Tide, hand fik sin Deel i Galde og Gremmelse, og Gud, der havde tilmaalt ham dette Timelige dobbelt, ogsaa iskienkte Drøvelse for ham, hvilken begyndte at falde i hans Deel, da Gud Aar 1653 ved den timelige Død hiemkaldede hans Høj-salige Fader og saa, i det hand borttog hans Hovet, ramte hans Hierte.

Mand saae strax, Sønnens Fryd døde med Fade-ren, dog Faderens Dyd levde i Sønnen, som tabte ikke denne sin Salige Fader uden Sorg, thi hand ejede ham

ikke uden Glæde. Dog ingen Steen kunde være saa tung og byrdsom for denne elskende Søn, som Grav- og Liig-Steenen over hans elskte Fader, saa vidste hand dog, Gud er aldrig tilsinds at paabyrde sine Børn noget, at hand vil sprengte og overbyrde dem, ventede derfor, den samme hellige Haand, der paalagde Byrden, skulde i den behagelige Tiid igien afbyrde ham. Saa stor var ikke hans Sorg, hand jo agtede sin Gud større end enten den Glæde, der hand havde sin Fader, eller den Sorg, der hand havde mist ham. Som hand var mild og sagtmodig i Velstand, befantis hand trøstig og taalmodig i Væstand, det eene skulde saa lidet giøre Boble i hans Hierte at opblæse ham, som det andet legge Bylde paa hans Hierte at mistrøste ham; thi kunde dette Døds-Fald ikke døde hans Begierlighed til at lære, men opvagte snart en større Fyrighed hos ham, ved hvilken hand efter sin Faders Død blev sit Liv igiennem sin egen Fader og Førere.

Hans Ære-tyrstende Siæl traadde da efter at seeis uden for sit Fæderne-Land og forsøge, hvad hans hidindtil hiemvandte Dyd formaatte, naar henflyttet til Fremmede, ej at hand var sindet som en deel, der forsmaar deris eget Fæderneland, hvis største Forseelse er at have givet slige U-mennsker Lyset, der, hvor Lejligheden gir sig, foragte deris eget, ophøje fremmede Lande, lignende hine Børn, som elske mere Ammen end Moderen. Hand vidste vel, disse Nordiske Lande har midt i deris Kuld end og den Gnist og Krafft, ved hvilken en lærvillig Siæl kand opvarmes til Dyden; thi vilde hand ikke saa være hiemme i andre Lande, at hand var u-bevandret i sit eget, men besaae først, hvad i dette Rige er værd at agte, før hand gav sig

udaf Landet, og Aar 1655 den 25 April¹⁾ sejlede fra Ribe lige til Amsterdam, een af Verdens meest blomstrende Handel-Stæder, hvor hand sig nogen Tiid opholdt, at agte det Folkes Maade at leve paa, hvis omhyggelige Fliid har gjort dem Navnkundige frem for andre, hvis Børs hand befandt et Forsamlings Huus af alle Slags Folk i Verden, hvor enhver mødte ham talende med sit Maal, sælgende sine Vare, dog alle foreenede til et Øjemerke, ved u-fortrøden Fliid at erhverve deris Ophold; hand merkte, Fliid er aldrig uden Frugt, men en god Engel varter paa Vindskibelihood, som før en Laurbær-Green i Haanden, dermed at crone den Flittige, den skiødet Haand vinker ad Fattigdom og lar det ædle Hoved uden Forsvar, naar en opløftet og vel øvet Arm skrekker Armod, og er et varende Skiold for den Arbejdende. Det var ej en af vor Saliges ringeste Velsignelser, at Gud havde indgydet ham en Siæl elskende en dydig Øvelse, thi en Lad er den u-frugtbareste Jordklimp i Verden, men jevnlig Arbejd bevarede hans Siæl baade sød og sund, naar andris raadnede for Mangel af Øvelse. Dette hørtige og u-fortrødne Folk, som hand dagligen omgikkes, eggede Hans Arbejd-elskende Siæl til ny Fyrighed, og styrkede ham i den Tanke, hand længe siden hafde fattet, aldrig at kiedis ved Møje og Uroe.

Fra Amsterdam rejste hand til Utrecht at see og tale med de der levende brave og erfarne Mænd som de værdigste Syn, Tiden kand vise os, i hvilke der altid findes noget opmuntrende, som styrer hver ædel Siæl til en højpriselig Fliid at efterfølge Dyden; Hand taledede aldrig med nogen, at hand jo udlokkede Hans

¹⁾ 15. April ifølge Programmet (s. nedenfor).

Dyd giennem Tunge og Hænder, Tale og Gierninger, hvilket alt meget tiende vor i Dyden forelskte Rejsende. Paa tre Maaneders Tiid forblev hand i Utrecht, med nøje grandskende Fliid indtrængde hand sig til aldt Merkværdigt; hand skrev hvad hand saae, og saae hvad hand skrev, at hand siden, naar hand lystede, kunde overrejse sin Rejse i sit Kammer.

Imidlertid kom det den Salige Herre til Ørne, hvorledis det ældgamle Academie til Heidelberg iblant andre rejste sig og opløfte Hovedet, hvor ej alleene de Ridderlige Exercitier vindskibeligen lærdes, men endog de Boglige Konster fremsattes for alle, som tog Fornøjelse i saadanne Sindets ædelste Prydelser; thi hastede hand did, besaae dog paa Vejen Cøln am Rhein, Maintz, Francfort og Darmstad, indtil hand omsider til Heidelberg ankom, hvor enhver med Fliid søgte hans Omgængelse, den hand ikke uden sær Fornøjelse underholdt, thi hverken hængte hand i sine Landmænds [sic] Selskab som en deel, der uden for Danmark i fremmede Lande er dog i Danmark; ikke heller indmurede hand sig saa i sit Cammer, at hand jo undertiden omgikkes med andre, undertiden gik ind i sig selv, og krævede af sig selv nøje Regenskab paa sine Ord og Tanker, i sær sin Fremgang i Viisdommen. De otte Maaneder, hand forblev i Heidelberg, deelte hand mellem Hoffet og Universitetet, som begge indtog og vare indtagne af ham. Hand bladede den store Naturens Bog dagligen igiennem, og lærde deraf, hvorledes med Frugt at igiennemlæse de mindre.

Derpaa om Foraaret¹⁾ 1656 tog sig den Salige Herre for at gaae til Wien i Østerrige, de Romerske

¹⁾ I Marts (Progr. .

Keyseres Residents-Stad, og besaae under Vejs, hvad mærkværdige Stæder og Førstelige Hoffer kunde drage hans Øjne til sig; dog var ej det Udvortes, som glimrer i andres Øjne, hans Lyst og Attraae, men fornemmelig arbejdede hand at samle og sammendrage i sig selv adskillige Stæders adspride Fuldkommenheder, at forbedre Lasterne af et Land med Dyden af et andet.

I den Tanke drog hand igiennem Schwidserland og Savoyen ind ad Frankerige, hvor, efter hand nogenstund tøvede til Lion, hand strax hastede til Paris, hvilken Stad hand billigen ansaae som en kort Begrib af den hele Verden, og hvad hand tilforne havde fundet adsprid paa adskillige Stæder, mødte ham her samlet og forenet til Fornøjelse og Underviisning. Her gjorde hand sig selv Regler af alt det, hand saa og hørde, for efter dem da at føre sig selv og i sin Tiid at føre andre; dog tog Hans Ære-elskende Hierte ingen Plæt til sig, som Dyden reyste med ham, i hvor hand rejste, den skiftede hand aldrig som sit Maal og sine Klæder, men ærede med sin Rejsen baade sit eget og andre Lande, sit med den Fuldkommenhed, hand førde med sig af det og viiste fremmede, andre med de priisværdigste Dyder, hand bragte ud af dem og viiste sine egne. I denne ypperlige Stad omgikkes hand altid med de beste og gieveste, velvidende, Guld stedse baaren i en Pung med Sølv taber sin Farve, og den Mand, der omgaaes idelig med sine Undermænd, tør af i Stæden for at tage til i Dyd og Ære. Vor Salige, som kiendte sig selv, behøvede ej for at synes Mand at omgaaes med Dværge.

De femten Maaneder, hand forblev til Paris, indrentede ham saa megen Kundskab og Erfarenhed, at

hand siden ej savnede den, saa længe hand levde. Det Folkes nætte Artighed, kloge Dybsindighed og vidt udseende Betænksomhed i alle deris Anslag forbedrede saa hans derforuden over allis Vente modne Fuldkommenhed, at der var ikke mange Trin for den højere at stige. Hans over alt giennemtrængende Skarpsindighed fandt Vejen til de meest skyvlte Hierter og de i Hierterne dybest nedsenkte Tanker, dem hand ved en synlig u-agtsom Agtsomhed udlokkede, giennemrejsende ej allene Landet, men og Menniskene i Landet, igiennem hvis Siæle hans hørtige Siæl fandt snart en bannet Vey, og derudover jo meere og meere voxte og tiltog.

Der var da lidet tilbage for ham i Franckerige at hente, uden at hand giennemvandrede de meest Synværdige Stæder, thi hand troede intet Land-Kort saa vel som sine egne Øjne, og vidste, Forfarenhed at være den beste Leedsmand og Lærere.

Endelig begav hand sig fra Lion giennem Dauphine over Alpes ind i Italien, hvor hand først helste det Førstelige Hof Turin, og siden over Genua til Rom, hvilken Stad hand yndede saa vel, at, efter hand hafde rejst til Neapolis, kom hand did igien, og der til Aar 1659 fortøvede; hvad Levninger hand fandt af de Gamles prægtige Bygninger, som Tidens alting-tærende Tand hafde sparet, overtalde hand sig selv nu og da at beskue og, naar Tiden tillod ham det, at antegne, men i sær grandskede hand og saae dybt ind i Cardinalernis Forrætninger, med hvad Sind og Hørtighed en hver søgte at drage Pavens Hierte til sig og bøje det til den Herres beste, hvis Ord hand i sær sad til Rom at tale.

Aar 1659 rejste den Salige Herre over Livorno

giennem Marsilien og Lion til Paris, og anvendte to Maaneder paa at oversee det, hand tilforn havde merket; var noget forbisluppen hans grantseende Sind, da opsamlede hand det denne gang saa nøje og nær, at mand kunde sige, hand førde alt det, der var priseligt i og af Frankerige, ind i Danmark med sig.

Der paa rejste hand over til Engeland, og strax opholdt sig en føje Tiid i Londen, hvilken Stad for sin vel indrættede Anordning og det prægtige Hof syntes ham synderlig synværdig. Dog stak ham Hof-fets glimrende Pragt ej saa i Øjnene, at hand jo vel merkte, der var andre Stæder i Engelland, som fortiente at besees. I sær fyldte det over alt talende Rygte om Oxfords Ypperlighed hans Ørne, og da hand kom did, fyldte den Lærdom og søde Omgængelse, hand der fandt for sig, hans Hierte; der saae hand det anseeligste Academie i den u-anseeligste Stad, og merkte, hver et af de mangfoldige Collegiis var for sig selv som en Stad, styret af sine egne Førere, ved lige holdet ved sine egne Love, Indkomster og Friheder, hvilket Academie, i hvor vel det tilfulde svarede til hans høje Tanker, maatte hand dog bryde over tvert og begive sig tilbage til London, hvor hand behøvede saa megen mindre Tiid at anvende, som hand allerede havde beseet dens merkværdigste Pladser og omgaaet de Mænd af den nærmeste Adgang til Hove, der gav ham all den Underretning, hand kunde forlange.

Endeligen drog den Kiærlighed, hand bar til sit Fæderneland, hans Tanker hiem ad igien, saa meget saae hand ikke paa andre Stæder, at hand jo sluttede, det burde altsammen anvendes til hans Fædernelands Tieniste, hvilket hand af Ungdommen havde opofret

sig, drog derfor over til Holland, og da hand hafde landet ved Briel, rejste over Rotterdam til Hag, der hand forblev nogle Maaneder, og dis imellem rejste til Brabant og Flanderen, indtil hand omsider, higende efter sit Fæderneland, tog Vejen igiennem Ost- og Vest-Friesland, Oldenborg, Bremen, Holsten, og kom til Kiøbenhavn 1660 den 4 Augusti.

Da havde hand paa siette Aars Tiid beseet de syn-værdigste Stæder i Verden, ej som en deel ube-rejste i deris længste Rejser, hvilke fattes baade paa det rette Forsæt og den rætte Anledning, til hvad Ende og paa hvad Maade de skulle anstille deris Rejser. Hans Ærende og Øjemærke var anderledis end almin-deligt, ej saa meget at bese Lande og Stæder som Folk og Sæder og over alt af alt det, hand saae, at forbedre sig selv; derfor omgikkes hand med saa mange slags Folk, at hand af en hver kunde tage, hvad ham syntes got og anstændigt, vel videndes, een Mand er aldrig fuldkommen Leeds-Mand til Fuldkommenhed. Mødte hand Gieve og Dydige, enten styrede de ham til noget nyt Got, eller styrkede ham i det Gamle; Mødte hand Onde og Ugudelige, da eftertænkende deris Daarligheder rettede hand enten de Forseelser, hand hafde, eller skyede dem, hand kunde have, og i alt med hin skønsomme Bie arbejdede det til Hon-ning og Sødme, hvoraf en raaden Æderkop skulle taget sin Gift og Galde.

Andre maatte efter saa langvarige Rejsers Besværlighed søgt Skugge og Hvile og, skjønt de kunde naaet meere, udvald Rolighed frem for andet, ham var det ikke tilstæd, thi hans herlige og skarpsindige Forstand, hans priselige Forretninger og ypperlige

Venner førde ham frem til Lyset, ja meget af hans forige Lys fuldte ham, i hvor hand henvandrede. Neppe havde hand hilset sit kiære Fæderneland, før Landsens Fader, Salig og Højloflig Ihukommelse Kong *Friderich den Tredie*, i Naade kaste sine Øjne paa ham, og kiendte hans Skuldre dygtige frem for andre i sin Tiid at bære Rigens Byrde, hvor til hand Tiid efter anden søgte at venne dennem, og Aar 1660 beskikkede ham at være Cammer-Herre, den Naade hand med ydmyg Ærbødighed og antog, som hand vel vidste, Gud havde hængt Nøglen til hans Lykkes Dør ved sin Salvedes Belte, hvorfor og Guld-Nøglen var ham dis kiærere, hvilken ham blev given af den samme Haand, der i Fremtiden skulde aabne ham Dørren til højere og højere Ære, Hvorom utallige Kongelige Tilsagn tydeligen taledede, med hvilke Hans Majestæt betydede de høje Tanker, hand havde om ham, og den høje Naade, hand havde for ham; thi bød hand ham ofte være ubekymret for sin Forfremmelse, slig Omhue agtede Hand saa at lætte af hans, saa at legge paa Sine Skuldre, at Haabet om Velstand og Ære skulde aldrig hos ham uddøe, den stund saa naadig en Herre levede. Vor Salige fandt den Ild og Iver hos sig at blusse op og staa i lys Lue, hvortil Hans Konge dagligen ved nye Naade kaste Tynder, og ynskte intet heller end at bevise med Gierningen, hvilket herlig Val Hans Herre havde giort, da hand iblant saa mange andre kaarede ham frem for andre til sin Tieniste, thi intet var ham kierere end ved Lejlighed at tee sig ypperligere end det ypperlige Haab, mand havde om ham, som hand stedse elskte at være større i sig selv end i andres Tanker.

Den Tiid¹⁾ Hans Majestæt sendte *Hannibal Sehested* som Ambassadeur til Frankerige, fornam hand sig at være beskikket til Marskalk i denne Følge, tilfreds med sin Herres Villie som den, der ej var fød allene for at leve i dette lidet Hjørne, men kiendte all Verden for sit Fæderneland; ikke bedrog hand sig heller i disse Tanker, thi da hand kom til Frankerige, kom hand saasom fra et Hiem til et andet.

Den Herre, i hvis Følge hand var, havde en mægtig Fortrolighed til ham og skiønnede, ingen beqvemere kunde været ham medgiven paa denne Rejse; thi hand fandtis omhyggelig for at dølge de Raad, der ikke maatte føres til Lyset, og lod ej strax alt det, som kom ind ad Ørnene, drybe ud af Munden, hvorudover Ambassadeurens Hovet hvilede paa hans Marskalks Bryst, og betiente sig i adskillige Tilfælde [af] hans dybsindige Raad og kloge Betænkksomhed.

Imidlertid vor Salige Herre var paa Rejsen til Frankerige, havde hand den Naade at opvarte Salig og Højloflig Ihukommelse Konning *Christian den Femte*, paa hvilken gandske Nordens Haab da hvilede, thi ham havde Himmelen beskikket til at afløse sin Fader, hvis Hænder skulde antvorde ham en Jordiske Crone, saa snart de af Kongernes Konge havde annammet den Himmelske. Hand forsømte ej Lejlighed paa eengang at fortiene Sønnens Befald og fyldestgiøre Faderens Befalning, men som disse Nordiske Riger meere arvede end arvedes af Sønnen efter Faderen, saa stræbte vor Salige, som tiende den Herre, hvis Søn skulde herske over ham, ikke mindre at indarbeyde

¹⁾ 1662 (Progr.).

sig i Sønnens Hierte end at arbejde paa Faderens Villie.

Midt i hans Ifver og Nidkierhed til at tiene sit Fæderneland tendte Gud en ny Ild i hans Hierte, bøjet ved Kiærlighed til den Højædle og Velbaarne Jomfrue *Ingeborg Christine Juul*, den Højædle og Velbaarne Herres Herr *Ove Juuls*, Herre til Villestrup, hans Elskelige Daatter, hvis Ja-Ord og Gienkiærlighed hand Aar 1662¹⁾ blev forsikkert om i Hans og Hendes Høje Veners Overværelse, som alle ventede, Gud af Himmelen og det Høje skulde lyksalig-giøre denne efter hans egen alting velbestyrende Forsyn Himmel-sluttede Egteskabs Pagt til deris Glæde og selv-ynsket Velstand. Men det behagede den Grund-gode Gud at opløse dette Baand, før det endnu tilfulde var bundet, og afhente vor Saliges Kiæreste til et højere og højtideligere Bryllup i Himmelen end det, hende forestood paa Jorden, hvorudi hand saa vel som i alt andet fandt sig, vel videndes, denne hans Salige Kiæreste længe havde været Guds Brud, før hun blev hans, Hvorudover ingen havde større Ræt til hende end den Herre, som lod hende afhente til sig selv, efterat Hand kun havde viist hende hannem²⁾.

I hvor stoor end hans Sorg var over sin Salige Kiæristes Død, var dog hans Lyst at tiene sit Fæderneland end da større, hvilket hand saa vel havde given sin Troe som hun hannem; men den Gud, der undte hende Hvile og hellig Aften, vilde dog, hand fremdeelis skulde bære Dagens Byrde og Heede, og, at hand dis snarere kunde glemme sin egen Sorg, beskikkede

¹⁾ 1661 (d. 6. Juli). Hist. Tidsskr. 3. R. III. 593.

²⁾ Hun døde 5. Maj 1669. Hist. Tidsskr. 3. R. III. 618.

ham at arbejde paa andres beste og Glæde, thi da Hr. *Hannibal Sehested* havde opfyldt sin Pligt og forrættet det ham anbefalede Ærende¹⁾, fik hand Befalning at forblive som Envoye Extraordinaire til Paris og drage Omhue for alt det, ham Hiemme fra befaledes, og hvad ellers maatte fremme Rigets Tarv og Nytte.

Det kostede hannem mindre Møje end andre at opfylde sin Pligt i et saa højt og Danmark Magt-paa-liggende Embede, som hand tilfulde kiendte det Folk, med hvilket hand paa sin Konges Vegne handlede, hvis Hierter hand med en sød og sindig Omgængelse havde vundet, som ej var et ringe Merke paa hans Forstand, saa vel behagede hand det Folk, til hvilket hand sendtes, som den Herre, der sendte ham, og da hand 1669 hiemfordredis, hvo kand sige os, enten Frankerige nødigere slap ham, eller Danmark villigere tog imod ham?

Den Salige Herre maatte jo efter sit saa prise-ligen fuldendte Embede ynsket omsider at blive sin, at tage sig selv vare og holde sig til sig selv, efter hand hidtil havde været saasom belejret af mange, thi hans ypperlige Gemytte skulde dog fundet nok, hvorudi endog i sit eget Huus at lade sig see, og i Eenrom forrettet store og merkelige Ting. Men indtil sit Livs Ende maatte hand efter Himmels Raad være i Arbejde og aldrig høre op at tiene det Gemene Beste, hvorudover hand gladeligen tog imod sin allernaadigste Herres Befalning, der bød ham som Envoye at rejse til Holland, hvor hand paa tre Aars Tiid forblev, visende all Verden, hand intet Fæderneland kiendte uden det, hvor hans Konge bød ham blive, hand saae

¹⁾ 1664 (Progr.).

ikke til den eller den Kandt og Krog af Jorden frem for nogen anden, men afmaalte sin Stæds Grendser ved Solens Opgang og Nedgang. Derfor gik hand og dis villigere Aar 1672 fra Holland over til Engeland, hvor hand nesten siu Aar beklædde det samme Ære-Sæde, hand i Frankerige og i Holland havde hædret.

Den Stund hand saa uden Landet arbejdede paa Landets Beste, var det hans Naadigste Konges Omhue at aflegge hans Møje med den sødste Løn, hand yn-skede, sin Kongelig Hyldest og Naade, hvorudover hand gjorde ham til Estats- og Justits-Raad, sendende ham disse Ære-Titler som et Pant paa den Kongelige Naade, hand engang havde at forvente, naar hand hiemkom til sit Fæderneland.

Tiden og fornemmeligen Trøsten af Guds Ord havde allerede draget nogen, i det mindste en spæd Huud og Hinde over det Hierte-Saar, hand fik ved sin Kiæristes dødelig Afgang; Gud kom nu gandske at læge det, og lod ham finde i Engelland, hvad hand havde ventet sig i Danmark, thi Aar 1676 forbandt Gud hans Hierte til den Højædle Frue Frue *Elisabeth Marie af Thomson*¹⁾, Hende Hand læt overtalede til Gienkiærlighed, saa som den mere end sædvanlige Yndighed og over alt elskelige Fromhed, all Verden fandt hos ham, gik Budet og talede Ordet. Det Giftermaal var giort i Himmelen, før det ved Bryllupet blev fuldgiort paa Jorden, hvilket vor Salige Herre selv troede, som ikke ville imodstaae den Kiærlighed, hand kiendte for en Herrens Lue antændt af ham, der selv er Kiærlighed; thi skjønt hvert Menneske har Hiertet i sit eget Bryst, har hand det dog ikke i sin egen Haand; Egte-

¹⁾ Tamson (Progr.).

givne Hierter ere hver andre Himmel-givne, og komme ikke saa meget fra de Menniskers Bryst, hvori de ligge, som fra den Guds Haand, hvoraf de annammes. Mand kunde og skionne, at Gud i dette Verk havde ej allene sit Øje og sin Haand, i det hand bestyrede det, men end og sit Hierte, i det hand i Naade bestyrede det til deris Beste og Velfærd; thi paa ti Aars Tiid havde de saa sød og lifsalig en Omgængelse med hver andre, at deris Egteskab intet fattedis til en fuldkommen Lyksalighed uden allene Livs-Arvinger. Da nu Gud Aar 1686¹⁾ bortkaldede denne hans elskelige Frue, gjorde det baade hans og hendes Venner ont, som maatte høre saadan hans Vædermood langt fra, hvad ikke ham selv, der havde den inden Dørre og i Huset, ja i sit eget inderste Hierte.

Næppe havde den Salige Herre fæstet sin Fod i Engeland, hvor Himmelen havde ladet ham finde saa kiær en Huus-Frue, før hand fik sin Herres Villie at forstaae, der beordrede ham at gaae som Ambassadeur til Spanien²⁾, hvilken Rejse at fuldende, som hand maatte tage giennem Frankerige, forblev han der paa tre Maaneders Tiid i et højvigtigt Ærende, det hand efter sin Sædvane, det er, efter sin Herres Vente og Behag, fuldendte, rejsende saa videre til Spanien³⁾, hvor hand paa fem Aars Tiid tiente sin Konge og sit Fæderneland i den høje og herlige Post, hvorudi hans Guds Naade, hans Konges Yndest tillige med hans egen høje Forstands kloge Erfarenhed hafde sat

¹⁾ 12. Maj 1678 (Progr.). 15. Maj 1685 (Hofman, Dsk. Adelsmænd I. 149 Tab.).

²⁾ 1678 (Progr.).

³⁾ Over Pyrenæerne (Progr.). I Madrid optraadte han med megen Pragt (Progr.).

ham; hvor færdig var den Salige Herre til at forstaae alt det, ham blev foresagt og anbefalet, hvor lykkelig med sine Ord og sin Tale at betyde det, hand engang hafde begreben? Skulde hand tale sin Konges Villie til de Cronede Hoveder, hand var udsendt, hvilken Fynd, hvilken Dybsindighed merkte mand i hans Ord, som Veltalenhed selv ikke kunde optænkt prægtigere og bedre? Hvor nidkier var hand over sin Salvedes Ære, den hand handhævede til det yderste, vel viden- des, hvo der uden for Fædernelandet vil miste et Haar af sin Konges Ære, fortienner at miste sit eget Hovet, naar hiemkaldet til Fædernelandet.

Efterat den Salige Herre nu et og tyve fulde Aar¹⁾ hafde været uden for sit Fæderneland og ladet sig bruge til to Store Kongers Sager og Villie at fremme, vilde Himmelen omsider have ham Hiem til det Land, hvis Barn hand var, og hvis Fader hand (i henseende til den Herres Person, hand førde) hafde været; det var og billig, hand omsider skulde nyde Frugten af sin udstandne Besværlighed, som hand høstede baade af den Agt og Ære, hand for samme Gierninger fik hos andre, saa og den Fryd og Fornøjelse, hand over dem hafde i sig selv. Hvor mildeligen Landets Soel beskindede ham efter sin Hiemkomst, kiendtes best deraf, at hand strax lod ham fæste Stiernen paa Brystet og overantvorde den Ridder-Orden, der giemmis de Ypperlige og tro-befundne Tienere til Belønning. End blef hand forordnet at være blant hans Majestæts Ge- heime Raad²⁾ og tage Sæde udi den Højeste Ræt,

¹⁾ 1683 kaldtes han hjem (Progr.).

²⁾ Ifølge Progr. blev han først Gehejmeraad og blev derpaa 5. Maj 1681 slaaet til Ridder af Dannebrog paa Rosen-

hvilke høje Ære-Embeder og Titler hand alle bar saa vel og anstændig, at hand ikke mindre ærede dem end æredes af dem; jo meere hans Konges Naade ophøjede hans Navn, jo meere nedbøjede Ydmyghed hans Hierte, thi det var ham nok at fortiene Ære. Aldrig voxte hans Mood som hans Dyd, hand vilde ej være stoor i sine egne, fordi hand var det i andres Øjne, men vidste, Hofmod er som Møll, der æder det Klædebon, hvor i den afles, thi den døder Dyden, dog fød af Dyden, og, naar andre Laster aftager, som Dyden tiltager, samler den forfængelig Ære styrke af Dydernes Tilvext. Vor allernaadigste Konge, som fandt den Salige Herre i alle sine Forrætninger den samme gamle troe Tienere, lod og sin Kongelig Naade tiltage, og blef saa lidet keed af at lønne hans Tieniste, som hand af at fortiene Lønnen; thi sattis hand Aar 1685 til Stifts-Ambtmænd over Laalland og Falster, hvilket højvigtigt Embede hand ved Dyd og Ræt i 5 Aar¹) saa forestod, at ingen Enkes Suk, ingen Faderløses Taare nogen Tiid stævnedede ham ind for den Store Over-Dommere. Den første Domstoel, hand besteeg, var den inden i ham, hvilken hand førde op med sig paa den anden, hans Konge bød ham beklæde; thi blev og Uræt aldrig haanligere afviist end fra denne Dommeres Sæde, hvor den, ikke uden sin Beskæmmelse, fandt en Herre for stor til at bestikkes, for klog til at bedaares. Mand afbilder vel Retfærdighed altid blind, altid bevæbnet, Hand gjorde den, uden at blødgjøre den, sød og handelig, og borttog Klædet fra dens Øjne, at den mildeligen,

borg. Omtrent paa samme Tid blev han Stiftamtmand over Laaland. (Det ses, at Aarstallet 1681 er en Trykfejl. Hofman I. 152 har 1684.)

(¹ Indtil 1691.

hvor Billighed tillod, skulle see til den Ælendige. Med faae Ord: Hand var som en Guds Engel til at høre det Gode og det Onde, og i alle Ting beviiste sig den Blindes Øje, den Haltes Food, den Fattiges Fader; den Betrængte svarde hand, saa ofte hand kunde hielpe, med en hielpe-riig Haand, men, naar Haanden ikke tilstrekke, overleverede hand ham hans Bøn igien med venlige Læber; saa aaben som hans Hierte var for alle Brave og Redelige, saa aaben var og hans Dør for alle Fattige og Forladte, med dem hand gierne talde og talde venligen, thi ingen Skye eller Blaane overdrog det Ansigt, hvor et varende Soelskin regierede, som inderligen frydede og fornøjede hver een, der hafde at handle med ham. Langt var hand fra deris Sind, der giøre Rættten til Malurt og Stormodige af deris Magt, ja iblandt af deris Dyd, skrekke saa vel den skyldige som den uskyldige; men dem var hand behielpelig, der fortiente hans Forsvar, mod dem høflig, hand ikke kunde hielpe.

Saa aldels var hand ej optagen af alle disse højvigtige Forretninger, at hand jo tillige forestod Herlufsholms Skole, hvilken, som den var stiftet af hans Højpriselige Forfædre; der havde kast den Omhue paa deris Efterkommere at sørge for dens Vedligeholdelse, saa sparede hand ingen Fliid for at fordre dens beste og Fremtarf; dens Midler og Indkomster forestoed hand saa redeligen, at hans Efterkommere til ævig Tiid maa sætte sig ham for at efterfølge, dens Lemmer værge og forsørge hand saa omhyggeligen, at ingen af dem kunde siges Faderløs, ald den Stund hand var Skole-Herre.

Den Salige Herre fornam vel, hvor besværligt det

vilde falde saaledis at holde det ud med de mangfoldige Forrætninger, hvis Byrde laa paa ham, saa fremt hand ej søgte og fandt en huld og beleven Egte-Felle, der med en uskyldig og lifsalig Omgængelse kunde gjøre ham den Tiid behagelig, fra hans vigtige Ære-Embeder var at spare; men, paa det han kunde dis bedre naae sit Forsæt, raadførde hand sig med Himmelen, haabende, at den Gud, som hafde hiemhentet hans sidste Frue til sig, skulde forsyne ham med en anden, i hvilket sit Haab han ingenlunde fandt sig bedragen, saasom Herren bøjede hans Hierte til den Højædle og Velbaarne Jomfrue Jomfru *Jutte Dorothe Tot*, Den Højædle og Velbaarne Herris Herr *Knud Tot*, Herre til Knudstrup og Gaunøe, Hans ældste og Elskeligste Jomfrue-Daatter. Ypperligere Vall stod ikke til at gjøre end dette, thi Hans Hierte faldt paa den Ædelste og, hvilket overgaar alle Titler, den Dydigste og Gudfrygtigste Jomfrue; hafde hun ej arvet den Herlighed efter sine Forældre, at deris Blod adlede hende, Hun maatte fundet den i sin egen Dyd og adlet sig selv. Med denne sin Dydige Frue fik vor Salige alle de Velsignelser til medgift, som Himmelen har i Eje, og Guds Børn har i Vente paa Jorden; all Verden kunde see, hand havde en naadig Gud, som, foruden saa u-tallige Velsignelser af det Høje, fandt denne Naade hos Gud, at hand med saa ejegod en Egtefelle blev forbunden til Egteskab; thi dette kierlige Egte-Baand drog den ynskeligste Egte-Baade med sig, som kunde erholdes af ham, der selv er den store Egte-Herre og Husbonde. Havde Himmelen saa vist lagt længere Liv og fleere Aar til den Salige Herres Alder, som den lagde Ære og Hæder til Hans Stand, Livsalighed og Kiærlighed

til Hans Egte-Stand, da veed jeg, dette Egteskab skulde bleven antegnet af de tilkommende Tider for det lyksaligste, Solen havde beskinnet, thi saa fortroligen og kiærligen omgikkes de hverandre, at her var ikkun en Villie i begge Hierter, et Hierte i begge Lege-mer. I de elleve Aar og tre Maaneder¹⁾, Gud lod dem leve tilsammen, kand mand sige, Fred og Kiærlighed inden deris Dørre møtte hver andre, Fryd og Fornøjelse kyste hver andre. End velsignedes dette Egteskab med tvende Døttre, Jomfrue *Charlotta Amalia Giæe*, som endnu lever og tegner i sin blomstrende Ungdom saa vel efter sin Faders Dyd og Dannished, at Mand med Glæde seer den, ikke aldeelis er uddød, men har udvald sig denne dejlige Bolig; Jomfrue *Sophia Giæe*, som Gud i hendes Alders beste Flor og Fejr, efter sin viise Villie og Velbehag, har bortkaldet, hendis af Sorrig fast allerede forkomne Moder til nye Bekymring, som mindes dog, Hendes Elskelige Daatter er ikke tabt, men bedre forvaret, hun var dog Guds Laan til hende, der skulde igien gives, det maatte heldst skee i de Aar, da Laanet kunde gaae meest lydes-løs hiem; nu er hun bleven hendis Laan til Gud, som skal igiengives paa den Dag, naar alle Helgene fremstilles ustraffelige og lydes-løse med Glæde.

Skulde mand ej tænke, den Salige Herre, som saa priseligen beklædde alle de prægtige Ære-Sæder, paa hvilke Dyden ved Guds og Kongens Arme opløftede hannem, maatte undraget sig fra mere Forretninger,

¹⁾ Progr. siger: „Exorator factus est, ut tandem Anno 1686 solennibus ritibus jugalis firmata fuerit unis.“ Hofman sætter Brylluppet til 2. Febr. 1686. Optegnelserne i Dsk. Mag. III. 309 have 6. Febr. 1687. Den sidste Angivelse stemmer med Texten.

fornøjet med det, hans Samvittighed vidnede, hand allerede havde gjort for sit Fæderneland? Men saa fuldkommen, saa villig, saa hyrtig en Tiener havde Landets fromme Fader i Sinde fremdeelis at bruge, thi da det Kongelige Academie, stiftet her i Kiøbenhavn af Højloflig Ihukommelse Kong *Christian den Femte* til den Adelige Ungdoms Underviisning, befandt sig Hoved- løs, blev vor Salige Herre Aar 1695 beskikket til Ober-Hofmester derover. Hvor nær samme Kongelige Academie siden den Tiid var ham om Hiertet, saaes af den u-troelig Nidkierhed, hand viiste for dets Fremtarf, saa stoor og priselig, at den endog brød hans Hvile, og hand ei allene om Dagen arbejdede, men end og om Natten pønsede paa dets Beste; hans eget Exempel var Ungdommen en levende Lov, der saae i ham saa fuldkommen et Mynster af Fuldkommenhed, som den fremfarne Tiid har haft at brote af, og den Nærværende kand vise for de Tilkommende; Det Kongelige Academies Adelige Lemmer behøvede ej at lede i de Afdødes Aske efter Ild at opværmes til Dyden, saa længe saa brændende og skinnende et Lys stod inden deris egne Dørre. Med hvad Sødme og Sindighed tiltalde hand ej de Gode? Med hvad Eftertryk og Alvorlighed straffede hand ej de Onde? Saa øvede hand Rætten, at hand dog elskedes, saa brugte hand Fromhed, at hand dog frygtedes, Hans Mildhed betog ham intet af hans Myndighed, hans Strenghed betog ham intet af hans Underhavendes Kiærlighed, thi hvad hand kunde udrette ved Hunning og Lemfeldighed, forsøgte hand aldrig med Æddikke og Bitterhed.

Saa opbyggelig var den Salige Herres Omgjængelse iblant os, thi skal hans Dyd og Fuldkommenhed

have en udødelig Ihukommelse. Den stund hand var hos os, var det vor Gavn og Glæde at beskue hans ustraffelige Vandel, nu har hand vendt sig til den Stæd og Stand, hvor Dyden brammer ævindeligt, der de ubesmittede Belønninger fremsættis. Og skjønt hand, som i Magt-paaliggende Ting havde tilbragt sin Tiid, ikke var meget omhyggelig for synderlig Væsen enten selv at gjøre af andre, mens hand lefde, eller at det skulle gøres over ham af andre, naar hand var død, saa er det dog en tilbørlig Pligt end i Graven at give ham sin Ære; hand tog heller Fornøjelse i sin egen Samvittighed end i andres Berømmelse; heller af sit Hiertes og Guds Aands Vidnesbyrd end af Menniskens Eftermæle, agtendes en Mands priseligt Adfærd og Forhold en langt bedre Tolk og Talsmand om hans Liv end en andens Pen og Tunge: Saa førde, saa fremdrog hand sit Liv, at hand havde det ævige i sigte, saa endede hand det, at hand nu har det i Eje; Ved hans mange Rejser, utallige Forretninger, lang og jevnlig Studering erlangede hand Videnskab i mangfoldige Ting, men det fornemmeste, hand søgte i sin Kundskab, var at vide den eene fornødne Ting at kiende, at dyrke, at troe sin Gud; hand hørde gjerne Guds Ord, og hørde det saa, at hand troede, hand troede saa, at hand vidste, paa hvem hand troede, og i den Troe førde hand sit Liv, fremmed fra Verdens Underfundighed, Overdaadighed og Forfængelighed, hvilket alle maa vidne, der har haft hans Omgængelse. Hand var oprunden af en Adelig og Gudfrygtig Stamme paa Fæderne og Møderne, traade derfor i deris Fodspor og tiente sin Fæderne Gud; og, u-anseet hand i mange Aar vel havde besøgt fremmede Lande, hente hand dog ikke en nye

Religion uden Lands som mange, der drage ud med een og komme ind med ingen eller en anden, men holdt sig stedse til sin Gud, og ved en sand og reen Guds Dyrkelse, viiste, hand havde Ham hiertelig kiær, elskede derfor aldrig saa Livet, at hand frygtede Døden, thi hvis hand ejede agtede hand som et Laan af Gud, sit Beste tænkte hand at være giemt hos Gud, saa har Hand og taget det til Eje, som hand ved sin Troe havde nedlagt hos Gud og Gud i sit Rige havde oplagt til ham, hvor hand nu har Gud selv i Eie og Øje.

Saa troelig som hand meente det sin Gud, saa troeligen tiende hand sin allernaadigste Herre og Konge i mange Højanseelige Embeder, hvilke hand med saadan Fornuft og Vindskibelighed forestoed, at Hans Majest. derudi har haft sin Naadigste Velbehag, hand selv Held og Hyldest. Og som Gud optog ham iblant sit Folkes Ypperste og Ædlinger, at sætte i høje Bestillinger og Værdigheder, i Anseelse og Raadet for sin Salvendes Ansigt, hvor til hand ej saa meget ved Adelig Æt og Oprindelse som ved sin egen usparede Fliid og sunde Fornuft har banet Vejen (hvilke ere de rette Trappe-Trin til Ære-Stolen), saa har hand altid taget Gud, Hans Ord og sin Samvittighed til Raads, giort Rættten til sin Rætte-Snor, Rætfærdighed til Maal, Øjemeed og Merke og ladet Vejskaalene hænge lige for den Rige og Fattige, thi hand magte, i hvad hand gjorde, at hand altiid kunde have en god Samvittighed som den Hoved-Pude, hand agtede at sove sin sidste Søvn paa, naar hans Gierning engang var giort, og hand skulle legge sig til Hvile.

Hvor livsalig og yndig hans Omgængelse har været med hans Høj-Adelige Huus-Frue og elskelige

Børn, skjønnest best deris Sorg, sees tydeligst i deris Taarer, der begræde deris halve Hierte, deris Hoveders Crone, deris Fader og Forsvar, Styrke og Stytte; men har end Gud taget deris Glæde fra dem, saa har hand dog taget Den til ævig Glæde, hvorfor de ville optage denne Kalk af Herrens Haand med en Christen Fornøjelse under Hans hellige Villie; der kommer dog en Dag, naar alle Liigsteene skal borttages, da skal vor Fejr og Fryd, som i vore beste Venner har ligget begravet under dem, igien dages og oprejses med dem.

Hvor venlig beteede hand sig ej end og mod den Mindste, som søgte ham og talte med ham; den Fromhed, der boede i hans Hierte, stak ud af hans Øjne ved et sødt og lifsaligt Aasyn, angenemme og behagelige Geberder, trinde frem af hans Læber ved de høflige og belevne Ord, hvormed hand saa tiltalde alle, at ingen kunde gaae ufornejet fra ham. Saa var hand blandt den onde Slægt et fuldkommen got Guds Barn, uden Gift og Galde, uden Avind og Vrede. Verden laae ham aldrig saa paa Hiertet, at dens Medgang kunde gjøre ham overgoven og angerløs, dens Modgang angergoven og trøsteløs; i andris Ansigter saae mand vel stundum Regn, stundum Soelskin, alt efter Tidens og Lykkens Forandring, men i hvorvel hand kom ikke uden Stød, og fuld store Stød, igiennem Verden, merkte dog ingen det paa ham, thi hand altid var den samme, ikke mindre i Modgang, ikke større i Medgang; i Væstand glemte hand ikke sin Gud, i Velstand ikke sig selv, men skikkede sig hans Tilstand ej efter ham, saa skikkede hand sig efter sin Tilstand, tænkende, Gud vidste best Maalet paa hans Hierte, hvor meget af Sorrig og Glæde det kunde taale.

I hvor ypperlig hans Blod og Byrd end var, hvor anseelige hans Embeder og Ære, hvor berømmelig hans Dyd og Dannished, hvor smertelig hans Skilsmisse og Afsagn, kunde dog intet opheve, intet forhale hans Død og Afskeed; alle disse u-vurderlige Liggendefæ laae i et Leerkar, det skulde omsider sønderbrydes. Hafde hans Dages Tal været saa stor som hans Dyders, da maatte vort Fæderneland nu ej savnet saa velfortient en Mand, saa troe en raadgivere; Men hvo vil sige, Guds Tiid er Utiid? saa lidet som nogen kand tænke, hand levde for længe, siden hand levde Christelig, saa lidet kand nogen indbilde sig, hand døde for tilig, siden hand døde salig; har Gud end kortet noget af hans Liv, saa har hand tillige kortet hans Lives Møje, og hvad hand har taget af Tiden, har hand erstattet med Ævigheden. Ved de besværlige Rejser, de jevnlige Forretninger, det idelige Arbejd svekkedes og aftog hans Legemes Kræfter (thi intet af ham uden Legemet kunde svekkes), jo mere hand stræbte at opbygge sit Fæderneland, jo mere nedbrødes hans Legemes Leerhuus og Hytte, men hvad skiøtte hand derom, der aldrig satte til noget Timeligt sit Hierte, ventende eene den Bygning, der har Grundvold i Himmelen? Hand merkte nok, den paafaldende Skørbug¹⁾, der tvang ham at søge Sengen, var et Opsigelses Bud fra Himmelen at minde ham, dette Tabernakels Jordiske Bolig ikke længere af ham skulde beboes, siden Gud agtede ham en bedre Værelse hos sin Højre Haand i Himmelen, hvilket Bud hand optog uden all Sindsens Uroe, ventende for dette Liv, der er opfyldt med Død og Skrøbelighed, et andet, der

¹⁾ Hermed forbandt sig Tab af Madlyst (Progr.).

er fuld af Liv og Udødelighed. Som hand dog vidste, det er Guds Villie, vi skal flikke og bøde paa dette refnende Leerkar, saa længe vi ombær det, saa indbød og kaldede hand til sig de Erfarneste Læger her i Staden: Den Ædle og Velbyrdige Dr. *Holger Jacobæum*, Kongelig Majests. Justitz-Raad, Medicinæ og Philosophiæ Professorem her paa Universitetet, samt den Ædle og Højlærde Dr. *Philip Haqvard*, en af de berømmeligste og lykkeligste Læger her i Staden²⁾, hvilke gieve og drabelige Mænd sparede ingen Fliid og Møye med at prøve alt det, Læge-Kunsten formaar, for at hielpe den Salige Herre til sin Helbred og tillige tiene det kiære Fæderneland, der suckede allerede ved saa ypperlig en Mands Forliis, som det skiønnede snart at tilstunde, men forgiæves stræbte Kunsten at opholde den Døds Stund, hvilken efter Naturens Herres Villie allerede var forhaanden.

Den Salige Mand, som vidste, den Fornødenhed laa paa ham, hand skulde døe, lod og see, den Omhyggelighed laa paa ham, hand kunde vel døe, var heller aldrig saa forvildet i Livet, at hand forglemte Døden; saae hand, at der var ikke Krafft i Urter, Pulver eller Plaster, saa trøstede hand sig dog der ved, at der var Kraft i Guds Ord, som læger alle ting, hvilket hand kendeligen fornam, da den Velærværdige og Højlærde Mand Mag. *Michael Henrichson*, værdige Sogne-Præst til St. Nicolai Meenighed, efter Begiering indfandt sig hos ham, at spise hans Naade-hungrende Siæl med vor fælles Frelseres Legeme og Blod i Sacramentet og husvale hans Trøst-begierige Hierte med

¹⁾ Ogsaa Dr. Johannes Bohme [Johan Just Böhme] Provincial-Medicus for Laaland og Falster, saa til ham (Progr.).

det liflige Guds Ord, der midt i Kaarsens Galde-Kalk lærer os at smage, hvor sød og god Herren er. Saa optog hand sin Sygdom selv med Kys-Haand af vor Herre, thi den Himmel-Trøst, Siælen nød, kunde ikke andet end dempe hans Sorg; den Sygdoms Smerte, Legemet fandt, formaatte ej at qvæle hans Glæde; og som hand havde faaet en Forsmag paa Himmelen, saa fik hand tillige en Afsmag for Verden, ja Dødsens Baand løsnede ham for det Jordiske, bandt ham til Gud og det Himmelske, thi hans andægtige Hierte forstoed at spinde og uddrage disse haarde Seeler i saa fiin og blød en Traad, at det agtede Døden selv for en Baade. Dog kaldede hand sin Hiert-elskte og i Taarer fast hensmeltede Frue til sig, med de bevegeligste og sødeste Ord at takke hende for hvert et Øjeblik, hand havde nødt hendes huldsalige Omgængelse, trøstede hende dermed, at den Gud, som hafde samlet dem med de Vilkor, de igien skulde skilles, agtede nu at skille dem, at de igien skulde samles ævindeligen; hand forsikrede, Gud, der havde været den beste Ejendom for hannem, vilde og blive den beste Arvedeel for hende efter hannem, og om hand, som døde sig til Baade, syntes end at døe hende til skade, skulde dog den samme Gud, som blev hans, ikke mindre være hendes Baade, thi ved det, hand vandt, kunde hun ikke tabe. Med sine dejlige og dydige Børn deelte hand og sin Faderlige Velsignelse, bød dem blive ved at frygte Gud, elske og lyde deris Moder, hvis Hierte-Saar og Sorrig over hannem hand stadeligen troede Gud skulde forbinde med dobbelt Glæde og Fornøjelse over denem. Siden laae den Salige Herre hen og biede efter Guds Salighed, hvor efter hand inderligen længtis og

tørstede, hvilken hellig Attraa de Fromme Guds Mænd den Velædle og Højærværdige Doct. *Peter Jespersen*, Kongelig Confessionarius, den Velædle og Højærværdige Doct. *Hans Wandal*, S. S. Theologiæ Professor Primarius her paa Universitetet, samt den Velærværdige og Højlærde Mag. *Michael Henrichson*, Sognepræst til St. Nicolai Kirke, fødte og forøgede med deris Gudelige og fast daglige Omgængelse, indtil hans Siæl opløftede sig over alt dette Jordiske i Troen, at beskue den ævige Herligheds og herlige Ævigheds mangfoldige Gode, som Gud gav hannem fuldkommelig at besidde den 28 April Klokken Tolv, da hand med en Naadig Gud, et reent Hierte, en god Samvittighed efter fuldendte priselig Ærinde og Embede udi den Højædle og Velbaarne Frues Fru Brigaderinde *Krags*, den Højædle og Velbaarne Jomfrues Jomfrue *Annæ Brahes*, den Velærværdige og Højlærde Mands Mag. *Michael Henrichsons* Nærværelse opgav sin dyre Siæl i Skaberens Hænder, efter at hand havde været en Udlænding og Pillegrim iblant os 62 Aar 5 Maaneder og 7 Dage.

Den store Foliant, hvoraf foranstaaende er taget, indledes med en latinsk »Approbatio« af Biskop *H. Bornemann* (paa 3 Blade), dat. Kjøbenhavn 24. April 1704. Heri omtales Forfatteren som »consummatissimus Orator«. — Derpaa følger Forfatterens (udaterede) Fortale (18 Blade), henvendt til den afdødes Enke Fru *Jutte Dorethe Tot* og hendes Datter *Charlotta Amalia Giæe*.

Selve Prædikenen, tillige med Biografien, optager 412 Sider. Flere Steder meddeler Taleren Bidrag til den afdødes Biografi, hvilke her skulle gengives, men kun i Udtog for saa vidt muligt at undgaa Gjentakelser. S. 80—94

fremhæves først hans ypperlige Begavelse og store Flid, »hvorfore hand og paa en kort Tid i Boglige Kunster og mange berømmelige Videnskaber saaledis forfremmedis og daglig tiltog, at de Misundelige saae det an med Fortrydelse, de Retsindige med Forundring, hans Venner med største Glæde: Alle saae ham lige saa vel i Skolen som paa Academiet at skinne som et Lys for andre og med sit lofværdige Exempel at opmuntre dem. Hans Ledere kunde ikke gaae saa fast for, at hand var jo færdig at følge efter«. Hans Lærdom og Visdom blev bekjendt for *Frederik III*, »en Herre, der satte stor Priis paa lærde Mænd,« og som derfor besluttede »at bruge ham i publiqve Affaires og forsendte ham til adskillige fremmede Herreders Hof«. Der er ingen, »der med større Velvillighed gik sin Herris Ærinde end Hr. *Marcus Gjõe*; enten hand blev sendt til Bekjendte eller U-bekjendte, nær hos eller langt borte, undskyldede hand sig aldrig som de, der tør ikke ud, fordi der er en Løve paa Gaden [Prov. 22 v. 13], men svarede strax: See! her er jeg, send mig [Esa. 6 v. 8]. Jeg erindrer mig meget vel, der mand lod sig formerke, at mand i den Salige Herris sidste Aar vilde haft ham til et langt bortliggende Hof, og hans Venner undrede, hand ville paatage sig denne lange besværlige Rejse, nu Aarene og Kræfterne vare borte, jeg ofte hørte, den Sal. Herre svarede: Jeg vil gaae saa langt, som jeg kand. Det var hans største Fornøjelse at sacrificere sig selv til Kongens Tieneste og det almindelige Beste. Den Regel *Nemo sibi nascitur*, ingen fødis for sig selv, vandrede hand stadig efter, hand som en ret publiq Minister søgte ikke det, som ham selv, men andre hørte til, og som Lyset fortærede sig selv, i det det skinner for andre. Igiennem alle Besværligheder gik hand med et freidigt og uforsagt Moed: Intet Arbejde var saa tungt, at det kunde trætte ham, ingen Fare saa stor, at den kunde skrække ham. Var Lykken ham ikke altid til Villie, det holdte ham ikke tilbage, hand æstimerede det højere at meritere vel end at lønnes vel.« Han var ikke uden Hadere og Misundere,

Natugler, der elskte Mørket mere end Lyset. — Den sal. Herre var en af »de dyrebare Stene, der glindsede i Kongens Crone . . . men i sær en Hjørne-Steen til det Kongelige Academie, som den Glorværdigste Monarch, Højlofligst Ihukommelse Kong *Christian den Femte* lod oprette og med mange andre berømmelige Monumenter til et udødeligt Navn og ævig Æris Amindelse har funderit. Faae plejer der i disse Jern-haarde Tider at bekymre sig om Skoler og Academier, men som Hr. *Marcus Gjõe* viste, at de Stene, hvor af enten Kirken, Staten eller Politien skal byggis, maa der først tilhuggis, og at de ere de Seminaria, hvor de Planter maa podis der skal tiene til Herre- Spirer og faste Nagler at hænge Landsens Byrder paa, var det hans største Glæde at see deris Steen og Kalk tilredis. Med hvad for en Omhyggelighed hand som en nidkiær Scholarch dirigerede Herlofsholms Skole, og som en berømmelig Over-Hof-Mester forestoed det Ridderlige Academie, det kand tusinde Vidnisbyrd bekræfte. Vil nogen nægte ham den Roes, da kand dets hærlige Privilegia, fortræffelige Statuta, berømmelige Exerciser fast i alle Scienser, den sømmelig Skik og Orden, daglig Gudfrygtigheds Øvelse, samtydig Eenighed, Tallet paa dem, der i hans Tid freqventerede, den Reputation og Renoméé, der drog mange Fremmede her ind, hvilket altsammen under hans Fornuftige Moderation og flittige Tilsyn florerede og daglig voxte, vidne derom. Lad dem tale, der havde den Lykke at staae under hans lofværdige Inspection, hvad gielder, om nogen skal findis, der jo skal sige, hand bar en Faders Hierte til dem alle, paa en god Maade søgte at forebygge ald den Jalousie, som kunde foraarsagis enten af deris ulige Stand eller Værdighed, holte stædse en god Samdrægtighed imellem dem, lod een Ræt være for den Fremmede og Indfødde. Og som hand vel viste, at Exempler ere de kraftigste Lover [sic], gouvernerede hand dem ikke allene med Bud og Befalninger, men gik dem for med sit eget priselige Exempel; saa længe hans Helbred ville bevilge, var hand selv tilstæde hos dem i Bønnen Morgen og

Aften, ofte mødte in lectionibus publicis, og allevegne lod sit Øje vandre med dem, saa det berømmelige Eftermæle maa givis den Salige Herre i sin Grav, som de Ældste giver Høvidsmanden: Hand elsker vort Folk og haver opbyggt os Synagogen [Luc. 7 v. 5]. Hand omgikkis dem med den Kiærlighed som sine Børn, dog tillige med den Gravitet, at naar hand loe med dem, bleve de ikke dristige der af eller foragtede hans Ansigtis Lys [Job 29 v. 24]: Her var hos dem alle en Sønlig Frygt, de elskede ham som deris Fader, og dog frygtede for den ringeste Mine af hans Vrede: Hans Ord og Tale gik med en sær Kraft, enten det skulle være til at formane eller undervise. Det var ham ej nok at see, de bleve opbygde ved andris Flid, men som David, ihvor vel hand var en stor Monarch, fandt der i en Fornøjelse, at hand kunde selv undervise de Unge, saa var det den Salige Herris Lyst, over Borde, hvor hand lod det alternere imellem dem, at ikke nogen skulle klage over ham, som Nathan over Adonia: men mig bad hand ikke [1 Reg. 1 v. 26], spisede dem med Forstandigheds Brød, skienkte dem med Viisdoms Vand [Syrach 15 v. 3] og fødte de unge Gemytter med sine dybsindige, grundige og ypperlige Discusser, dem hand viste at føre med den Ziirlighed og Veltalighed, at den trækede baade Øre og Hierte efter sig; hans Tale dryppede paa dem som Regn, og alle, som hannem hørte, vogtede paa ham som paa en sildig Regn [Job 29 v. 23]. Jeg siger ikke uden det, jeg selv mange gange har seet og hørt, thi som jeg hafde den Lykke at være antaget af den Salige Herre som en af hans Venner, nød jeg ofte den Ære at spise ved hans Bord, og ihvor vel hand maa berømmis af alle, at hand var en meget god Vært og en rund Brødgivere [Syrac 34], saa stod jeg dog aldrig saa mæt op fra Bordet, at jeg hafde jo en Hunger og Tørst endnu at æde af hans Læbers Frugt, thi den Retfærdige føder mange med sine Læber [Prov. 10 v. 21], og øse af denne Viisdoms Kilde. Hans Omgængelse var saa yndig, hans Tale og Discusser saa behagelige, at en hver upar-

tiisk maatte vel applicere det til ham, som Job siger om sig: Hvilket Øre, som mig hørte, prisede mig salig, og det Øje, som mig saae, rosedede mig.«

Det andet Sted, hvor Prædikanten nærmere omtaler den afdøde, er 8. 318—30, hvor han fremstilles som den, der stedse har været hos Gud. Hans Forældre holdt ham, »der hand endau var spæ og sperlemmet«, til Guds sande Frygt. »Det er disværrer de flestis Viis, at naar de har knyt Krandsen til Satan af deris Ungdoms Blomster, gir de Gud de tørre og forvisnede Blade; naar Synden har tæret Marven af deris Been, byder de Gud de udmarglede Knogler; Verden skienker de Vinen, Gud byder de Bærmen.« Saaledes bar *Markus Gjoe* sig ikke ad. Han viste, »at det er ikke et vist principium: Exeat aula, qvi cupit esse pius, men at der kand og være Helgen udi Kæjserens Huus«. Skjønt han tilbragte saa mange Aar i Udlandet blandt fremmede Religioner, tog han dog ikke Skade paa sin Tro. »Hvad en Deel profiterer af deris mange og lange Rejser, er mere at begræde end at berømme. Førdte end Salomons Skibe hiem, efter en lang og kostbar Rejse, Aber og Paafugler, saa var der dog hos Guld og andre dyrebare Vare, men naar disse har sat Guldet bort og u-nyttigt fortæret det, Forældrene med deris sure Sved har samlet, fører de intet tilbage uden Aber og Paafugler: galne Noder, Abeagtige Miner, Atheiske Griller, Epicuræiske Griller.« Han derimod vendte hjem »med en Solid erudition, en stoer Erfarenhed, en fuldkommen Kundskab om den Estat og Regiæring, Orden og Politie, hand saae og fandt hos andre«. — Han talte aldrig andet end det, som var opbyggeligt. »Mand hørdte Ham aldrig formørke Guds Raad med Tale uden Forstand [Job 38 v. 1], men, det jeg med Sandhed kand vidne, hørte ham ofte at sukke og klage over disse fordømmelige Naturalister¹⁾, der ikke blues ved offentlig at udspye deris Daarlighed; skeer det, som de

¹⁾ Kort i Forvejen har Forf. gjort Udfald mod dem, der have et godt Ingenium og skarpsindigt Judicium men bruge det til at bestride Christi Evangelium.

vel vogtede sig fore, udi hans Nærværelse, torde hand vel sige til de Stortalende: Traadser ikke saa, Gud er Dommere [Psalm. 75 v. 58], og Job 15: Hvi lader du saadan Tale gaae af din Mund? Taleder hand til andre, da var hand hos Gud: Hørte gierne den Fattige og svarede ham venlig og sagtmodelig; den Vanartiges Mund loed hand være langt fra sig, og ville ikke med et haardt Ord bedrøve sin fattige Næste Taleder hand om andre, da var hand hos Gud, og taleder aldrig ilde om nogen: Hvad ham fattedis paa en Mand, det torde hand sige ham i sine Øjne, men skoneder ham paa hans Bag, og hvor det kunde skee med en god Samvittighed, udtolkede alting til det beste.« — Til hans Ord svarede hans Levnet. Han gav allevegne et got Exempel: Var hand i Kirken og Guds Huus, hvoraf hand aldrig savnedis, saa længe Helbred vilde tilstæde, var hand der med en stoer Attention og bevarede alle de Ord, hand der hørte, udi sit Hierte; Var det i hans eget Huus, holdte hand sit Folk og Tiuende til en Exemplar Guds frygt, saa at en Guds Mand, der boede nogle Aar under et Tag med den Salige Herre, har forsikret mig, hand hundrede gange af hans Guds frygt, Aandelige Sange og dejlige Lofsange er bleven opmuntred.« I sin Konges Tjeneste var han redelig og trofast og talte Sandhed uden Frygt, som Dommer var han fornuftig, retsindig og upartisk.

Endelig dvæler Taleren S. 407—12 ved hans hæderlige Karaktér og anselige Stilling og omtaler den berømmelige Familie, hvorfra han nedstammede, og hvoraf han var den sidste paa Sværdsiden. Sammenfattende de mange Træk til et Hele udbryder Forf.: »Hand var en Mand af stoer Forstand, af et skarpsindigt Judiciom, en grundig Erudition, en extraordinaire Veltalenhed, mange Aars Experience: Hand var en god Christen, en stoer Elskere af Lærde Mænd, en trofast Præste-Ven; den lange Kiortel, der er disverre! for mange en Ekel, var for ham yndig som Regnbuen med sine dejlige Farver [Syr. 50 v. 12]. Alle, end og Hans U-venner, maa tilstaae ham det, at hand

var en troe Mand mod sin Konge, altid villig at vende sin Hals til sin Herris Tieniste [Neh. 3 v. 5].«

S. 412 ender Ligprædikenen, og derpaa følger et latinsk Program¹⁾ over *Markus Gjøe* udstedt af Ridderakademiet i Kjøbenhavn i dets Forstanders, *Christian Lentes*, Navn, dat. 13. Okt. 1698 (36 Sider). Af dette skal her gives nogle Uddrag til Supplering af det foregaaende for saa vidt de ikke allerede ere meddelte i Noterne. Hans Fader, *Falk Gjøe* som »vir ex heroica Indole totus compositus, antiqvæ Virtutis et Generositatis exemplum« og Moderen som en højtbegavet Dame. 16 Aar gammel optoges han i Sorø adelige Akademi efter aflagt Ed (post datam fidem); og af de Legemsøvelser, han har drev, gives en Fremstilling. Sammen med Broderen Henrik Gjøe drog han udenlands, idet de afsejlede 15. April 1655 fra et Sted tæt ved Ribe. I Wien tiltrak bl. a. det store og pragtfulde Bibliotek sig hans Opmærksomhed. Fra Wien drog han gennem Elsas til Schweiz, hvor han besøgte Genf, og derfra over Savoyen til Frankrig, hvor han rejste gennem Grenoble. I Slutningen af Juni 1656 naaede han Paris, hvor han forblev til September 1657. Derpaa begav han sig i det indre af Landet (solitum, sed supra vulgare majus iter) og studerede foruden de enkelte Provinsers Ejendommeligheder ogsaa Parlamenternes Indretninger. Især dvælede han i de skønne Egne om Loire og rejste dernæst gennem Bretagne, Poitou, Saintonge, Gascogne og Languedoc til Lyon. I Turin opholdt han sig ikke ganske kort, dels paa Grund af det pragtfulde Hof der, dels fordi han daglig deltog i de ridderlige Øvelser, som dengang dreves bedre der end noget andet Sted i Europa. Derpaa besøgte han Genua, Alessandria, Novara, Mailand, Brescia, Verona, Padua og Venedig, hvor han indtraf i Karnevalstiden. 1. Marts 1658 forlod han denne By og drog gennem Ferrara, Mantua, Guastalla, Mirandola, Parma, Modena, Bologna,

¹⁾ En haandskreven dansk Oversættelse af Mogens Viingaard findes i Karen Brahes Bibliothek. Vogelsang, Fortegn. ov. Haandskrifterne i Karen Brahes Bibl. S. 60.

Ravenna, Rimini, Pesaro, Sinigaglia, Amona, Loretto, Fermo, Tolentino og Spoleto til Rom, hvor han ankom i den stille Uge. Under sit Ophold her gjorde han en lille Udflugt til det Neapolitanske. I April 1659 rejste han fra Rom gennem Toskana, Siena, Florens, Pisa, Pistoja og Lucca til Livorno, hvor han gik ombord og tilsøs begav sig til Marseille. Til England satte han over fra Calais og 2. Okt. 1659 naaede han London. Herfra besøgte han Oxford og Cambridge, hvis Bibliotheker han besaa. Over Gravesend gik han til Harwick, og herfra sejlede han over til Nederlandene, hvor han gik i Land ved Brielle. Over Rotterdam og Delft kom han 8. Decbr. 1659 til Haag. Efter et Fjerdingaars Ophold i denne By besøgte han Brabant og Flandern og dvælede en Maaned i det af fremmede saa stærkt gjæstede Bryssel. Derpaa vendte han tilbage til Haag og drog i Juni gennem Leyden, Haarlem, Amsterdam, Ostfristand, Oldenborg, Bremen og Hamborg til Holsten. — Da han (1669) vendte hjem fra sin Gesandtskabspost i Frankrig, ansaa Kongen ham for sin dygtigste Diplomat (talís Augusto Patriæ Patri visus fuerit, utneminem sciverit magni ponderis rebus apud exteros expediundis magis sufficientem). Hans første (engelske) Hustru havde i flere Aar før sin Død været svagelig, men fulgte dog sin Mand paa hans Rejser. Programmet fremhæver hans Fortjenester af Ridder-Akademiet, og Herlufsholms Skole maa takke ham for den Omhu, han i disse meget vanskelige Tider har vist den. — Programmet, der som sagt, er dat. 13. Okt. 1698, siger, at hans Lig samme Dag (hodie) ved Middagstid skal føres ud af Byen til Herlufsholm, og indbyder til at høre paa den Tale, som Professor *Oluí Worm* den følgende Dag vil holde paa Akademiet.

Det sidste i Bindet er en Samling Ærevers over *Markus Gjõe* (40 Sider), forfattede af *Tage Toth*, der bemærker: »ej nogen skal mistykke, Hr. *Marcus Giøes* Roes vi tal paa *Danner-Maal*»; af den afdødes Søstersønner *J. Brahe* og *Henrich Brahe*, af hvilke den første siger, at den afdøde

nu staar for Guds Stol i hvide Klæder, »der mere prægtig er end Højeste Rættis Dragt«, medens den anden ud-bryder :

„For os af Brahes Huus hand fandtes som en Pille,
vi jevnlig søgte til; de Bølger bleve stille,
Som tit os vilde til Forvirring drage hen,
Hans grundig Ord og Raad gav Stadighed igien.
Mod mig i sær var hand i sit Huus som en Fader
Med Omhue og alt det, som Fader ikke lader
At giøre mod sit Barn, hans Raad, hans Ord, hans Fliid
Til min Forfremmelse henstilledes altid.“

Endvidere af *C. T. Seehested*, der tillige har skrevet et Trøstedigt til Enken; af *J. Juul*, som skriver :

„Fra Soer saa brave Mænd nok fordum kunde hentis;
Men nu til Kongens Raad kand ingen derfra ventis,
Hvad Aarsag der er til, kand jeg ej ret forstaae,
Thi faar det gaae forbie og her in blanco staae.“

Af *J. Bille*, som klager over, at han mister den ene af sine Venner efter den anden; af *A. Bille*; af *C. W. Worm*, i hvis »Sørge-Tanker« følgende Sted findes :

„Jeg som den ringeste, hand med sin [sit] Venskab ærde,
Som til hans kiære Huus saa tidt med Glæde gik,
Og af hans søde Mund og Pen saa meget lærde,
Veed best, hvor stor et Saar jeg i hans Afskeed fik.“

Endelig af *Jacob Gedsted*. De to sidstnævntes Arbejder har *P. Vinding* forsynet med sit: Imprimatur.

Til Bogen hører et Portræt, beskrevet hos *A. Strunk*, Samlinger til en beskrivende Catalog over Portraiter af Danske, Norske og Holstenere Nr. 895.

Helle Mogensdatter Gyldenstjerne.

(1614—1686.)

Hvad Sig belanger at thale om dend høyædle och welbaarne, Nu Si: Frue *Helle Gyldenstierns*, Welb. Si. *Niels Pasbergs* till Eskier, hendes Addelligge stamme och herkomst, Christelig och Loulig Liff och lefneds Fremdragelse och szalligge afscheed fra dette beszuerlige lifs mødszommellighed thill det Ewige lifs Ære och glæde stand, Da er hun fød paa Warberrig Slott Aar effter Christj Fødszell 1614 d. 20 Martij af disse høyædle och welbaarne Forældre. Hendes Fader wahr høyEdle och welbaarne *Mogens Gyldenstiern* thill Fuul-tofft, Kongl: Maj: befalningsmand paa Warberig Slott. Hendes Moder [wahr] høyEdle och welbaarne Frue, Fru *Sophia Rantzow*. Hendes Farfader wahr høyEdle och welb. *Mogens Gyldenstiern* thill Biersgaard. Hendes Farmoder wahr høyEdle och welbaarne Frue, Frue *Helle Ulfeld* af Svenstrup. Hendes Farfaders Fader wahr høyEdle och welb. Hr. *Mogens Gyldenstiern* thill Stiernholmb, Ridder, som wahr Høyloflig Kong *Friedrich d. 2* hofmester¹⁾. Hendes Farfaders Moder wahr høyEdle och welb. Frue, Fru *Anne Sparre* thill Svanholmb. Hendes Farmoders Fader²⁾ wahr høyEdle och

¹⁾ Læs: Statholder (i Kjøbenhavn).

²⁾ Læs: Farfaders Morfader.

welb. hr. *Mogens*¹⁾ *Sparre* thill *Svanholmb*, *Ridder*²⁾, och *Frue Else Minstrups*³⁾ *Søn*. Hendes *Farmoders Moder*⁴⁾ wahr *høyEdle* och *welb. Frue, Fru Karen Høgh*, som wahr hr. *Peder Høghs* thill *Eskier*, *Ridder*, och *Fru Kirsten Rosenbergs*⁵⁾ *daatter*⁶⁾.

Hendes *Morfader* wahr *høyEdle* och *welbaarne Frands Rantzow* thill *Rantzoholmb*. Hendes *Mormoder* wahr *høyEdle* och *welb. Frue, Fru Anne Rosenkrands* thill *Søholmb*. Hendes *Morfaders Fader* wahr *høyEdle* och *welb. Henrich Rantzow* thill *Bredenborrig*, *Kongl. May: Raad* och *Statholder* udj *Holsteen*, som wahr hr. *Johan Rantzows* thill *Bredenborg*, som wahr udj *Kongh Friderich d. 2dens* *høyloflig Ihukommelszis* thid *Krigs øfwerste*, och *Fru Anne Wolstrup*⁷⁾ thill *Nødschows Søn*. Hendes *Morfaders Moder* wahr *høyEdle* och *welb. Frue, Fru Kirstine Hald*⁸⁾ thill *Drachenburg*, som wahr *welbaarne Frans Hald*⁸⁾ thill *Drachenburg* och *welb. Catharine Romels*⁹⁾ *Daatter*. Hendes *Mormoders Fader* wahr *høyEdle* och *welb. Mand Erich Rosenkrans* thill *Kierstrup*, *Dan[†] Rigis Raad* och

¹⁾ Læs: *Mavrits*.

²⁾ Her er sikkert udfaldet *Ordene*: som var *Jep Sparres*.

³⁾ o: *Meinstrup*.

⁴⁾ Læs: *Farfaders Mormoder*.

⁵⁾ Læs: *Rekkenberg*.

⁶⁾ Som bemærket i foregaaende *Noter* er der *Forvirring* i *Stamtavlen*: *Led*, som ikke burde have været medtagne, fordi de gaa saa langt tilbage, ere alligevel opførte, medens andre *Led*, som skulde have staaet, mangle. Det sidste gjælder om *Farmoderen Fru Helle Ulfelds Forældre* (*Ebbe Andersen* (læs: *Knudsen Th.*) *Ulfeld* til *Svendstrup* og *Lene Holgersdatter Ulfstand*) og *Bedsteforældre*.

⁷⁾ o: *Walstorf*.

⁸⁾ o: *Halle*.

⁹⁾ *Christine Ramel* (*Hofman*).

Kongl. May: Statholder udj Norge, som wahr welb. *Holger*¹⁾ *Rosenkrands* thill Bøller och Frue *Methe Gandtze* deris Søn. Hendes Mormoders Moder wahr høyEdle och welbaarne Fru *Helvig Hardenbergh* thill *Aredtzschow*, som wahr welbaarne *Jacob Hardenberg* thill *Aredtzschow* och Frue *Sophia Lyche* thill Sanholt deris daatter.

Af disse och fleere deslige af Blod och dyd høyædle och welbaarne Forældre hafwer dend Sl: Frue haft sin opRindelsze och herkomst, huilche Iche widere er fornøden her wtløfftigere at opregne, efftersom berømmelsze meere udj egne høye dyder bestaaer end udj hendes Forfedris Ypperlig Egt och Naufnkundighed.

Och I huor stor Anseende dog saadan høyadlige Anher for werden kand were, da effterdj alle Mennischer ere opRundne af Syndig szæd och ved Naturlig Fødszell med Arfweligge Synd bezsmittede, Kand de Iche thillegne sig Nogen deel I Guds Rige, førend de wed wand och Aand udj dend helligge daab worder Igienfødde och af deris Arfweligge Synder Renseede, da hafuer dend Sl: Frues Kiere Forældre, der de med denne deris Unge daatter af Gud waare begafwede, ladet were deris störste och fornemmeste Idrætt hende thill dend Almechtige Gud, sin schabere, Igien at opofre och formedelst det helligge wandbad udj ordet ladet Indlemme udj woris hofwit och Frelsere²⁾ Iesu Christo thill en krafftig forwiszning Paa det æwige lif och Salighed udj hannem; Och saasom hun er Inpodit udj dend sande wiinstoch, Christo Jesu, hafuer hun fra

¹⁾ Læs: Otto.

²⁾ Haandskriftet har ved Fejlskrift: Fleisere.

første opvext sin gandshe lifs thid beflittet sig paa at bære hannem behaglige Frugter.

Hendes Kiere Forældre hafuer och Imidler thid stedtze udj hendes opvext hafft fligtig och tilbørlig omhue for hendes Christelige optugtelse, at hun wed dend sande Salliggjørendes lerdomb kunde worde Rodfestit udj Gudtz sande kundschab, saa och ellers altid holt hende thill andre Addelligge dyder, som en høy-Addelligge Jomfrue wel sømmede och Anstod. Saadan lerdomb och Forælderlig omhue hafuer Iche werit Forgiefwis Anvent, Mens megit wellychedis, I det hun af første barndomb hafde werit hendes Forældre et megit dydigt och lydigt barn, saa hun end och udj hendis Forældris huus af alle, de hende kiendte, [hafuer] werit welyndit och afholt.

Anno 1625 hafwer høyEdle og welbaarne *Holger Lindenou* thill Borrebye udj Schaane effter Gudtz behaglige Willie och Forsiøn sampt gode Wenners Raad och samtyche ladet bede och tilltalle hendes kiere Forældre om hende, som och samme Aar udj Kiøbenhafn hannem bleff tillsagt. Mens efftersom Gud fører sinne helgene underlig, saa hafuer det behaget dend alvise Gud effter sit urandsagelig Raad Anno 1628 at bortkalde hannem udj hans beste blomstrende Aar och Alder udj fremmede Lande, huor hand paa sin Reise thill at besee Werden giorde sin Reyse thill himmellen at see Gud, och effter samme hende af Gud udj hendes unge Aar thillføyede hierte sorg er hun fremdeelis saa stille forblefwen hieme I hendes Kiere Forældris huus, huor hun som en Addellig Jomfrue stedtze hafuer beflittet sig paa at maate wære och blifwe saa god af dyd, som hun wahr høy och stor af byrd. Och som

det hafuer behagit dend allting Regerende Gud at bortkalde hendes forige beschierede Festemand, hafuer det werit Gudtz behagelige willie atter at beschiere hende udj Egtestand, hafuer derforre HøyEdle och welbaarne *Niels Pasberg* thill Eschier och Lynderupgaard Anno 1631, som da thiente udj hans Kongl: May: *Christianj 4tj*, Sl. och høyloflig Ihukommelszis hoff for hof-Juncher, effter Guds Raad och Indschiudelsze ladet bede hendes kiere Forældre om hende, som hannem och samme Aar effter samptlige Weners Raad och samtyche blef tillszagt, och siden deris brølups høytid Anno 1635 udj Wiborig berammet och celebrerit, och lefwede siden udj dette deris høyElscheligt och Kierlig Egteschab med største hiertens Fornøyselze thillsammen udj 33 Aar.

Dis Imidler thid hafuer dend altid goede Gud denem Naadeligen welsignet med 4 Sønner och 3 døttre, af huilche dend høyeste Gud allerede udj sin Gieme I de Ewige boliger fra denne Elendige Werden hafuer henkaldet 2 sønner och 2 døttre, Nemblig Erlig och Welbiurdig Mand *Werner Pasberg* och Edle och Welbaarne *Mogens Pasberg*, Kongl: May: welbestalter Ritmester, saauelszom Edle och welba[a]rne Jomfru *Agatha Sophia Pasberg* och Edle och welbaarne Jomfrue *Anna Sophia Pasberg*. De Andre, Nemblig høyEdle och welbaarne *Holger Pasberg* thill Eschier, Kongl: May: høybetroede Iustits och Canelie Raad, Landttdommer ofuer Sielland och Møen saa och Asessor udj høyeste Rett, høyEdle och welbaarne *Werner Pasberg* thill Eschier, Kongl: May: welbestalter Mayor, och høyEdle och welbaarne Frue Fru *Elisabeth Pasberg*, Welbaarne hr. Mayor *Jørgen Høghs* thill Schiers-

søe, ere endnu udj lifwe, saa lenge det hans Guddommelige May: behager. Dend høyeste Gud dennem saauel som dend Sl: Frues børnebørn och Andre blodsforwante och wenner Naadeligen thrøste, szpare och bewaare thill langwarig sundhed och salighed.

Och som hun hafuer Prøfwit adschillige Werdens och Lychens ustadighed och modgang, hafuer det Iche werit hende dend Ringeste saar och hiertesorg, I dett Gud d. 11 Novembris Anno 1668 bortkallede hendes Sl: hoszbonde, och satte hende udj dend bedrøfwelig Enchestand, som medfører allehaande gienwordigheder, och som deris Egteschab wahr megit kierlig, elschelig och Yndig, saa wahr och dend Sl: Frues Sorrig och bedrøfwelsze des større, huilchen hun dog med all anden Modgang, som Gud hende tillføyede, har baarit med største thaalmodighed, saa det med al santferdighed och welforschylte berømmelsze dend Sl: Frue kand efftersziges, at hun udj denne hendes bedrøfwelige Enchestand allenne har søgt sin thrøst och fornøysze I Gud och som en Rett widue hafuer stedtze satt sin haab thill Herren och af dend Naade, Gud hende forleente, med al alworlig Ifwer Forarbeidet sin sallighed och at thage Imod sin Frelszeris Jesu Christij komme och det formedelst Gudtz ords fligtig hørelsze och leszning, det Høywerdig Altarens Sacramentes Idelig brug, sit lifs och lefnitz Gudelig schichelsze och øfwelsze, huilchet och dend Alwidende Gud best er bekiendt, och alle, som hendes omgengelsze daglig och Jefnlig har Nødt och hafft, santferdigst kand bære Widne om, som det er alle och en huer Nochsom bewist, at saasom hun fra første barndomb hafuer Grundet sin Christendomb paa dend faste Klippe Christo Jesu, saa hafuer hun

och ey wildet wiide Andet thill Sallighed end dend Kaarsfeste Christum Jesum.

Det kand och Iche Nochsom dend Sl: Frue thill berømmelige efftermelle beskrifwis, huad begierlighed hun hafde Imod en huer at lade tillkiende all throfast och thienestagtig Redebondhed, mildhed, omhyggelighed Imod sinne thienere, bønder, Fattige och Andre, som hun hafde at biude och Raade ofuer, Ja Rundhed Imod alle Nødtørfftige och Nødlidende, huilche alle hafuer største Aarsage sig at gremme, klage och begræde dend Sl: Frues dødelig afgang, Naar de betencher, huad Ypperlig hielp och gaufn Gud gaf dend stund, hand gaf hende, som Nu har ladit af dennem thill thrøst och hielp her at were.

Her kunde megit Indføres thill dend Sl: Frues berømmelse, Nemblig om hendes Guds Frygt, høye Fornufft och Ynschelig Fromhed udj al sin lif och lefnits omgiengelse samt hiertens begiering at lefwe med en god samwittighed och afmahle alle hendes gierninger effter gudelighed och Rettferdigheds Regell.

Mens som saadanne hendes høye dyder och qualiteter alle och en huer Retsindige Nochsom er bewist, har hun derfor dend Titul och Ereminde, at hun, som frygtede Intet for døden, schammede sig ey heller wed at lefue, och som hun lefwede wel, døde hun och szaa wel; thi hun lefwede Iche uden Naade, hun døde Iche uden thrøst, Mens hafwer Triumphered I døden ofuer døden, bortdrefwit dødszens frygt wed Forsichring om opstandelse thill [dend] Ewige herlighed.

Belangende dend Sl: Frues Sygdomb och døds Aarsage, da hafuer hun foruden høy Alderdomb Paa Nogle Aars thid werit af Gud hiemsøgt och Prøfwit

med adschillige legomens Suagheder, thill huilche at Remedere ere søgte alle Muglige Midler hos fornemme Doctores, som och wed deris Idelig Flid och Cur, nest gudtz hielp och Uelsignelse, hafuer styrchit Naturen saadan schrøblighed at ofuerwinde Intill Nu sidste afwigte 14 Novembr., da dend Sl: Frue Igien Med wiidere suaghed er omgreben och bleff Jo mere och meere af megtig och fornam wel, at de Naturligge Midler och Raad gaf Ringe Forhaabning om Nogen Restitution och førlighed, da u-anseet hun Neste bede daug thillforn, d: 3 Novembr.; wed det hoywerdige Altarens Sacramente wahr blefwen foreenit med sin Frelser Christo Jesu, schichede hun dog bod effter mig¹⁾ ud paa Afftenen, at Jeg schulde were hos hende och thrøste hende med gudtz ord I denne hendes sygdomb, och lod strax samme Natt schrifwe thill hendes welbaarne høyElschelig daatter, Welb. Frue *Elisabeth Pasberg*, welbaarne *Jørgen Hoghs* thill Schierssøe, strax at komme thill hende, huilchen hendes begiering hendes kiere daatter strax effterkom, som da Sorrigfuld och med hiertens bekymring fant sin goede Moeder saa got som af sygdommen ofwerwunden. Mens efftersom dend Grundgoede Gud hafde beschieret dend Sl: Frue it langt Edlere och fuldkommeligere lifff udj sit Æris Rige, och derforre Naadeligen anszeet hendes Mennischelig schrøblighed, Iche wilde, hun lenger schulde lide eller plages I denne Werdens mødsommelighed, som hun och sielff Inderligen thachede Gud fore, som schiulte megit ont for hendes øyne, lod hun med en sær synderlig taal-

¹⁾ Det er vistnok Sognepræsten i Grinderslev, Hr. Søren Mortensen Bryndum, der taler.

modighed som It sand gudtz barn sig fornøye med gudtz behaglige willie och lengtes Inderligen effter at forløszis och vere med sin Frelsere¹⁾ Christo.

Om Fredagen d. 19 Novembr. begierede hun af mig u-wærdig, at Jeg hendes Siæl paa Guds Wegne de Rette der thill thienlige Midler, Jesu Sande legoms och blods Sacramente, wilde Meddeele, som och effter hendes Andegtig och Wæmodig gjorde bekiendelsze och schrifftemahl sampt der paa følgende Absolution blef hende Meddelt, huor wed hun blef saa styrchet, at hun siden gandsche Intet bekymrede sig om Nogit wersligt, mens Med største thaalmodighed bar hendes af Guds haand tillføyede Kaars och suaghed, och bleff stedtze wed daug och Natt med bøn och paakaldelsze at holde sig Nær thill sin Frelszere, sigendes: Herre Jesu, blif hos os, thj det stunder thill Afften, och mit lefneds daug er hart forgangen etc. Med Mangfoldige Andre deylige och thrøsterige sprog af guds ord, hun wiidere som It høy opliust gudtz barn fremførde, saa alle hoswerende med største forundring och glæde det maate høre och ofuer hendes Andagt bewegis, at hun wahr saa Riig I Gud.

Hun och sielff opRegnede Mange thrøstefulde Psalmer, som hun wilde sig thill thrøst schulde sionges, som her for widdløfftigheds schyld forbigaaes, saa hun Altid waagendes och sofwendes hafde Gud for øyen och udj thanche, som en Ret Christen och sand gudtz barn.

Dend Si: Frue hafde en hiertlig forlengszell effter hendes Kiere Søster, dend høyEdle och Welbaarne Frue *Anne Helwig Gyldenstiern*, glæde sig ofuer hendes

¹⁾ Haandskriftet har „Flersere“.

Ankomst, thachede hende och tog en wenlig och kierlig afscheed med hende.

Ellers foruden de Mangfoldige af hende Guddelige och thrøsterige frembførde Psalmer och Sententzer af guds ord laae dend Sl: Frue paa leberne och I Munden mange adskilligge Guddelige Such och tale, som hun doch Iche uden besuerlighed lydeligen kunde udføre, saa mand schinbarligen fornam, at dend Hellig Aand Raabte af hendes suage mund och thunge, och gaf hendes Aand Widneszbiurd, at hun wahr et sand Gudtz barn. Och som Herrens Welszignelsze bleff lyst ofuer hende Afften och Morgen paa hendes siuge seng, saa befallede hun och Ideligen sin siæll I sin throfaste schabers haand, sigendes: Fader, I din haand befaller Ieg min Aand, Du herre Sandheds Gud har Igienløst mig, thj kand Nogen Fader Ynchis ofuer sit barn, saa wilt du och langt meere Ynches ofuer mig. Huilchen hendes hierte troende bøn al thrøstens gud och al barmhiertigheds fader I Naade bønørde, och paa Første Søndag udj Advent d: 28 Novembr:, som wahr d: 14den [sic] dags daug, effter d. Sl. Frue gich thill seng, kom hendes Frelszere Jesus en halff time førend Solens opgang thill hende som en sagtmodig Konge och forløste hende som en sand Israelit af al hendes Nød och Elendighed udj hendes Kiere Søsters, høy-Edle och Welbaarne Frue, Fru *Anna Helvig Gyldenstiern*, hendes Kiere Søns, høyEdle och Welbaarne *Werner Pasberg* thill Eskier, hendes Kiere døttre, høy-Edle och Welbaarne Frue *Elisabeth Pasbergs*, Welbaarne *Jorgen Høghs* thill Schierssiøe och Welbaarne Frue *Methe Marsvins*, Min och Andre got Folchis Nerværelsze, effterad hun hafde lefwit I denne

Syndefuld, Møysommelig och Ubestandig Werden 72
Aar och 8te Maaneder.

Meddelt efter en Afskrift, som kun indeholder Personalierne, i et Samlingsbind i Kgl. Bibl., Kallske Saml.
4° Nr. 521.

Mette Henriksdatter Hvítfeld.

(1617—1633.)

Ecce Deus meus,
et omnia.

Trøst oc Christelig
Lijg-Prædicken,
Offuer

Den gyldene oc trøstrjge Sprock
aff Kong Davids 73 Psalm v. 25. oc 26.

E. W. S. Jomfru
Mette Huitfelds

Daglig HierteYnsk :

Naar jeg ickun haffuer dig, Da skøtter
jeg intet efter Himmel oc Jord, etc.

Vdi huilcken Guds Børn erindris, huad deris
velforvindelige skade skal være i døden, se huad igen deris
wforengelige baade skal være efter døden.

Fremsat,

Der Erlig oc Velbyrdig Jomfrue,
nu Salig met Gud,

Jomfru *Mette Huitfeld*,

Erlig oc Velbyrdig Mands oc strenge Ridders, Her Henrick
Huitfeld til Lilløe, etc. nu Kong: May: Befalningsmand paa
LandsCrone Slot, hans kiere Daatter hendis Lijg, vdi en ypper-
lig oc anseenlig Adelig Freqventz, samt vdi andre mange Guds
Børns Forsamling, bleff met Adelig Ceremonier heder-
ligen nedersat i LandsCrone Kircke, den 22.

Augusti, Anno 1633.

Aff *J. K. R. P. L.*

Prettet i Kiøbenhaffn, Aff Salomone Sartorio.

[4to.]

Hvad sig nu belanger at tale om denne S. oc Velb. Jomfrue, Jomfru *Mette Huitfeld*, hendis Leffnetz Lob. forfattet vdi Indgang til dette Liff, Fremgang i dette Liff oc Vdgang fra dette Liff, da er den Erlig oc Velbyrdig Jomfrue, Jomfru *Mette Huitfeld*, nu Salig vdi Herren, barnefødt paa Lilløe, der mand skreff effter Guds Byrd 1617, den 2 Februarij, aff disse effterskne. Erlige oc Velbyrdige Forældre.

Hendis Fader er Erlig oc Velbyrdig Mand oc strenge Ridder Her *Henrick Huitfeld* til Lilløe, nu Kong: May: Befalnings Mand paa Landscrone Slot. Hendis Moder er Erlig oc Velbyrdig Frue, Fru *Margrete Rosenkrantz* aff Glimminge. Hendis Farfader vaar E. oc Velb. Mand *Jacob Huitfeld* til Berritzgaard i Lolland. Hendis Farmoder vaar E. oc Velb. Frue, Fru *Elisabeth Frijsz* til Hagedsted. Hendis Faders Farfader vaar Erlig oc Velb. Mand *Christoffer Huitfeld* til Berritzgaard. Hendis Faders Farmoder vaar E. oc Velb. Frue, Fru *Øllegard Trolde* til Lilløe. Hendis Faders Morfader vaar E. oc V. Mand *Henrick Frijsz* til Ørebecklund. Hendis Faders Mormoder vaar E. oc Velb. Frue, Fru *Margrete Bild* aff Raffuenholdt. Hendis Farfaders Farfader vaar E. oc V. Mand *Otte Huitfeld*

til Kramstrup¹⁾. Hendis Farfaders Farmoder vaar E. oc V. Frue, Fru *Barbara Blaa* aff Ørebygaard. Hendis Faders Morfaders Fader vaar E. oc V. Mand *Jesper Frijsz* til Lundbygaard. Hendis Faders Morfaders Moder vaar E. oc Velb. Frue, Fru *Anne Brockenhusz*. Hendis Faders Morfaders²⁾ Fader vaar E. oc V. Mand oc strenge Ridder Her *Jacob Trolle* til Lilløe. Hendis Faders Morfaders²⁾ Moder vaar E. oc V. Frue, Fru *Kirstine Skaufue* til Eskildstrup. Hendis Faders Moders Morfader vaar E. oc V. Mand *Niels Bild* til Raffuenholt. Hendis Faders Mormoders Moder vaar E. oc V. Frue, Fru *Birgitte Vlfeld* til Koxbøl.

Hendis Morfader vaar Erlig oc Velb. Mand *Axel Rosenkrantz* til Glimminge. Hendis Mormoder er Erlig og Velb. Frue, Fru *Mette Grubbe* til Høgested. Hendis Moders Farfader vaar E. oc Velb. Mand *Erick Rosenkrantz* til Langtiend. Hendis Moders Farmoder vaar E. oc V. Frue, Fru *Mergrete Vlfstand* aff Glimminge. Hendis Moders Morfader vaar Erlig oc Velb. Mand *Palle Grubbe* til Lystrup. Hendis Moders Mormoder vaar E. oc V. Frue, Fru *Margrete Hardenbierg* til Høgested. Hendis Moders Farfaders Fader vaar E. oc V. Mand *Axel Rosenkrantz* til Langtiend. Hendis Moders Farfaders Moder vaar E. oc V. Frue, Fru *Birgitte Knob* til Gylleber³⁾. Hendis Moders Morfaders Fader vaar E. oc V. Mand *Sigvard Grubbe* til Valdbygaard. Hendis Moders Morfaders Moder vaar E. oc V. Frue, Fru *Mette Vlfeld* af Huering. Hendis Moders Farmoders Fader vaar E. oc V. Mand *Børge Jenszøn Vlfstand* aff Glim-

¹⁾ ∅ : Krumstrup.

²⁾ Læs : Farmoders.

³⁾ ∅ : Gyllebo.

minge. Hendis Moders Farmoders Moder vaar E. oc Velb. Frue, Fru *Magdalene Krabbe* aff Bustrup. Hendis Moders Mormoders Fader vaar E. oc V. Mand *Corffvitz Hardenbierg* aff Skioldemose. Hendis Moders Mormoders Moder vaar Erlig oc Velb. Frue, Fru *Mette Schram* aff Vrup.

Videre at opregne denne S. Jomfruis Adelige Byrd oc Stamme Register er icke fornøden, effterdi det er en huer Adel og Wædel vitteligt, at hun bode paa Færne oc Mørne er fød oc baaren aff god gammel Adels Roed oc Blod her vdi Danmarck. Oc er det en ting, som staar vel vdi Nativite[t.]s stilling: Thi Salomon siger, Prov. 17: Ornamentum liberorum sunt patres eorum, det er: Forældrene, naar de ere Fornemme, da er det Børnenis ære: Oc i den gamle Latinske Version i Vijszdoms Bogs 4. Cap. finder wi saaledis: O quam pulchra est casta generatio cum claritate, det er: Huad er det skønt oc ynskelig at være kommen aff det, som got er.

Belangende denne S. Jomfruis Christelige Optuctelse, da effterdi der ligger saa stor mact paa, huorledis Vngdommen optuctis, oc en god optuctelse er en grundvol til all Lycksalighed, da haffuer hendis Velbemelte kiere Forældre, strax effter Gud Allermectigste hafde dennem met hende velsignet, baaret hende frem for Herren i Armene oc i den hellige Daab ladet hende igienfødis oc bedre nobiliteris oc ædlis end tilforne, at hun kunde aff en Adels Jomfru ocsaa bliffue en ædel oc ræt Herrens Jomfru, oc saaledis er bleffuen indskreffuen ved den hellige Daab i den Christen Kirckis Landbog, til Haand oc Feld at tiene Gud.

Dernest baade fra hendis Barndom op oc indtil

denne tid, at hun den tieniste, som Gud i Daaben loffuet oc sorit bleff, disz bedre kunde giøre, er ingen wmage, bekostning eller fljd sparet til alt, huis som kunde tiene denne S. Jomfrue til Gudfryctigheds Øfuelser, Lærdom oc god Optuctelse, oc ingen ting ladet sig saa hart være angelegen som den flittighed til hendis optuctelse, oc met all yderligste fljd, det aller første hun kunde tale, ladet begynde at lære hende vdi sin sin Børnelærdom oc det altid fremdelis continuerit oc forfuldt med hendis Catechismo, Bøner oc Psalmer at lære vden ad, saa hun strax oc end meget vng, før end hun naaede sine tolff Aar, haffuer kund recitere Davids Psalter halffparten vden ad, som vaare vddragne aff de fornemste Psalmer, foruden hendis Catechismus met andre merkelige Sententzer oc Bøner.

Haffuer oc hendis kiere Forældre ocsaa holdt til hende baade Tydske oc Danske Skolmestere, saa hun met læsen, skriffuen, Sprocket at tale haffuer været saa ferdig vdi den Tydske Sprock som vdi det Danske.

Nest denne Gudfryctigheds øffuelse haffuer hendis kiere Forældre oc strengelig holdet hende til all anden Lærdom oc Gierning, som en dydig Jomfru oc god Adels Matron burde at lære oc vide.

Gud haffde oc begaffuit hende met saa synderlig og særdelig ihukommelse oc got Nemme strax at lære oc forstaa, huis hende bleff lærdt oc forgiffuen, at alle sig der ved høyligen haffuer glædet oc forundret sig paa, hun saa letteligen oc saa snart vden all wmage kunde lære alt, huis hende bleff proponeret oc forsat, oc met slig ihukommelse det beholte, at mand icke kunde sige, hun noget forglemte aff alt, huis hende bleff lært.

Siden hun vaar saa vilt kommen til Alder oc Aar, haffuer hun brugt det høyværdige Altaris Sacramente tit oc offte med synderlig devotion oc andact (som jeg, hendis wværdige Scriffte Fader, kand gifue hende met all rette denne berømmelse) oc været siden hiemme saa flittig met læsen i sin Bibel oc Bønebøger, at mand icke nogen Dag, Aften eller Morgen skulle see, hun forsømmede at giøre Gud sine Bøner oc Tacksigelser, oc icke nogen, som hun omgickis met, kand sige, de hørde en Eed eller noget wtilbørligt Ord aff hendis Mund. men naar hun hørde andre suerge, lastede hun det aff dennem.

Sine kiere Forældre haffuer hun været met saa megit god en villie en villig oc lydig Barn, at alle, som dennem omgickis, vider aff at sige, at hun gaff act paa dennem met sine Øyne, huis de vilde haffue giort, saa de haffde der vdaff en stor Hiertens glæde, oc conceperede en stor Haab oc Meening om hende, huilcken oc icke haffde slaget feil, der som Gud ellers haffde spart hende.

Sine Jeffnlige, som hun omgickis met, haffuer hun hafft it synderligt Yndest oc got Lidtsel aff, effter som hun aff den Alder ynskeligen viste at omgaaes alle med Fijnhed oc Fromhed, end oc andre, som ringere vaare.

Sine Forældris Tienere oc andre hafuer hun oc den loff oc berømmelse aff, at alle, hende kiende, hierteligen begræder denne hendis hastig affgang.

Met it Ord at sige, da sandelig all den ære oc berømmelse, som it vngt Menniske paa den Alder kand gifues baade for sin Guds fryct, Lærdom, Vijszdom oc Fromhed etc., kand mand met en god Samvittighed sige hende bør at giffuis: Saa hun vaar it ynskeligt oc

yndeligt Menniske, oc laa vdi hende it ret Gudfryctigt, Fromt oc Dydig Adels Hierte, saa der som Gud haffde spart hende lifluet, haffde hun bleffuen sine kiere Forældre oc andre gode Venner til synderlig Hiertens trøst oc glæde.

Belangende denne S. Jomfruis dødelig Siugdoin, Christelig oc Salig afskeed aff denne Verden, da haffuer hun, som nu sagt er, ladet Gud regiere sig til døden (Psal. 48), Huorfor, der tiden vaar nu kommen, at hun skulle deponere oc afflegge dette Menniskelige oc betale dette debitum naturæ, i huilcket alle Menniske sticke, da haffuer Gud, fra huilcken Liff oc Død kommer (Sirach 11), hende icke vndfaldet, men ladet sin Miskundhed vorde offuer hende (Psal. 33) oc befalet Jacobs Frelsere at komme til hende (Psal. 44) oc skaffet hende hielp aff all sin Nød, der da Menniskens hielp vaar forfengelig (Psal. 60). Thi i Tijszdags 4 Vger, som vaar den 23 Julij, hafuer hun effter Middag befunden lidet Verck offuen vdi sit Hoffuit, som gick bag vd paa hendis Halsz, huilcket hun dog den Dag for ingen aabenbarede.

Om Oenszdagen om Morgen vaar hun i Kircken met sin kiere Moder oc andre sine Syskinde oc Jomfruer, fant dog den ringe Verck offuen i sit Hoffuit oc Halsz, dog ingen det fornam, før end vnder Middags Maaltid hendis kiere Moder fornam, hun begynte noget at fryse, oc da tilspurde hende, om hun befant sig nogen steds ont, da vilde hun det icke bekiende før end om eftermiddag ved tu slet, da sagde hun, at hun hafde hafft liden ont siden Tijszdagen Eftermiddag, huor offuer hendis Moder befalede hende at legge sig lidet at soffue, forhobendis, det da skulle gaa bort, efter som

mand icke andet kunde formercke, end at det skulle være it Flod, som falt hende aff Hoffueden ned ad Halsen. Oc der hun nu haffde soffuet ved tu Timers tid, stod hun op, oc satte sig til sin gierning, som hun pleyede at giøre, oc sagde sig intet synderligt at finde der til, gick ocsaa til Bords met sin Moder, Syskinde, Morbroders Børn oc andre Jomfruer, som vaare til stede, oc alle da gledde sig, effterdi de ingen Suaghed kunde hos hende formercke.

Om Torszdagen Morgen fant hun dog samme ringe verck vdi sit Hoffuit oc Halsz lige som om Tjszdagen oc Oenszdagen, stod dog op, oc der hun vaar opstanden, begynte hun at bliffue noget affmectig oc lidet aff sig selff at suede, huor offuer hendis kiere Moder siuntis got at giffue hende noget at suede paa, som hun pleyede at giøre ved hende oc sine andre Børn, naar de fick nogen Anstød, oc der hun nu haffde suedet, bleff hun igien affmectig, oc siuntis der effter den Dag at være noget heed.

Om Fredagen oc Løffuerdagen blef hun liggendis stille ved Sengen, som hun ingen sønderlig Hede eller Siugdum haffde haft vjdere, end en gang eller tu gang om Dagen hende paa kom en Affmectighed, at hun klagede icke vel at kunne faa sin Aande, huilcket dog icke varede lenge tillige, mens bleff strax, lige som hun intet haffde skadt, soff ocsaa roligen om Natten.

Om Søndag Morgen ved Fem slet fick hun it Vrid eller Colica i Lifuets, huilcket hun offte i hendis Velmact pleyede at haffue, oc holt det ved hende til oc fra fire Dage oc Netter: Samme Colica siuntis at giffue stor Forandring paa hendis Siugdum til stor affmectighed, oc tog samme affmectighed hende nogle gange

om Søndagen, saa hun igien beklagede sig, at hun kunde icke fange sin Aande, ey heller vel see. Mens strax det vaar ofuer, vaar hun atter igien, lige som hende intet synderligt haffde skadt.

Samme Dag fick hendis kiere Moder bud fra Lund, at Doctor *Niels Fosz*, som hun haffde bud effter, icke vaar til stede: Derfor strax om Maandag Morgen sende hun bud til Kiøbenhaffn effter Velforfaren M. *Danchert Leyel*, saa oc til Lund effter Licentiaten Høylærd oc Velforfaren *Christopher Schultz*, oc saaledis effter Sirachs formaning haffuer giffuit Lægen rum, effterdi Herren haffuer skabt hannem (v. 1) oc Lægdommet, oc en Forstandig Mand kædis icke ved dem.

Mellem Søndagen oc Maandagen om Natten begynte hun noget at tale offuer sig, oc fantazerede noget i Søffne, mens der hun opvaagnede, vaar det alt forbj, oc kunde da self fortælle, huis hende vaar forkommen vdi Søffne.

Men effterdi hendis kiere Moder befryctede sig, at hende kunde hasteligen paakomme nogen Rasen, gaff hun hende sligt for strax om Morgenen ved sex slet, oc bad hende læse oc bede Gud om naade saa [oc] om hendis Synders forladelse, at hun kunde nu forlige sig met Gud oc annamme der paa Christi Legem oc Blod. Da suarede den S. Jomfru oc begierede nogle gange, at hun maatte fortøffue til om Oenszdagen, at hun kunde disz bedre berede sig til slig en Gudelig oc hellig gierning, huilcket hendis kiere Moder dog icke torde for fryct met hende samtycke, for om nogen Rasen haffde villet tilslaais.

Samme hendis kiere Moders trohiertige Raad haffuer denne S. Jomfru ladet sig strax vel befalde, haffuer

saa giffuet sig inderligen ind til Gud oc begieret sine Bøger at læse vdi, oc begierede hun nogle gange, de alle vilde gaa vd fra hende, paa det hun disz inderliger kunde giøre sin Bøn til Gud, huilcket ocsaa skeede.

Ved Nj slet bleff Hæderlig oc Vellærd Mand Her *Peder Stavanger*, Medtiener i Ordet her sammesteds, vdi min frauereelse opkaldet oc strax indkaldet til hende, oc haffuer bemelte Her *Peder* self tilkiende giffuet, huorledis denne S. Jomfru self forgaff hannem sit Christelig forset, oc gaf sig saa met Hiertens andact skyldig for Guds hellige Low, trode dog at bliffue Synden qvjt for Jesu Christi Blods oc Døds skyld, begierede at trøstis aff Guds Ord, oc til Besegling paa alle hendis Synders forladelse, Troens bestyrckelse, taalmodighed vnder Korszit oc paa det euige Liffs visse Arffuedeel oc¹⁾ at annamme Jesu Christi sande Legeme oc Blod, huilcket oc saaledis skeede, saa bemelte Her *Peder* giffuer self tilkiende, huor letteligen hand aff hendis Ord kunde forfare, at hun vaar oplærd i de stycker, som kunde tiene til hendis Salighed, saa hand sig der paa forundrede, at det Vnge Menniske haffde faaet saa fuldkommeligen saadan en retskaffen Dom oc Meening om Guds Naade oc Salighed.

Hun sagde oc til forbemelte Her *Peder* disse Ord: Jesvs Christus er all min Salighed, hand er min Broder, hand styrcke mig vdi denne min Suaghed, oc ramme med mig alting efter sin egen Guddommelig Villie: Vil hand giffue mig lenger at leffue, saae ieg det gierne: vil hand icke, saa er jeg gierne til freds, hans Villie skal være min Villie, Gud styrcke mig, hand vider best, at min Mact oc Styrcke er gantske ringe.

¹⁾ Bør udgaa.

Begierede hun siden aff bemelte Her *Peder*, at der som hand kunde see oc fornemme, at hun icke kunde komme op aff denne Siugdøm, at hand da for ingen vilde sige det, paa det hendis kiere Forældre icke for hastig skulle tage sig for stor sorg til. Sluttet dog selff, hun gjerne vilde lade sig nøye med Guds villie oc føye sin villie effter hannem.

Effter hun nu saa haffde annammet Christi Legeme oc Blod met all Reverentz oc Hiertens Ydmyghed, laa hun oc gjør sine Bøner oc Tacksigelser til Gud, oc bleff saa en Time der effter saa gantske forandret til bedrings, fick noget Mad, oc siuntis, som Siugdømmen den Dag oc Nat slet haffde forlat hende, saa mand meente da alt det Onde at være forbj.

Mens Tjszdagen om Morgenen ved Otte slet haffuer den forige Affmectighed angreben hende saa sterck, at hun meget klagede sig, hun icke kunde fange sin Aande, oc at det vaar sort for hendis Øyen, huilcke continuerede fra om Morgenen, Klocken vaar Otte, oc til tre effter Middagen, huor offuer hendis kiere Moder bleff meget Hierteligen bedrøfuit, oc lod opkalde for^{ne}. Her *Peder* saa vel som andre got Folck oc Quinder her aff Byen, som skulle være hoss hende.

Samme Dag om Afften kom til hende Erlig oc Velb. Mand oc Strenge Ridder Her *Thage Thot Ottesøn*, som aff sin gode villie jdeligen lod forfare om hendis Suagthed, oc aff sin gode affection haffde met sig en Balberer aff Malmø, effterdi hand forfarede, at Doctor *Niels Fosz* icke vaar til stede, meente om samme Balberer noget vdvortis met hendis Mund oc Tunge at kunde haffue indseende, om nogen Brynde vilde tilslaais.

Samme Dag om Aftenen kom oc til hende forberørde *Christopher Schultz*, Medecinæ Licentiatuſ, fra Lund, huilcken meget vel om hende fortrøſtede, gaf hende dog aldellis intet ind vjdere end, huis som kunde styrcke hende mod den store Affmectighed, oc kunde driffue noget det Onde fra Hiertet.

Huor effter hun ſiuntis om Oenszdagen oc Torszdagen noget ſtercker, ſaa hun da ickun haſſde den affmect ickun en gang om Dagen.

Om Torszdagen kom Høylærd oc Velforfaren Mand *M. Danchert Leyel*, ſom oc vel fortrøſtede om hendis Siugdøm.

Bemelte begge Medici da vaar vdi raad ſammen at forordinere hende, huis hun ſkulle bruge, torde dog icke meget indgiffue hende for den affmects ſkyld vjdere end at styrcke hende oc driffue det Onde nogenlunde fra Hiertet.

Der jeg nu vaar kommen hiem aff Halland om Torszdag Afften megit ſildig, beſøgte jeg ſtrax denne *S. Jomfru* om Fredagen, paa huilcken tid baade Medici oc alle, ſom til ſtede vaare, haſſde ſynderlig god forhaabning til den bedre haand, oc effter at jeg nu haſſde ſiddet hoſſ hende nogen rum tid, gick jeg da fra hende, der jeg haſſde liuſet Herrens velsignelse offuer hende.

Forbj gick ſaa Fredagen oc Løffuerdagen met viſſe Forhaabning om hendis Liff.

Denne *S. Jomfru* vaar i ſin Siugdøm ſom i ſin Velmaect ſaa Dydig oc actesom, at hun haſſde ſtor fryet oc omſorg for, at hendis kiere Moder icke ſkulle ſee, naar hende paakom diſſe hefftige anſtød, oc haſſue ſorg der aff, ſaa hun tuang ſig, oc holt ſig megit ſterck for ſin kiere Moder, oc ſagde tit oc offte til hende:

Hierte kiere Moder, nu er det got igien, det vaar ickun en liden Affmectighed, det bliffuer vel got.

Til Velb. *Ide Lange*, som saa flittigen oc jdeligen vaagede offuer hende, oc tiente hende met saa god en villie baade Dag oc Nat, oc til de andre, som hoss hende vaare, sagde hun tit oc offte, at hun vaar meget suag, oc viste vel, at hun icke kunde leffue, mens vilde dog icke sige det for hendis kiere Moders Sorgs skyld, vilde oc icke legge sig til Søffuen, før end de først skulle loffue hende, at de vilde fly hendis kiere Moder til at gaa til Seng, saaledis hun kunde see, at hun gick til Sengs.

Om Løffuerdagen Aften sildig kom Affmectigheden sterck igien, saa hendis kiere Forældre da paa ny meget tuilede om hende, haffde derfor den gantske Nat for^{ne}. Her *Peder Stawanger* paa Slottet, mens ved Midnats tide falt hun i en rolig Søfn, vaar saa om Søndag Morgen gantske smuck igien.

Samme Dag bleff holden Prædicken paa Stuen, oc baade for oc effter Prædicken bleff giort bøn for hende, at Gud Allermæchtigste vilde hielpe oc styrcke hende oc giffue hende det, som kunde være til hans Naffns Ære oc hendis Salighed.

Om Søndagen ved Tolff slet besøgte jeg denne S. Jomfru igien, oc fant jeg endda alting vel oc vdi en god forhaabning som om Fredagen: Men strax om Aften ved slet tog affmecten heftig til, oc Pulsen begynte megit at forandris, da for hendis kiere Forældre det icke skulle mercke, begierede hun vd paa aften af dennem saa Hierteligen gierne, at de vilde legge dennem. Velb. Frue Fru *Sophia Belou*, som oc vaar kommen at besøge hende, gjorde oc sin fljd der til, bød

selff oc gode nat, oc gick vdi sin Kammer, lod, som alting vaar got, paa det de kunde fange hendis kiere Forældre til at gaa i seng, huilcket de omsider oc giorde begge aff stor Hiertesorg, de icke kunde see paa hendis store Suaghed: Men strax de vaare til sengs, gick V. Frue Fru *Sophia Belou* igien ind til hende, oc vaagede den Nat hoss hende saa vel som Velb. Jomfruer Jomfru *Margrete Lange* oc *Ide Lange* met andre Dannequinder her aff Byen, oc vaar denne S. Jomfru saa meget omhyggelig for de vaagede, oc begierede tit oc offte, at de vilde soffue noget, jeg vaar oc selff den gantske Nat paa Slottet. I midler tid kom hun dog i en rolig Søffn ved Midnatz tid, oc soff hun gantske roligen, saa jeg om Morgen tilig dags bleff forloffuit at gaa hiem: Mens kom hastig bud effter mig igien, saa jeg ved 9 slet kom til hende, oc strax jeg kom ind til hende, oc begynte at tale til hende, sagde hun: Nu i Jesu Nafn, oc begierede hun da, at hendis kiere Forældre vilde komme ind til hende, oc som hendis kiere Moder kom først ind, vilde denne S. Jomfru end da trøste hende, oc sagde: Min Hierte Moder, det kand endnu bliffue gott, oc sagde hun saa strax der hos: Jeg vil nu befale eder Gud, racte saa begge Henderne op, oc klappede hendis kiere Moder ved begge Kindbæne, sigendis ydermere: Min Hierte Moder, giffuer eder til freds, Gud haffuer giffuit eder endnu tuende, hand lader eder vel beholde dem. Oc der hendis kiere Moder da met stor Hiertens Bedrøffuelse bad hende, at hun nu skulle holde hart ved Gud, suarede hun saa trøsteligen: Ja vil jeg saa, thi jeg blef forligt med Gud i Maandags, oc tuiler nu intet paa hannem, sagde da strax: Huor ere mine kiere Søstere? Jeg vilde gierne

tale met dem, oc der hun fick suar, at de vaare icke til stede, sagde hun til sin kiere Moder: Min Hierte Moder, vil i sige dennem god nat, oc i ville sige min Broder *Henrick* oc alle mine gode Venner god nat.

Der effter kom hendis kiere Fader ind effter hendis begiering, klappede hun hannem ved Kindbænen, oc sagde: God nat nu, Hierte Fader. Oc der hand met bedrøffuelse oc klagelig ord ynskede, at Gud vilde styrcke oc opholde hende, oc der hand ydermere sagde til hende: Du haffuer værít it got lydig Barn, tackede hun hannem for alt got, Bad, hand vilde forlade hende, huis hun haffde brut hannem imod.

Der denne S. Jomfru nu saaledis, som sagt er, haffde taget afskeed fra hendis kiere Forældre, føyede jeg mig til hende, oc spurde, om hun nu vilde være til freds met Guds villie, enten Gud vilde lenger spare hende her i Liffue, eller oc hand vilde kalde hende her fra, huor til hun frjmodeligen suarede: Ja gierne i Guds naffn, huorfor jeg strax foreholte hende noget aff den 116 Psal.: Min Siæl vær nu til freds igien, thi Herren gjør vel imod dig, thi du røcte min Siæl fra døden, mit Øye fra graad, min Fod fra skrid, jeg vil vandre for Herren i de leffuendis Lande. Item aff Jobs 14 Cap. om denne Verdens wstadighed, at Menisken lefuer en stacket tid, er fuld aff wroe, gaar op som it Blomster, falder aff, flyer bort som en Skygge, oc bliffuer icke. Item aff Prædickers Bog 7 Cap.: dødsens dag er bedre end fødelsens Dag, huilcke Sententzer met deris explication, som falder her alt for vitløftig at opregne, huilcket [sic] hun met synderlig andact hørde, oc offte siden met sammenlagde Hænder oc høy røst bad Gud i Himmelen, hand vilde forlade

hende alle sine synder for Jesu Christi døds oc fortieniste skyld, huor til jeg suarede hende, at de vaare hende allerede forladne oc kaste hen i hafsens dybhed, saa de aldrig mere kunde skade hende, Thi Jesu Christi Blod haffde rensed oc toet hende af alle hendis synder, hun vaar ocsaa ved Christi legems oc blods deelactighed der paa aldels forsickret. Oc begynte hun self fra begyndelsen intil enden for^{ne}. Sententzer at recitere oc oplæse, oc der jeg vjdere talede om Christi Legems oc Blods deelactighed oc forholdte hende noget aff samme Ord til hendis trois ydermere bestyrkelse, sagde hun: Det formelder Marcus i det 14., Lucas i det 22. og S. Povel 1. Cor. 11. Huor til jeg suarede hende, at det vaar Guds Aand, som gaf hendis Aand vidnisbyrd, at hun vaar it Guds Barn, huilcken oc nu saa trøsteligen erindret hende om det ord, som hun haffde tilforn hørt oc læst.

Item saa forholde jeg hende om Guds Kierlighed imod sine kiere Børn aff den 103. Psal.:

Som sig en Fader forbarmer
 Offuer sine vnge Børn oc smaa.
 Saa gjør oc Herren os arme,
 Naar wi hannem ret frycte saa, etc.

Item huorledis hand hos Esaïam ligner sig ved en Hierte kiere Moder, oc siger: Der som en Moder kunde end forglemme sit Barn, vilde hand dog aldrig forglemme oss, met flere trøstelige Sententzer, som for vjtløffigheds skyld ere vdelucte, huilcke hun mestendeel met mig tillige vdsagde. Der effter siuntis oss, som hun tyngdis til søfn, huorfor Velb. Frue Fru *Sophia Belou* bad hende, at hun icke skulle sig saa meget bemøde vdi hendis store Suaghed, effterdi hun haffde

allerede sin Hu oc Hierte opløfft til Gud, oc inderligen oc hierteligen haffde befalet hannem sig met Liff oc Siel, maatte hun nu være visz paa, at huercken Liff eller død kunde skille hende fra den Guds Kierlighed, som er Christo Jesv vor Herre, oc huad heller hun lefde eller døde, da hørde hun Herren til: Begierede derfor, hun vilde nu huile sig oc forsøge, om hun kunde nu fange nogen søfn, huor ved hendis suage Legem kunde vederqvegis oc styrckis, huor til hun suarede oc sagde: Ah ney, det er intet verdt met dette Liff, jeg acter det oc icke, vden aleeniste for min bedrøffuede Moder bekymrer sig saa saare for mig, jeg vil icke soffue, om jeg end kunde, jeg kunde maa skee soffue hen saaledis wvidendis, reiste sig med det samme offuer ende i Sengen oc sagde: Jeg vil endnu tacke Gud for alle sine velgierninger, bød saa igien gode nat til alle dem, som omkring Sengen stode, oc først Velb. Frue Fru, *Sophia Below*, tackede hende for alt got, oc for det hun nu wmagede sig met hende. Der nest Velb. Jomfruer Jomfru *Margrete* oc *Ide Lange* met andre, bode Danneqvinder oc Piger, som der til stede vaare, gaff dem huer serdelis haand, oc bad dem atter sige hendis syskinde oc andre gode venner gode nat.

Der effter tog hun Ringen aff sin Finger, oc kaste den paa Gulffuen, lagde saa sine Hender tilsammen, oc sagde: Herre, vdi [din] Haand befaler jeg min Aand, jeg haffuer ingen gode gierninger at føre til dig, men jeg lider paa Christi pjne oc død.

Her paa erindrede jeg hende Jobs ord aff det 19. Cap.: Jeg veed, at min Frelser lefuer, oc hand skal her effter opvecke mig aff Jorden, oc jeg skal her effter omgiffuis met denne min Hud, oc jeg skal see Gud i

mit Kiød, Den samme skal jeg see for mig, oc mine Øyen skulle skue hannem oc ingen fremmed. Huilcken Sententz hun oc effter mig repeterede, der paa bad jeg hende, at hun skulle holde hart ved sin Frelsere Christum Jesvm oc sige met Jacob, Gen. 32,: Jeg slipper dig icke, vden du velsigner mig, ja nu at stride en god Strid, beholde Troen til Jesvm Christum oc bliffue wryggelig i Haaben til det evige Liff, saa skulle hun oc visselige føre Troens ende her fra, som er Siælens evige Salighed.

Der wi nu allesammen, som hoss hende vaare, saae nu, at hun bleff noget stille, forholte wi os ocsaa stille, oc meente, at hun icke ydermere haffde actet, huad som wi taled: Da bad hun oss, at wi samptligen vilde nedfalde paa voris Knæ oc bede Gud om en naadig Forløsning, som oc skeede.

Efter knæfalden vaar endet, sagde hun:

Skulde det end vare fra Morgen stund
Oc ind til Aftens ende,
Da skulle mit Hierte ingenlund
Fortuile eller fra dig vendis.

Bleff siden læst for hende tuende Gudelige Bøner aff Velb. Frue Fru *Sophia Belou* om en Salig Affskeed oc det evige Liff, huor hun oc bad self tuende gang, at Velb. Frue Fru *Sophia Belou* vilde læse langsom, saa hun kunde læse met, som hun oc mestendeel gjorde. Effter disse Bøner begynte hun self met Lydendis Røst oc Stemme at siunge den Christen Kirckis trøstelig Psalme: Allene til dig Herre Jesu Christ, etc. Der nu wi andre, som til stede vaare, sang met hende, sang denne S. Jomfru samme Psalme vd til enden, sagde

saa: Gud være loffuet, det vaar smuct. Her paa begynte jeg af en anden Psalme at læse for den S. Jomfru det Versz:

Lad ingen modgang, lyst eller nød
 Saa sterck mig komme til hænde,
 Huad heller jeg skal leffue eller dø.
 At de mig fra dig vende:
 Lad ingen ting være mig saa kier,
 Der mig skal fra dig tage,
 Alle mine Dage
 Aff alt det, i Verden er,
 Du skalt mig ene behage.

Der effter begynte denne S. Jomfru aff Kong Davids 73 Psalm hendis egen daglig Ordsprock: Naar jeg haffuer ickun dig, Herre, da skötter jeg intet effter Himmel oc Jord. Der som mit Liff oc min Siæl van-smectis, saa est du dog Gud mit Hiertens trøst oc min Deel.

Strax her paa erindret jeg denne S. Jomfru om den wbegribelig ære, glori oc herlighed, som skal obenbaris for Guds kiere børn i Guds Rige, oc det aff Kong Davids 16 Psal., som David trøstede sig met oc sagde: Hos dig, Herre, er en offuerflødig Glæde oc en lystig Værelse hos din høyre haand. Esa. 32 siger Gud: Mit Folck skulle sidde i trygge bolige oc i frimodig rolighed. Item Esa. 65: Mine Tienere skulle frydis af hiertens glæde. Item i det samme Capitel siger Gud: See jeg vil skabe en ny Himmel oc ny Jord, at mand skal icke komme det første i hu eller legge paa hiertet, men de skulle glæde dem evindelige oc være glade offuer det, som jeg skaber, Thi jeg vil skabe Jerusalem til fryd oc hendis Folck til glæde, oc jeg vil fryde mig offuer Jerusalem oc glæde mig offuer mit Folck.

Der skal wi intet vide
 Aff Graad oc Hiertens klage,
 Men euig glæde nyde
 I Himmerig vden plage.

Item det, som Lutherus siger: At see Gud it Øyeblik i Himmelen skal være bedre end all Verdens glæde, der som den end kunde vare i tusinde Aar, ja i tusinde Aar der til.

Der jeg nu effter saadan tale ophørde aff min tale, oc befryctede mig, at jeg skulle i denne hendis døds angist alt formegit molestere hende, begynte atter denne S. Jomfru self nogle versz af atskillige Gudelige Psalmer, huilcke hun da besuerligen kunde vdføre, huorfor Velb. Frue Fru *Sophia Belou* læszde samme Psalmer for hende, huilcke hun begynte, som i blant andre denne:

Den Herre Gud hielpe mig,
 Jeg raaber til dig,
 Du vilt ey fra mig vige,
 Paa min sidste ende
 Den trøst mig sende.

Huor hun oc self læste met, dog Mælen vaar hende gantske besuerlig, der efter begynte hun at siunge den psalme: Mit hob oc trøst oc all tilljd, da vaar molet hende saa besuerligt, at mand icke vel kunde forstaa Ordene, før end hun kom til de sidste ord, sang hun dette saa reent oc saa religt: Tag Herre fra mig min Siæl til dig evig i dine Hænder, saa mand maa see, huor synderlig hun vaar opliust, oc haffde Gud i sit Hierte.

Kort tid der effter sagde denne S. Jomfru: Nu kand jeg icke mere høre, huad i læser eller siger for mig, oc sagde hun: Gud forbarme sig offuer mig, O Herre Jesu, kom snart!

Met disse for^{ne}. oc flere trøstelige Sententzer, som jeg for vjtløftighed hafuer vdeluct, haffuer denne S. Jomfru trøstet sig, oc vdi saadan Gudfryctig andact oc Herrens jdelig paakaldelse er hun bleffuen varactig fra Klocken vaar Nj om Morgenen oc til Efftermiddagen Klocken vaar mod Tu, hun lagde mælen. Siden læste jeg Herrens Velsignelse ofuer hende, at Gud nu vilde styrcke hende met sin Naade til det evige Liff oc Salighed. Der nu Klocken vaar ved Tre slet, er hun vden nogen convulsion oc dødedract sødeligen oc sacteligen hensoffuet i Herren vdi Troen oc Guds hellige Naffns sande paakaldelse, som vaar Maandagen den 12 Augusti, der hun nu haffde forsøgt denne ælendig Verden paa det 17 Aar vdi Erlig oc Velb. Frues Fru *Sophiæ Belous*, V. Jomfruers, Jomfru *Margrete* oc Jomfru *Ide Langis*, vdi forbemelte Doctors oc Balbierers saa vel som vdi min oc mange Dannequinders oc got Folckis nerværelse, som paa den tid til stede vaare.

Her er nu ingen vdi denne gantske By, som glæder sig offuer hendis død, oc ingen sandeligen, som klapper met Hænderne offuer hende. Hun vandrede, den stund hun leffuede her med oss, i sin Gudfryctighed oc Fromhed, oc derfor forløste Gud hende meget vel, hendis Fod stod i Oprictighed, huorfor hun loffuer Herren i de store Forsamlinger.

Af Underskriften under Fortalen (dat. Landskrone 1. Febr. 1634) ses Forfatterens Navn: *Jens Kiølszøn Riber*. Han har dediceret Bogen til Jomfru *Mettes* Forældre, Hr. *Henrik Hvitfeld* og Fru *Margrete Rosenkrands*, hvem han

søger at trøste. Efter deres Ønske har han »omsider« ladet sig bruge til at holde Ligtalen, og efter deres flittige Begjæring har han ladet den komme under Tryk og udi hver Mands Haand, som der til Lyst haver. Han beder dem tage til Takke med hans Arbejde, »anseendis tiden oc leiligheden, som for mig i denne min viduitet oc bedrøffuelig Tilstand er megit wledig, saa alting her icke er skeedt saa exacte, som det sig burde. Min villie sandelig er dog god, oc hafuer end været langt ofuer min tid oc formue aff den Aarsag, at jeg hoss denne S. Jomfru fornam altid mod mig en god oc gunstig Villie, oc endnu hoss E. E. V. V. samptlig oc synderlig fornemmer megen wfortient Rundhed oc Fromhed.« (Bl. biiij).

Davids 73de Psalmes 25de og 26de Vers fandt *Mette Hvitfelds* Forældre efter hendes Død opskrevne med hendes egen Haand i hendes daglige Haandbog (Bl. Bij), thi denne Psalme var hendes vade mecum og daglige Ordsprog (Bl. Biiij), og derfor have ogsaa hendes Forældre forlangt, at den skulde være »Ligargumentet« paa hendes sidste Æresdag (Bl. Biiij^{vo}). — Om den afdødes sidste Øjeblikke fortæller Prædikanten (Bl. Niiij^{vo}), at da hun havde mistet Mælet, »trøstede oc styreckede Gud hende i Hiertet, som mand nocksom fornam aff hendis store Taalmodighed, oc der jeg foreholdte hende atskillige trøstelige steder aff det hellige Bibliske Skriff, slog hun sine Øyen op, oc saae til Himmelen.«

»Vdi Hospitalerne holder mand saadan maneer oc skick : man giffuer der en huer sin deel, der med skal hand eller hun hielpe sig den ganske vge igennem eller en ganske dag.« (Bl. Oij^{vo}).

Jørgen Henriksen Lykke.

(1590—1616).

Gudeligheds

Spejl.

Aff den 116. K. Davids Psalme.

Offuer E. oc Welb. oc S.

Mands

Jørgen Lyckis til Off-
uergaard, hans Lijg, der det
bleff hederligen nedsat i S. Ni-
colai Kircke i Kiøbinghaffn,
Søndag jubilate 1616.

Fremsat oc forklarede om det
som et ret Guds barn bør at ansee i sin
daglige Bøn, anlangendis Gud
self oc sin egne Siel.

ved

Hans Pouelsen Resen.

Prentet i Kiøbinghaffn, hos

Henrich Waldkirch.

[8^{oo}.]

Erlig oc Velbyrdig, nu salig *Jørgen Lycke* til Offuergaard er barnfød i Jydland paa for^{ne} Offuergaard den 16. Aprilis, som da var Skærtorszdag, aar 1590.

Hans Fader var Erlig oc Welbyrdig Mand *Henrick Lycke* til Offuergaard, Danmarckis Rigis Raad etc., nu salig hos Herren. Hans Moder Erlig oc Welb. Frue F. *Karine Bannere* til Kockedall. Hans Farfader var Erlig oc Welbyrdig Her *Jørgen Lycke* til Offuergaard, Ridder, som var fød aff E. oc W. Her *Peder Lycke*, Ridder, til Dæmstrup oc Erlig oc Welb. Frue *Kirstine Høg*. Hans Farmoder var Erlig oc Welb. Frue *Beate Brahe*, som var Erlig oc Welb. *Otte*¹⁾ *Brahis* til Hageløse oc Erlig oc Welb. Frue *Johanne Sparris* daatter, huis Fader var E. oc Welb. Her *Henrick Sparre* til Klogerup.

Hans Morfader var Erlig oc Welb. *Frantz Bannere* til Kockedall, som var fød aff Erlig oc Welb. *Erick Bannere* til Aszdal, Danmarckis Rigis Marsk, oc Erlig oc Welb. Frue *Mette Rosenkrantz* til Biørnholm. Hans Mormoder var Erlig oc Welb. Frue *Anne Oxis* til Oxeholm, som var Her *Johan Oxis* daatter til Giselfeld oc

¹⁾ Læs: Aage.

Frue *Mette Gøjis* daatter, som var H. *Mogens Gøjis* oc Frue *Mette Bidenbacks*¹⁾ daatter aff Krenckerup.

Videre er mig icke forskreffuet til at opregne denne S. vnge Mands anher oc herkomst, dog det her vdaff nocksom er at acte, hurledis hand er opkommen aff god gamle Ridderlige og Adelige stamme, baade paa Fæderne oc Møderne, som eder alle oc mange andre nocksom kiendt oc vitterligt er.

Effter at Gud allermectigste hans kiere Welb. Forældre met denne vnge oc første barn oc Søn ni Aar effter deris Brøllups høytid velsignit oc begaffuit haffuer, haffue de hannem Gud igien skenckit oc giffuit, først ved deris gudelige bønner, der hoss ved den hellige Daab ladit hannem indplante i den Christne Kirckis menighed oc siden forsiunit met flitig optuctelse. Hannem haffue de selffue vdi Guds fryct oc hans Børnelærdom øffuit oc opdragit indtil Aar 1597 den 20. Maj, de hannem vnder anden Disciplin begyndte at holde, der hand vaar 7 Aar gammel, oc det hiemme hoes sig paa K. M. forlehning Worryngborg. Oc haffuer hans Welbyrdighed værít først vnder en vng persons tuct, som nu er hans W. Moders Sognepræst, hederlig oc vellærd mand Her *Oluff* i Hassele, paa try Aars tijd: Dernest vnder en anden vng persons tilsium, som oc nu er en Guds ords tiener, hederlig oc vellærdt Mand Her *Jacob* i Egisborg, til aar 1602. Thi da er antagen en anden vellærdt person, som nu er vor naadigste Dronnings høybaarne Dronning *Sophiæ* Medicus, den hederlige oc højlærde Mand Doct. *Anders Skytte*, huilcken haffuer sig hannem met hans K.W.Broder, E. oc W. *Frantz Lycke* til Kockedal, antagit at informere der hiemme endnu,

¹⁾ Bydelsbach.

indtil Aar 1606, da er hans W. vdskickit vdi fremmede Land aff sine W. Forældre met bemeldte hans Welb. Broder oc Præceptor, sig vdi Guds fryct oc rette Adelige stycker at forfremme. De forreigste saa først til Leipsig, huor hand sig i sin studering oc sprok effter den Alder merckeligen forfremmede saa vel som i Guds fryct, gierne hørde Predicken, i synderlighed oc met stor flijd Doctor *Weinrich* etc. Oc er hand der kun bleffuen i tre fierding Aar, Thi for Pestens skyld, der begyndte, forarsagedis hans Welb. at reigse met sin Welb. Broder til Wittenberg, huor hand sine studia oc andre exercitia continuerede, synderligen sin Guds ords hørelse, huor hand met stor lyst oc flijd hørde Doctor *Baldevin* der sammestetz, saa lang tid hand sig der opholdte. Derfra er hand effter sine kiere Forældres raad oc villie forreigst til Stratzborg, huor hand sig oc i sine fortagne studeringer oc Adelige øffuelser icke ringe forfremmit haffuer et Aars tijd, huor hand oc gierne hørde den forneme Prædicant oc Theologum *Bektholdum*. Fra Stratzborg haffuer hans Welbyrdighed sig begiffuit til Basel for Medicins skyld, paa huilcken hand sin flijd ocsaa der anvende. Fra Basel haffuer hand met selskab taget sin reigse ind at Franckerige paa atskillige steder, oc haffuer hans Velb. først begiffuit sig, for Sprocket at begynde, til Geneve oc derfra til Leon, huor fra, effter at hand i Sprocket vel verseret var, haffuer sin reigse fortagit met sin K. V. Broder giennem Langedoc [sic], Prowantze oc Puteurs [sic] oc beseet de fornemste steder i gantske Franckerige, indtil hans V. kom op til Avenion, oc for de Ridderlige Exercitier, der florerede, er hand god tid bleffuen der, som oc siden derfra til Paris et Aar.

Effter at hand nu tu Aar sig i Franckrige forholdit haffuer, baade Sprocket fuldkommelig at vide saa oc sine Exercitia, som der brugelige vaare, at driffue, huilcket en Adels mand vel anstaaer, oc hans Velb. saa gantske Franckrige beseet haffde, er hand ved sine K. Forældres skriffuelse hiemkaldet aff den aarsage, hans Velb. Fader aff Legemlige siugdum var meget suag, oc haffuer hand sig derfor met sin V. kiere Broder oc Præceptore iligen hiem begiffuit, at hand met sin V. K. Fader, førend vor Herre hannem fra denne Verden bortkaldede, tale kunde, oc reigste saa fort igenem atskillige forneme Stæder vdi Tydskland, oc kom hiem i Majjo Anno 1611. Der fandt hand da sin kiere V. Fader i Kiøbenhaffn meget suag oc skrøbelig, mens som hand met sin K. V. Broder gantske stor sorrig bekom vdaff deris Faders suagthed, saa tilførde hand met sin Broder sin gode Fader saa vel som oc sin V. Moder icke en ringe glæde, effter at hand sig saa vel i fremmede Lande forsøgt haffde oc i sin Bog met Ridderlige øffuelser oc Sprok forfremmit, at det merckelige gode Naffn oc røcte, som hans Velb. Forældre dagligen i hans fraværelse haffde spurdt baade fra hans Præceptore saa oc de, som omgicks met hannem, Eddele oc w-eddele, bleff dem bevijsst for øyen self fuldkommeligen, ja mere oc icke mindre.

Kort tid effter hans Velb. hiemkommen var, haffuer Gud allermectigste ved den timelige Død henkaldit hans K. Fader, Oc saaledis er derfor sin V. K. Moder til trøst oc vdaff andre synderlige orsager hiemme opholden en tijd lang. Disz midler tid haffuer hans Velb. effter sin K. V. oc salige Faders død et Aar aff Guds synderlige forsiun oc effter hans kiere Moders oc gode

Venners raad bedit om Erlige oc V. Jomfrue J. *Birgitte Brahe*, Erlig oc Velb. Mand *Axel Brahes* til Eluitz, Danmarckis Rigis Raads, daatter, som nu sørgeligen igien leffuer, Gud allermectigste trøste hende etc.

Siden er hans V. igien vddragen at Tydskland, oc var nogen tid til Giesen, besynderlig for den forneme Theologi D. *Mentzeri* skyld, at hand sin omgengelse oc collation met hannem saa vel som met sin Vert *Helvico* haffue kunde vdi Theologi etc., huor paa hans V. sig den tid beflittede, effter at hand sig tilforne in lure, som hans Bøger oc manuskrifter nocksomme ligen vduiszde, saa vel som oc i sine Politicis oc Historier vel forfremmit haffde. Der haffuer været et Aar oc saa begiffuit sig hiem igien, der hand haffde kundskab bekommit ved skriffuelse om sin V. K. Moders suagthed, til hende oc andre sine gode Venner, oc bleff saa stedtze her hiemme.

Huorledis hand sit Liff oc leffnet her fremdragit haffuer i all Guds fryct oc Adelig oprichtighed met sine jeffnlige, er alle aff hans omgengelse saa bekyndt, at det wfor nødten er videre der om at tale, huor om oc de fleeste, beste oc fornemeste, vinde nocksom, i det de saffne hannem sørgeligen. Den geistlige orden huor beuaagen hand haffuer været, er alle vitterligt, i det hand icke aleniste ved sine gode Venner, men oc selfuer den gierne forfremmit haffuer, oc det aff stoer lyst til Guds fryct, andre til et got exempel, haffuer holdit tuende Studenter paa sin Gaard, der for hannem, naar hand hiemme var, i Vgen foruden hans egne Sognepræst, som hand om Søndagen hørde, læse oc predicke skulle, ja naar hand skiønt end icke var hiemme, haffuer hand som en gudfryctig Huszfader ladit tilholde

sine folck oc tienere, at de om Vgen i det ringeste tuende gange aff bemelte Studentere Predicken høre skulle.

Huorledis hand sig forholdit haffuer mod alle andre i alle maade, en huer gierne at hielpe til rette, giffuer icke aleniste huer mands sørgelige klagemaal tilkiende, som hans V. person kiendte oc hans omgængelse i nogen maade affuiste, men end oc de ,der kun aff hans ædle oc fromme naffn oc røcte noget hørdt haffde.

I Vinter forgangen haffuer hans Velb. sig til sin K. V. Moder oc gode Venner hid offuer begiffuit, met dennem sig at raadslaa om sin Brøllups højtid, saa det bleff berammet aff hans V. Moder effter hans V. Festemøes Forældres villie at skulle angaait tre Vger effter Pintzdag i Kiøbenhaffn.

Efftersom nu hans Velb. færdig vaar, oc vilde sin kiære Festemø oc hendis Velb. Forældre besøge, videre om alting at forhandle oc fuldkommen beslutning giøre oc siden hiem til sin Gaard sig begiffue oc alting at tillauge, haffuer hand sig fornommit meget suag den 3. Martij, oc er gangen til sengs anden dagen der effter vdaff Meszlinge oc en hetzig Febris, til huilcke siugdøm oc en besuærlig Hooste oc Brystuerek sig tildrog met flod aff hoffuedet. Saa haffuer derfor hans Velb. skickit bud til Kiøbenhaffn den 5. Martij oc ladet til sig hente hederlig oc højlærd medicum D. *Caspar Bertelsen*, sig met hannem om sin suagthed at raadføre oc middel, som Gud i Naturen forordnit haffuer, at bruge; haffuer bemelte D. *Caspar* sig strax om anden dagen til hannem begiffuit, oc er hans V. bleffuen der effter nogit den første tilfald quit saa vel som den Febris oc

en part aff Hosten, huilcken dog for den suare Materie skyld, som hannem paa Brystet var falden, bleff ved, at der aff siden en gren vdaff Phthisi sig lod ansee met suaghed oc fare.

Som hans Velb. sig paa Legemens vegne haffde forsiunit, haffuer hand sig sin Siel anlangendis intet vilde forsømmet, men skickit bud effter hans Velb. Moders forbemelte Sognepræst, haffuer forligt sig met Gud oc annamit aff samme Guds Ords tienere vor Herris Jesu Christi sande Legeme oc blod til et pant, en sand stadfestelse oc vizz besegling paa sine synders forladelse oc foreening met Gud til det euige Liff. Hand haffuer saa ligget met en gudelig oc Christelig taalnodighed, aldrig nogen dag forsømmit sine bønner oc Guds paakaldelse, haffuer offte ladit Predicke for sig oc dagligen, naar hand for sin suaghed noget gad, lod siunge gudelige Psalmer morgen oc afften, oc selfuer, naar hand var saa sterck, siungit met.

I midler tid haffuer hannem megit forlangit effter sin K. Festemø, saa hand tredie dagen effter sin suagheds begyndelse sit bud afferdigede, oc loed sin tilstand nogenledis formercke, Oc kom hun da met sin kiere Moder til hannem den 12 Martij, oc bleff hos hannem nesten en Vge, men der hans Velb. fornommit haffde, at hans K. Fader, Velb. *Axel Brahe*, meget suag oc skrøbelig var, haffuer hand sin K. Festemø sambt hendis Moder paa det allervenligste ombedit, de hans kiere Fader igien vilde besøge, saa hand icke gierne effter dennem skulle lengis, ønskit, at Gud hannem lenge spare vilde, som hand om sin helbred, nest Guds hielp, haffde en god forhaabning. Saa ere de saa skilde fra hannem effter sørgelig godenat met stoer bedrøffuelse.

Men efftersom hans Velb. fornam sin suaged
 noget af forøgis, haffuer hand den 19. Martij skickit
 sit bud effter mig for voris forrige omgængelsis oc sam-
 talis skyld oc begerit venligen, ieg til hannem komme
 vilde, huilcket oc skeede den 21. Martij, huor hand
 megit merckeligen oc trøsteligen sielffuer aff Guds ord
 talede med mig, lige som hand tilforne haffde giordt.
 Men besynderligen som en ret Christen Ridder betrac-
 tede hand den Aandlige stedtzvarende strid, som oss
 bør at være vdi alle vore Liffs dage, imedllem Synden
 oc naaden, imedllem voris egne Samuittighed oc vor
 evige Gud oc Fader. Synden anlangendis, som strider
 i vore Lemmer aff den onde rod oc arffuesiuge, som
 met Vantro er selff den største oc værste synd, giorde
 hand sig saadan betænckning oc discurs, oc det mesten
 paa god Latin, at ieg motte mig tidt der offuer for-
 undre.

Det var icke heller ord alleene, men der fulde met
 hiertens suck oc stor weemodighed, saa hand bekla-
 gede sig for saadan sin elendige Naturs vilkor oc store
 breck, der vdaff i saa mange mader, lige som hand
 selff var, som S. Pouel oc bekiende om sig, den største
 for det ringe, imod mange andre at regne, hand kunde
 haffue begangit, sigendis, som wi maa vel alle: Min
 vngdoms brøst oc ufornuftt, O Herre, vilt du forgette
 etc. Saaledis offuervejede hand ret Syndsens onde art
 oc idræt nesten offuer alt, at hand end paa det sidste
 talede merckeligen om den gruelige Synd imod den
 Helligaand aff Guds naadis kiødelig foract oc det for-
 hærdede hiertis ondskab oc forstockenhet til Døden,
 huor fra den gode Gud oss alle naadeligen bevare for
 Jesu Christi vor Herris skyld, Amen.

Der imod satte hand oc endeligen Gud Faders offuervættis Barmhertighed, Jesu Christi lydighed oc betalnings værd, som er u-enderigen offuer all maal oc made, som Guds egne Søns i Personens wdelelig eenighed baade i Liff oc Død oc den Helligaands offuerflodige deelactighed, effter som hand er Christi oc hans Børns rette Aand, guddommelig trøst oc æuig Salighed, saa ieg offte icke haffde meget der til at sige, men motte tacke Gud met hannem der fore aff gantske sind oc hierte, som det sig burde, oc der paa øffuerløb [sic] for hannem i samme mening den 116. Psalme, som end ydermere aff Guds naade forhandlis skal.

Vor Frue Dag haffuer hans Velb. begerit at tale met sin K. Moder oc Brødre. Der de til hannem kom, haffuer hand sin K. Moder ombedit, at huis hand sig i nogen maade mod hende forseet haffde, hun det efftergiffue vilde, hand var nu i sit hierte forsickret om forligelse met Gud, vilde oc tage affsceed met sin K. Moder oc Brødre effter Guds villie færdig at være, naar det skulde være, til æuig Salighed, huorefore hand nu til sin reigse til Himmerig, om Gud hannem ved den timelige Død vilde bortkalde, lod endnu sig igien met det rette Viatico, vor Herris Jesu Christi Nadere, foruare oc forsiune. Oc saaledis haffuer hand, effter at ieg haffde Prædickit for hannem samme dags Text, ladit sig ocsaa aff mig berette met hiertens Skrifte-maal oc betænckning, som det sig burde, oc siden som et ret Christet Guds barn slagit sit sind fra all Verdens handel, Oc før end ieg samme dag drog fra hannem, giordt rigtig affsceed om, huis i hans S. Ligs neder-sættelse skulle forhandles, oc huad Text der skulle forklarais, som er den 116. Psalme. Oc som ieg tog

sidste affskeed fra denne gode salige Juncker, sagde hand enda met grædende taare: Ah, der var vel meere, ieg skulde tale met eder oc iblant andet om Sielens leilighed effter dette Liff, huor den skal findis besynderligen, oc i huad vilkor det være skal; kand i sige mig noget lidet paa det korteste til godenat der om? Ja, gode Juncker, sagde ieg, i vide vel selff ocsaa det fornødeligste der om, den skal findis hos Gud i fred, ro oc glæde, saa den da aldri skal giøre sig nogen saadan tancke meere om sted eller rom, men nyde Gud selff offuer alt sligt, ja saa langt offuer all maade, fornufft oc sands, saa som den er endnu i dette Liff, at det icke her nocksom enten sigis eller met Menniskelige forstand i almindelighed befattis kand: At et Guds barn, naar det skal være, maa friligen betroe hannem Sielen i hænde met hiertens allerstørste eenfoldighed oc ellers aldellis ingen tancke giøre sig mere om nogen ting, som den gode Luther haffuer sagdt der om, Thi det er oss icke mueligt, at wi det Himmelske oc Guddommelige, som oss oc vederfaris skal, her paa jorden i denne Menniskelige elendigheds dal befatte kunde, huilckit wi aldellis skulde gladeligen bekiende, oss oc alle at være wbegribeligt, indtil wi det i sig selff i Gud finde, bekomme oc nyde, offuer alt det, som her betænckis kand, i all æuighed.

Saa haffuer ieg da, sagde hand, wfornødeligen plagit mit Hoffuet der met, oc nu her effter vil ieg aldrig meere giøre mig saadanne tancker, enten *περὶ τοπου* eller *τοῦπου*, sagde hand paa Grækiske, det er, paa huad sted eller huor dog noget være kand, Gud er mig nock, oc hand er offuer alt sligt i ubegribelige maade. Det findis vel saa langt offuer all vor specu-

lation for alle dem, som leffue i Jesu Christi Tro oc dø saa i Herren som Guds rette eenfoldige børn til den visse oc offue[r]vættis Salighed met en u-enderlige glæde oc Salighed i all ævighed, saa ieg ønskede hannem da Guds naade der til oc den Helligaand ved Jesum Christum vor Herre, Amen.

Saa er hand i en god taalmodighed liggen stille hen, oc som hand vdi sit gantske Liff oc Leffnet saa haffuer hand sig oc i sin siugdum gantske Gudfrycteligen forholdit, effter at oc forbemelte D. *Caspar* Langfredagen til sit husz sig begiffuit haffde; men at intet, huis hans sundhed anlangende var, skulde effterladis, haffuer hans Velb. met sin K. Moders oc gode Venners raad ladit K. Majest. vnderdanigste anmode, at hans Majests. Medicus, *Donatus Frydenwald*¹⁾, der nyligen til hans Majest. ankommen vaar, naadigst forloffue vilde [sic], hand hannem i hans siugdum motte besøge. Saa er hand da til hannem kommen fra Antuorskouff Paaske aften, oc effter hand sin flijd oc Cur anvendt haffde, haffuer hans V. sig nogle dage bedre befundit indtil den 6. Aprilis, huor hand da siuntis sig noget wseduanligen at forandris vdi sin suaghed. Her forglemte hand icke heller det, som hand oc altid vdi sin velmact giorde, at bede Gud om naade, begynte derfor om morgen oc bad inderligen den siette Psalme, som er den første Penitentzis psalme, oc den 130., som er den 6. Item vdaff den 116. trøstet sig merckeligen met mange skønne sprok aff Bibelen, oc omsider met høj stemme begyndte at siunge: Nu bede wi den Hellig aand, oc sang den gantske vd til enden. Om

¹⁾ T. Bartholin, Dr medicina Danorum domestica p. 526, kalder ham D. Freyvaldt.

Dagen siden bleff hand alt varachtig i sin Bøn oc paa-kaldelse, gjorde en offuer all maade kostelig bekien-delse om sin Tro til den hellige Trefoldighed, om de trende Personer i en Guddommelig Essentz oc værelse, opregnede merckeligen opera Dei tum ad intra tum ad extra etc., det er: Guds gierninger baade i Gud-dommen selff saa oc anlangendis disse vdvortes ting, som hand haffuer giort oc opholder. Disze midler tijd besøgte hannem mange Velbyrdige folck oc besynder-ligen E. oc V. Fru *Anne Bannere*, Fru *Kirstine Lycke*, Fru *Pe[r]nelle Bannere* oc der hos end ocsaa E. oc V. *Christen Grubbe* oc Fru *Anne Stax*¹⁾ etc., huilcke maatte højligen forundre sig paa hans høje Tro oc store taal-modighed, huor til de ynskede hannem end ydermere Guds Naade oc velsignelse vdi den Helligaand indtil enden ved Jesum Christum, vor Herre, oc at de kunde oc saaledis berede sig til en salig hiemfærd, naar den gode Gud det saa vilde haffue.

Oc omsider sagde hand: Du hellige Trefoldighed, huad skal ieg beuisse dig for alle dine velgierninger? Jeg vil tage Salighedens Kalck oc paakalde Herrens naffn, leste saa trende gange Herrens Bøn.

Den 7 Aprilis om morgen bleff hand meget suag paa Legemens vegne, dog disz sterckere i det Aande-lige; Læste flitteligen vdaff forbemelte trende Psalmer oc dernest Fader vor, begyndte selff: Vor Gud hand er saa fast en borg, oc den sang vd til enden, huilcken Psalme hand altid gierne i sin suaghed saa vel som velmact brugte. Hand talede der effter met sin kiere Moder oc Brødre, tackede dennem for alt got, oc bød

¹⁾ Anne Baden, Eustachius v. Thienen's [skal være: Anne Hansdatter (Baden) Eustachius van Thümens. Th.].

dennem godenat, tackede oc en huer aff folckene, der omkring sengen stode, huer ved sit naffn, oc befalede dennem alle Guds Guddommelige beskermelse, oc tilraadde sine folck til all lydighed oc tjenstvillighed at bevise sin kiere Moder; ønskede aff Gud allermectigste, at om det var hans faderlige villie, hand hannem spare vilde met hans kiere Moder, Festemø oc Syskene, begierede hand det gierne, der hoss ocsaa, om vor Herre hannem kalde vilde, hand maatte før sige sin kiere Festemø godenat, men huis icke skeede, bad hand sin kiere Moder, hun hende met hendis K. Forældre gode-nætter biude vilde, hand vilde stille sin villie gierne i Guds villie. Saa lod hand hente forbemelte Guds ords tienere til sig, talede atter merckeligen met hannem, suarede hannem til alt, huis hand foregaff, trøstede sig met mange skønne sprok, oc lod sig gierne trøste.

Effter hand noget haffde fangit mad, sagde hand: nu i Jesu naffn, ieg vil berede veyen, laa saa oc bad flitteligen for sig selffuer, aldellis befalede sig Gud i vold, oc icke det allerringeste sig met det Verdzlige befattede, oc naar hand icke selffuer bad, hørde hand gierne, huad Guds ords tienere hannem foreholt. Saa beholt hand sin fornufft, hørelse oc maal til det aller yderste, hand sin Aand opgaff, oc det saa sagteligen, at mand det neppeligen acte kunde, oc døde saa vdi en sand Guds paakaldelse, der Klocken vaar ved 10 om formiddagen. Gud giffue hannem met alle tro Christne en glædelig Opstandelse. Hans Alder var 26 Aar.

Ligprædikenen er ved en Fortale, som er dat. Kjøbenhavn Kyndelmisse Dag 1621 (æt. 61), af Forfatteren dedi-

ceret til den afdødes Søskende *Frans Lykke* til Overgaard og Fru *Anne Lykke*, *Kaj Rantzovs* til Rantzovsholm. Han minder dem om, at deres afdøde Broder plejede om sine Bestillinger at bruge Sætningen: *Omnia tempus habent*, en Sætning, som han derpaa nærmere forklarer, endende med en Undskyldning for, at Bogen ikke før er udkommen. »Det haffuer vel været min villie som oc eders, oc det maatte længe siden været giort, men tijd oc leilighed enten for mig eller Tryckeren vilde icke skicke sig, saa mig aldelis forhaabis, at det endnu er den rette tijd« o. s. v.

Efter Prædikenen følger: »Den 116 Psalme, at siunge til daglig Gudelighed som: O wi arme Synder etc.« og derefter et latinsk Digt: »*Ad insignia gentilitia antiqvissimæ generosissimæqve familiæ Lyckeorum sev Fortunatorum in Dania*«, undertegnet B. C. (∴: *Bertel Knudsen Aqvilonius*). — Afbildninger af Familierne *Lykkes* og *Banners* Vaabner findes.

Peder Ludvigsen Munk.

(1534—1623.)

En Christelig
Lijgprædicken, holden vdi
Erlig oc Velbiurdig nu Sa-
lig Mands
Peder Munck
til Sæbygaard Lijgs Need-
sættelse, i Graabrødre Kircke
vdi Randers anden Paaske Dag
Anno 1623.

Aff

Jens Gødissen A.
Aabenbaring XXII. Cap.
Jeg kommer snart, Amen,
Ja kom Herre Jesu.

Prentet i Kiøbenhaffn, hos Henrich
Waldkirch, Aar 1623.
[8vo.]

Erlig, Velbiurdig oc Salig *Peder Mønck* til Sæbygaard vaar fød aff Erlige, Velbiurdige oc fromme Forældre paa Lønborrig Bispgaard (som hans S. Fader da vaar met Forlent) den 13. Dag Martij, der mand skreff effter Christi Fødtzel 1534, Som vaar det Aar Skipper *Clemen* bleff fangen. Oc strax effter Christelig Vijsz ved Daaben er indplantet i den Christen Kircke.

Hans Fader vaar Erlig, Velbiurdig Mand *Lodvig Mønck* til Volstrup. Hans Moder vaar E. W. Frue *Kirstine Lycke* til Nørlund. Hans Faders Fader vaar E. W. oc Streng Ridder Her *Mogens Mønck* til Volstrup¹). Hans Farmoder vaar E. W. Fru *Karen Rosenkrantz*. Hans Farfaders Fader vaar E. W. oc Streng Ridder H. *Ifver Mønck* til Kleitrup²). Hans Farfaders Moder vaar E. W. Frue *Ide Jøl* aff Daubiergegaard. Hans Farmoders Fader vaar E. W. oc Streng Ridder Her *Niels Rosenkrantz* aff Palszgaard. Hans Farmoders Moder vaar E. W. Frue *Lene Hack*.

Hans Morfader vaar E. W. oc Streng Ridder Her *Peder Løcke* aff Demstrup. Hans Mormoder vaar E. W. Frue *Kirstine Høg*. Hans Morfaders Fader vaar E. W.

¹) Mogens Munck var ikke Ridder. Th.

²) Skal være: E. W. Oluf Munck til Kleitrup.

Mand *Hans Løcke* aff Heissel. Hans Morfaders Moder vaar E. W. Frue *Eline Jensdaatter*, som vaar E. W. oc Strenges Ridder Her *Jens Matzøns*¹⁾ aff Viszborrig. Hans Mormoders Fader vaar E. W. oc Strenges Ridder H. *Niels Høg* aff Eskier. Hans Mormoders Moder vaar E. W. Frue *Karen*²⁾.

Videre den Salige Mands Herkomst oc Adelig Stamme at opregne er wforføden, effterdi det er nocksom vitterligt, hannem at haffue sin Herkomst, aff Erlige, Velbiurdige oc Gamle Naffkundige Adels Personer her vdi Riget.

Anno 1536, der S. *Peder Mønck* vaar to Aar gammel, hedenkallede Gud hans Salig Fader³⁾, vdi hans S. Moders Husz er hand aff sin Barndom vdi Guds Fryct, Dyd oc Ære Optuctet, indtil hand er bleffuen hans otte Aar gammel. Siden haffuer hun forskicket hannem til Erlig oc Velbiurdig Mand S. Biscop *Iffuer Munck* aff Ribe. Huor hand videre vdi Guds Fryct oc til at læse oc scriffue haffuer forfremmet. Er Siden der effter aff hans Salige Moder forskicket til E. W. Mand *Erick Podebusk* til Bistrup, oc er bleffuen paa nogen Aars tid hoss hannem.

Der hand nu vaar kommen til sit femtende Aar, der Mand screff 1549, bleff hand forskreffuet aff Konning *Christian den Tredie* (Høylofflig Ihukommelse) til Høyborne Første, Hertug *Philippum* aff Wolgast i Pommeren, oc bleff der i hans Naadis Tieniste paa det 10. Aar, indtil hand aff hans Førstelig Naade bleff Værafftig giort, der hand vaar vdi hans femte oc tiff-

¹⁾ Her skal indskydes Ordet: datter. Th.

²⁾ Læs: Karen Gøye. Th.

³⁾ Ludvig Munck døde 20. Mai 1537. Th.

uende Aar, oc der ærligen bleff afflagt for sin Hulde oc tro Tieniste. Strax der effter begaff hand sig hiem til Danmark, sit Fæderne Land, der mand skreff 1559, oc vdi Ottense i Fyen kom strax vdi Konning *Frederichs den Andens* (Høylofflig Ihukommelse) hans Tienste oc Gaard, som da vaar Hertug.

Samme Aar, der Stormectig Herre, Konning *Frederich den Anden* gjorde det Taag vdi Dytmersken met andre Høyborne Førster, oc Landet bleff vundet, vaar S. *Peder Mønck* en aff for^{ne} Kongel: Majest: Liff Opvactere, oc sammesteds sig Mandeligen forholt, som en Oprictig Mand vel anstaar.

Anno 1563, der den skadelig oc langvarende Feyde sig begaff mellem disse tuende Kongeriger, Danne-marek oc Suerrig, haffuer hand først til Lands met sin Herre oc Konge for sit Fæderne Rige ladet sig bruge oc der sammesteds værít oc en aff hans Maijtt. Liff Opvacter.

Er siden der effter aff hans Kong: Maijtt: Forordnet til en Skibs Høffuidsmand til Søes, huilcken sin tilbetroede bestilling hand paa nogle Aars tid Troligen oc Mandhaffteligen haffuer Forvaltet, oc i synderlighed Anno 1564, der den store Blodbad angick vnder Øland imod de Suenske, som stod paa vdi tre Samfeld Dage, huor da sammesteds den Suenske Admiral *Jacob Bagge* bleff fangen oc hans Skib Magløsz indtagen oc forbrendt.

Anno 1565 vaar S. *Peder Mønck* oc met den Danske Flode først in Junio, der den Danske Flode slogis met de Suenske imellem Femmeren oc Rostock, huor Admiralen S. Her *Herluff Trolde* fick sit Bane saar.

Det Aar der næst effter, Anno 1566, da vaar S. *Peder Mønck* oc for en Skibshøffuidsmand met, der den Danske oc Lybske Flode lidde den Elendige Skibbrud vnder Gulland, huor Admiralen Velb. *Hans Lauritzson* met andre fleere Velbiurdige Adels Personer aff de Danske samme tid bleff oc nogle tusinde Mand saa vel som 12 aff Kong: Maijtt: Skibe oc 3 aff de Lybske, dog S. *Peder Mønck* oc nogle andre faa aff de Danske Høffuitzmend bleff beholden.

Anno 1567 bleff S. *Peder Mønck* aff Kongel: Maijtt: til Rigens Admiral Forordnet at være, oc begaff sig der effter paa Sommeren met Floden i Øster Søn, oc der hand fick Kundskab, huor tilstod til Reffuel, begaff hand sig met Floden strax der hen, oc kom ind for Staden en Søndags Morgen, huor hand fant for sig hen ved Firesindstiuffue baade aff Fribytter oc Kiøbmends Skibe, som de Suenske oc Rigens Fiender ville bestyrcke, huilcke hand strax lod pløndre, oc det beste Gods oc Bytte, der paa vaar, lod indlegge paa nogle aff de fornemmeste oc beste Skibe, huilcke hand lod strax hen fremskicke paa Reysen til Danmarek til Kiøbenhaffn til Kong: Majest: De andre Skibe lod hand strax for Byen ansticke oc forbrende.

Oc vaar hand vdi samme Bestilling for en Admiral, indtil at Keyserlig Majest: oc andre Mectige Herrer oc Potentater ved deris Gesanter lod samme Rigens Weenighed bilegge oc forlige, som det Stettinske Fordrag metfører, datum Anno 1570.

Saa haffuer nu denne Velb: oc S. Mand imidler tid baade til Lands oc Vands holdet sig saa Ærlig oc Oprigtig, sin Herre oc Konning oc Fæderne Rige til ære,

som sig vdi alle maader vel anstaar, som mangen ærlig Mand er velbevist oc aff andre Oprictige, Sandrue Folck er vel sagt oc spurt.

Midler tid samme Feyde icke end da vaar Fordragit, haffuer den Velb. oc Salig Mand aff Guds forsiun oc Venners raad ladet bede om E. W. oc Gudfryctig Jomfrue *Karen Skiel*, S. *Albret Skiels* Daatter til Fusing, oc effter samme hans Anfordring bleff hun hannem tilsagt, oc skeede deris Bryllup i Randers Anno 1566. Oc leffde de tilhobe paa det femte til tredieue Aars tid vdi Samdrectig Ectekierlighed, dog vden Liffs Arffuing.

Nogen tid der effter haffuer Høylofflig Ihukommelse Konning *Frederich den Anden* Forordnit oc Vdkaarit hannem vdi Danmarckis Rigis Raad at være. Oc effter S. Høylofflig Konning *Frederickis* dødelig Affgang er hand paa nogen Aars tid betroit at være en aff de fire Herrer, som Danmarckis oc Norrigis Riger skulle forstaa vdi Kong: Majest: vor Allernaadigste Herris Wmyndige Aar.

Anno 1589 vaar den Velb: S. Mand betroet en Admiral at være paa den Skodske Reyse met den Høyborne Frøcken *Anna*, Konning *Fredrickis den Andens* Daatter, som vaar tilsagt Stormectige Første oc Konning *Jacob den 6.* aff Skotland.

Anno 1596 er den Salige Velb: Mand nogen tid før vor Allernaadigste Herris Kroning Forordnet til Danmarckis Rigis Marsk, oc da haffde været Rigens Admiral vdi 29 Aar.

Anno 1601 haffuer Gud effter sin Faderlige Villie hedenkaldet hans Velb: kiære Huszfrue, E. W. Frue

Karen Skiel til Hammelmuose, oc siden effter hindis dødelig Afgang paa det 3. Aar været Enckemand.

Der effter haffuer den S. Mand effter Gvds forsiun oc Venners Raad betenckt at giffue sig i den hellige Stat Ecteskab oc ladet tiltale E. W. oc S. Mand *Peder Brade* til Krogholm om hans kiære Daatter, E. W. Jomfrue *Sophia Brade* (som nu met Sorg oc Bedrøffuelse igienleffuer, Gvd Allermectigste hinde Naadelig trøste), Oc bleff hun hannem tilsagt effter hans Begiæring, stod deris Bryllup i Malmø Søndagen for S. Oluffs Dag Anno 1604. Saa de nu haffue leffuit tilhaabe paa det 19. Aar vdi en Samdrectig Kiærlighed oc Gvds Fryct vdi all deris Omgængelse, som forsuarligt er for Gvd oc Mennisken. Vdi deris Ecteskab haffuer Gvd velsignet dennem met en Daatter, E. W. Jomfrue *Kirstine Mønck*, som nu oc her bedrøffuet tilstede er, Gvd hinde i lige maade Naadelig Husuale.

Anno 1606, der Kongel: Maijtt: vaar vdi Engeland met siu Velberystede Skibe, vaar S. *Peder Mønck* Forordnet Kongel: Majest: Admiral paa samme Reyse.

Haffuer den S. Mand for hans Mødsommelige oc lange Tro Tieneste været Forlent met atskillige Kroens Slot oc Læne, Som vaar: Lund i Morsz, Hundzlund Closter, Aastrup, Halszbierck i Vendsøssel, Asz-mile Closter ved Viburg, Møens Land oc Vestervig Closter.

Disz midler tid vdi sin gantske Liffs tid haffuer den S. Mand altid fryctet Gud oc ærit hans Salige Ord, haffuer meget elsket Guds Ords Tienere, gierne lid deris Omgængelse oc met synderlig Mildhed forholt sig imod dem icke alleeniste met Ord, men ocsaa met

Gierningen: Haffuer til met bevijsst sig imod sine Tienere som en Gudfryctig, from Øffrighed, gierne hørt dem oc tald met dem, at dennem ingen wræt skulle vederfaris imod den S. Mands villie.

Vdi den anden Vge for Jul sidst forleden Anno 1622 haffuer S. *Peder Mønck* met sin kiære Frue oc Daatter begiffuit sig fra Vendsøssel hid til sin Gaard Demstrup oc Sødringholm; Oc paa Demstrup holt sin Julefest oc Høytid, oc bleff der indtil den 29. (!) Februarij, Oc da samme Dag forreiste til Sødringholm, huor hand actede at holde sine Bededage.

Den 4. Martij, som vaar den første Bededag, da befant den S. Mand sig meget Suag, oc icke for sin store Skrøbeligheds skyld kunde komme til Kircke, effter som hand altid gierne søgte sin Sognekircke oc andre, naar Prædicken oc Guds Tieniste forhandledis, oc lod sig icke aff nogen Kuld eller Frost forhindre; Maatte dog samme Dag holde ved Sengen for sin Skrøbeligheds skyld. Anden Bededag forøgede Siugdommen sig met hannem meere, huor vd offuer hand oc maatte bliffue paa Sengen, som gierne haffde været i Kircken oc hørdt Guds Ord.

Den tredie Bededag, som vaar den 6. Martij, der hand befant sig jo meere oc meere at sueckis, haffuer hand vdaff it Gudfryctigt Andact sat sig endelig for at ville Annamme det høyværdige Sacrament oc saaledis met Jesv Christi Lægem oc Blod forsørge Siælen til sin Trois Bestyrkelse oc en fast Beseyling paa det Euige Liff. Saa haffuer hand ladet kalde sin Sogne Præst, H. *Oluff Pederssøn* i Dalby neder, til sig oc da for hannem giort sin Christelig Confeszion met Hierdens Anger oc Bedrøffuelse. Oc der effter haffuer vdi

hans kiære Huszfrues saa vel som vdi hans kiære Daatters, Jomfrue *Kirstine Mønck*, oc andre ærlige aff Adel, som vaar Jomfru *Mette Biørnsz* Daatter, Jomfru *Karine Marsuins*, saa vel som vdi hans eget Folckis Nærueelse Annammit Christi Lægem oc Blod met saa synderlig Tacksigelse, at det glædeligt vaar at see, oc sagde der hoss: Wi arme Mennisker maa meget vdstaa for Syndens skyld, oc Kaarsit er osz megit got, om wi dette ret ville betencke, Gvd giffue mig oc alle sin Naade der til ved en god Taalmodighed.

Der effter laa den S. Mand nogen tid ved Sengen, oc vndertiden begaff sig op aff Sengen, oc sad til Bords met sin kiære Frue oc andre, som hannem besøgte, iblant huilcke vaar E. W. Fru *Anne Brade*, *Manderup Parsbierg[s]*, samt E. W. Mand *Christopher Gierstrup* til Sybygaard oc hans kiære Frue, Frue *Else Munck*, met Velb: Adels Personer fleere. Bleff saa ved Sengen liggendis stille vdi en god Taalmodighed indtil den 30. Martij, da haffuer hand ladet kalde til sig forbedmelte sin Sogne-Præst oc vdaff hannem været begiendendis igien sin Tro at maatte bestyrekis ved Jesv Lægeme oc Blods Annammelse, som oc strax skeede.

Oc der hand det høyværdige Sacrament til sig haffde Annammit met allsomstørste Reverentz oc Ære, haffuer hand lagt sine Hænder tilhobe oc inderligen aff Hiertet tacket sin Herre oc Gvd, at hand haffuer saa Naadeligen forsørget hannem paa sin Siæls vegne, oc før Præsten kunde komme til Ords, begynte den S. Mand selffuer at sige: Jeg tacker dig, min Herre oc Gud, der haffuer elsket Verden saa, at hand gaff sin Eenborne Søn i Døden for mig oc alle Bodfærdige Syndere; huor Gud vil nu haffue min sag anstillet, er

ieg Herrens Villie gierne vndergiffuen oc følgaetig, i huor den gode Gud vil haffue dette. Tog saa sin allerkiærste Huszfrue i sin Arm, tackede hinde kiærligen for alle bevijsste æris Tieniste, baade nu i hans Skrøbelighed, saa vel som altid tilforne, oc bad hinde inderligen, om hand haffde fortørnet hinde met Ord eller Gierninger, hun da det icke ville efftertencke. Huor paa hun tog hannem vdi sin Arm met grædende Taare, tackede hannem inderlig oc [sic] for god oc kiærlig Omgengelse oc sagde, at hand icke haffuer fortørnet hinde, oc ilige maade sørgeligen met grædende Taare forbad hannem, som hand tilforne mod hinder giort haffde.

Denne Dag vdoffuer bleff den S. Mand liggendis stille som en Christen Patient vdi en god Taalmodighed, Arbeydet troligen i Herrens Vijngaard met Bøn oc Paakaldelse til Gud, oc sagde vdaff den 6. Davids Psalme: Herre straff mig icke i din Vræde oc Tuct mig icke i din grumhed, Herre vær' mig Naadig, Thi ieg er skrøbelig, helbrede mig Herre, Thi mine Been ere forfærdede, etc. Præsten, som bleff hoss hannem, haffuer vdaff Gvds Ord forholt hannem mange trøstelige Sententzer. Den gantske Nat offuer der effter haffuer den S. Mand ligget saa Taalmodig oc stille, at mand icke kunde fornemme eller høre det ringeste, det hand haffuer klaget sig aff nogen Smerte eller Væ, men altid met Præsten confererit oc tald om adskillige Trøst aff den hellige Skriff.

Om Morgenen der effter, som vaar den 31. Martij, Klocken vaar halffgaaen fem, talde hand til Folckene, som hoss vaare, oc begiærede at vilde sætte sig op paa en Stoel, som stod for Sengen. Strax kom hans kiære

Sorrigfuld Huszfrue til hannem, tog hannem vnder Armen oc met de andre hialp hannem i Stolen at sidde. Oc da vaar Næruerendis samme tid tilstæde E. W. *Erick Rosenkrantz*, hans Velb: kiære Daatter Jomfrue *Kirstine Mønck*, Jomfru *Mette Biørnsz* Daatter, Jomfrue *Karen Marsuin*, saa vel som forbemelte hans Sognepræst, huilcke der samme tid forholt hannem, at hand nu skulle stride Mandelig, beholde Troen oc en god Samuittighed, paa det hand kunde faa Ærens Krone oc effter Christi Exempel vdi sin yderste tid befale Gvd, sin Himmelske Fader, sin Siæl i Haand. Oc strax talde han oc sagde: Min Hierte Kone lille, Gud hielp mig, Gud hielp mig, bøyedede saa sit Hoffuit op til sin kiære Huszfruis Bryst, oc soff saa sactelig hen vdi Herren. Saa den S. Mands gantske Liffs Alder haffuer været 98¹⁾ Aar nu paa den 31. Martij¹⁾ sidst forleden.

Efter Titelbladet følge Afbildninger i Træsnit af *Munkernes Vaaben* (tre Roser) og *Brahernes Vaaben*. Derpaa kommer Fortalen til Enken, Fru *Sophie Brahe*, dat. Aarhus Johan. Baptistæ Dag 1623. Det maa trøste hende, siges der her bl. a., at vide, at Gud ved Døden har skilt hendes Husbond »ved megen Skrøbelighed oc Møye, som hans høye Alder begyndte at følge, thi Alderdom vdi sig self er en Siugdøm« (Bl. Biiij). Efter hendes venlige Begiæring har Forf. ladet sammenskrive den lille Sermon og Ligprædiken, han paa sit Embedes Vegne har holdt over

¹⁾ Ligesom 98 kun er en Trykfejl for 89, saaledes er 31 maaske ogsaa opstaaet ved en Ombytning af de enkelte Tal, thi 13. Marts var hans Fødselsdag. Imidlertid er dette ikke sikkert, da 31. Marts var hans Dødsdag.

hendes Husband, og han beder hende nu om at tage tiltakke med hans Arbejde; »om det kand være værd (som i begære) ved Prenten at metdeelis andre Christne til Vnderuijszning oc Trøst, lader ieg E. F. [sic] selff raade fore oc andre skønne paa« (Bl. Bv.) Han takker sluttelig for alt bevist godt.

Texten for Prædikenen (Rom. 8, 11) har Forf. valgt af Hensyn til Begravelsesdagen, anden Paaskedag (Bl. Ciiij^{vo}). Efter Prædikenen følger den ovenfor meddelte Biografi, der er antvordet Forf., og paa det sidste Par Blade giver denne selv et kort Resumé af det oplæste Levnetsløb.

Agathe Sophie Parsberg.
(1638—1660.)

Erlig oc Welbiurdig Jomfru,
Nu Salig med Gud
Jomfru **Agatha Sophia Parsbergh**
aff Lønderupgaard,
hendes

Adelige Anher, och Indgang til
Christelig leffnet, och fremgang vdi } werden:
Salig Endeligt, och wdgang aff }

Som wdi fornemme Adels Personers, Sampt
Christlig och Werdslig folches forsamling
wed welbemelte S. Jomfrues
Liig begengelse
wdj Lønderup Kirche bleff Oplæst
aff

Sogne Præsten *M. P. F.*
1661. den 8 Janvarii.

Anlangendes denne S. Erlig och Welbiurdig Jomfrue, Jomfrue *Agatha Sophia Parsberg*, hendes Adelige Heerkomst och Stamme, Meget Gudfryctig lifff och leffnet och Salig Endeligt aff Werden: Da er Welbemeldte S. Jomfru *Agatha Sophia Parsberg* fød paa Eschierd, hendes fæderne gaard, der Mand schreff effter Christi fødsel 1638 d. 23 Februarii Klochen 8 Slet om afftenen, aff Erlige och Welbiurdige forældre, som effterfølger.

Hendes Fader er Erlig och Welb. Mand *Niels Parsberg* til Lønderupgaard. Hendes Moder er Erlig och Welb: Frue, Fru *Helle Gyldenstiern* aff Fuletofft. Hendes Farfader waar Erlig och Welb: Mand *Werner Parsberg* til Lønderupgaard. Hendes FarModer waar Erlig och Welb: Frue, Fru *Agatha Seefeldt* til Randrup. Hendes Farfaders Fader waar Erlig och Welb: Mand *Niels Parsberg* til Sandbyegaard, Som waar her *Werner Parsberg* til Hagedstedgaard, Danmarches Riiges Raad och Befallings Mand paa Holbech Slot, och Fr. *Anne Holch* aff Barretzschou deres Søn. Hendes Farfaders Moder waar Erlig och Welb: Frue, Fru *Liszbet Seested* til Nordsee wdj landt Holstein, Som waar E. och Welb. Mand *Michel Seested* til Nordsee och Fr. *Rigitz Gyldenstiern* til Thiimb deres daatter. Hendes FarModers Fader

waar Erlig och Welb: Mand *Jacob Seefeldt* til Wisborggaard, Danmarches Riiges Regeerendes Raad och droning *Sophiæ*, S. høyløfflig Jhuekomelse, Hoffmester, Som waar Erlig och Welb. Mand *Enewold Jenszen Seefeldt* til Wisborg gaard och Fru *Agatta Povisch*¹⁾ deres Søn. Hendes Far Moders Moder waar E. och Welb. Fr. Fru *Sophia Bilde* til Soestrup, som waar E. och Velb: Mand *Peder Bilde* til Suanholm, Danmarches Riiges Raad, och Fr. *Sophia Krummedige* til Mogenstrup deres daatter²⁾).

Hendes Morfader waar Erlig och Welb: Mand *Mogens Gyldenstiern* til Fuletofft, Kong. Maytz Befalings Mand paa Waardberg Slot. Hendes MorModer er Erlig och Welb: Fr. Fr. *Sophia Randtzou* til Søeholm. Hendes Morfaders Fader waar Erlig och Welb: Mand *Mogens Gyldenstiern* til Biersgaard, Som war Erlig och Welb: Mand her *Mogens Gyldenstiern* til Stiernholm, Danmarches Riiges Raad och Admiral, Befallings Mand paa Malmøe huusz, och Fr. *Anne Sparres* aff Suanholm deres Søn. Hendes Morfaders Moder waar Erl. och Welb: Fr. Fr. *Helle Wlfeld* aff Suenstrup, Som waar Erl. och Welb: Mand *Ebbe Wlfeld* til Suenstrup och Fr. Leene Wlstand aff Scharholdt³⁾ deres daatter. Hendes MorModers Fader waar E. och W. Mand *Frandtz Randtzou* til Randtzou, Kong: M: Befalings Mand paa Silcheborg, Som vaar E. och Welb: Mand her *Henrich Rantzou* til Bredenburg, Kong: Mt. i Danmarch Stat-

1) Dette Navn er tilskrevet med andet Blæk, efter at det oprindelige: Jnger Andersdatter Biørn aff Steenholt er udslettet.

2) Peder Billes Hustru var Birgitte Olufsdatter Rosenkrantz. Sophie Krummedige var hans Moder. Th.

3) Skal være: Schabersø. Th.

holder och Raad wdj landt Holstein och Slotz Herre paa Seigberg Slot, och Fr. *Kirsten von Hal* til Drachenberg deres Søn. Hendes MorModers Moder waar Erlig och Welb: Fr. Fr. *Anne Rosenkrantz* til Søeholm, Som waar E. och W. Mand *Erich Rosenkrantz* til Klinstrup²⁾, Danmarches Riiges Raad och Statholder wdj Norge, och Fr. *Heluig Hardenberg* til Arreschou deres daatter.

Wiidre denne S. Jomfrues Adelige biurd, Herkomst och Stamme at opregne ErAhtes gandsche wfornøden, Efftersom det er alle och huer fuld witterligt, at hun er fød och boren her wdj Riiget aff god, gammel, fornemme och gieff Adelige Stamme baade paa Fæderne och Møderne.

Der Nu Gud Allermegtigste haffde welsignet hendes kiere Forældre med denne deres wnge daatter, da haffue de strax ved bøn til Gud hende hannom troligen befalet och opoffret och jligen wed den hellige daab Christo hendes Frelsere indliffuet, och saaledes i alle Christnes Samfund indschreffuet.

Och siden, der hun er kommen til Alder, at hun noget kunde schiønne, da haffue hendes kiere Welb: Forældre for alting aff Barnsbeen holdt hende til Guds Fryct och flitteligen oplærdt hende wdj hendes Børnlærdom, høffuischhed och andre Christelige dyder, Och effter som Alderen tiltog, ved Scholemester holdt hende til at lære læse, schriffue och Regne, och ellers ladet hende lære, hues en Adels Jomfru sømmer at vide, huor til hun ochsaa aff første Wngdom meget wel haffuer sig bequemet.

Och er hun saa forbleffuen hieme wdj hendes k. Forældres huus och weret dem it lydigt och

¹⁾ Skal være: Kjærstrup. Th.

dydigt barn, och ligesom hun tiltog wdj Alder och Aar, Saa tiltog hun ochsaa wdj Guds Fryct, tucht och alle Adelige Jomfruelige dyder och god yndist.

Anno 1650 imellom Paasche och Pintzdag haffuer hendes k. MorModer E. och W. Frue, Fr. *Sophia Rantzou*, S. *Mogens Gyldenstierns* til Fuletofft, Saa meget gierne weret begeerendes af hendes kiere Forældre, at denne S. Jomfru maatte komme til hende och Nogen Stund were hosz hende, huilcket de ochsaa haffuer samtycht. Och Imidler tiid hun da der haffuer weret, beteede hun sig mod hendes k. MorModer med ald Fiinhd och mod en huer med tucht, dyd och fromhed.

Anno 1654 den 18 Augusti begeerdte hendes k. Forældre aff hendes k. MorModer, welbemeldte Welb: Fr. *Sophia Rantzou*, at hun Nu wilde lade denne S. Jomfru komme hiem igien, huilchet hun wgierne gjorde; dog formedelst at Pæsten da grasserede der wdj landet, samtychte hun det, Med den Wilchor, at saa snart som Gud holdt op med den farlige Smitsom siuge, hendes k. Forældre da strax skulle lade hende komme til hende igien och widre forbliffue hos hende, tj hun waar hende meget yndelig och behagelig. Kom saa hiem igien wdj hendes k. Forældres huus, och dagligen øffuede sig wdj ald Guds fryct, fromhed och Adelige dyder. Tj hun offuer alting Elschede Gud och hans hellig ord, och derfor læste meget flitteligen hieme i huuset wdj Bibelen och andre smuche bøger afften och Morgen. Hun søgte Herrens huus meget gierne, Befandtesz en meget aluorlig Tilhører och weedste Gud-frycteligen derom at tale; Med største ydmyghed i Schriftstolen beichtede, och med synderlig devotion och Andacht brugte ofte det høy-werdige Altarens

Sacrament, Och lod paa kiende dagligen wdj hendes lifff och leffnet, at hun waar iche En forglemelig Tilhører.

Hendes k. Forældre haffuer hun Stedtze som it dydigt och lydigt barn Elschet och æret och dem altid med ald tilbørlig æres beuisning omgaaest, och altid fornuffteligen affvendt och forhindret alt, hues hendes k. Forældre kunde haffue fortræd och harm aff. Til hendes gode Sydschinde haffuer hun altid hafft it Oprigtigt Systerlige gemyt, tient dem godwilligen. Imod hendes Jeffnlige haffuer hun anstillet sig fiinligen, fromeligen och huldeligen, haffde fordj yndist aff alle, saa de der offuer hendes død høyligen beklager och hende meget Nødig haffde mist. Med dem, som waare aff Ringer stand omgiches hun med fornufftig beleffuenhed, wenlighed och fromhed, gierne tiente en huer effter hendes Effne, kunde iche lide, at Nogen fortaldte sin Næste, meget Mindre selff gjorde det, Men heller wdlagde alting wdj den beste Meening. Mod Folchene paa gaarden tienendes Sampt Meenige Bønder och Tienere beteede hun ochsaa sin Mildhed och fromhed med god och sachtmodig tiltale och wenlig suar, iche letteligen lod sig beuege til wrede, om hun end schiønt offte kunde haffue Aarsag dertil, Men heller alting med det beste offuerbar. Naar Nogen kunde haffue forseet sig Noget, hialp hun til Rette hosz hendes k. forældre, saa wiit Mueligt kunde were, och der hosz talde got for alle. Imod Arme och fattige folch befandtes hun meget Medynchsom och Gaffue Mild, lod dem ey Robe forgieffues om almisze. Mand kand med sandhed sige: hun waar Gudfryctig, Tuchtig och fiin, Och som hendes Naffn liuder, from, fornufftig och forstandig.

Anlangendes hendes siugdom, død och Salig Endeligt, da haffuer hun moxen it halff Aars tiid selff befunden sig meget suag och offte ladet sich Merche, At hendes døds tiid waar ey langt borte, Och haffuer derfore omgaaest med dødsens tancher och offte taldt om saadant. Men Ondsdagen d. 7 Novembris sidst forleden waar den S. Jomfru med sine K. Forældre och Sydschinde til Skriffte och Guds bord her wdj deres Sogne Kirche, da den S. Jomfru offuer den Medfødde Synd och wedhengende Menneschelig suaghed och Wfuldkommenhed i det gode wdj sit schriftmaal med such sig beklagede, Trøstede sig med Herrens Riige Naade och Jesu Christi Fuldkommen och dyre Fortieneste. Begeerte saa aff mig (w-uerdig Tiener wdj Guds ord her til steden) wiidre Trøst och absolution Och der paa Christi legom och blods deelAchtighed til ydermere confirmation paa Syndernes forladelse.

Der hun da i Schriftstolen med trøst och absolution och effter Prædichen med det høywerdige Altarens Sacrament waar betient, Och hun da kom hiem igien, befandt hun sig den samme dag om efftermiddagen och mod afften noget ilde til pasz, Satte sig for sig selff och læste wdj Bibelen, Gich saa til sengs och bleff siden stille liggendes wed Sengen.

Wdi den Wge Nest effter begeerdte hun aff hendes k. Forældre, at der maatte schiches bud effter Mig, som och strax scheede. Och der ieg da kom til hende och spurde om hendes Tilstand och suaghed, suarede hun mig sachtmodelig, at hun befandt wel, at hendes Siugdom waar til døden, hun waar och gierne tilfreds at følge med sin himmelsche Brudgom; Klagede offuer denne Werdens Argshab och Wrolighed, trøstede sig

self Mercheligen med Guds ord om det Euige liffs herlighed och glæde. Bleff saa aff mig ydermeere trøsted och Adschillige Schrifftens Trøsterige sprochen, sententzer och exemplar hende forlagt, huilchen Min tale hun da som altid lod sig meget wel befalde, sagde der hosz, at Efftersom hun haffde saa Nyligen weret Jesu Christi Giest paa hans hellige legome och blod, da schulle det samme kraffteligen opholde hende til det euige lif; Tj hun befandt wdj sit hierte Krafften aff det hellige Jesu legom och blod at were wdgangen, Som lægdte hendes Blodrøde Synder.

Imidler tiid ginge hendes k. Forældre hende til och fra, Och saa wiit dem waar mueligt med Raad och that hende wdj samme hendes siugdom betiente. Hendes k. Sydschinde, Erl. och Welb. *Holger Parsberg*, Erl. och Welb. *Mogens Parsberg*, Erl. och Welb. Jomfr. *Liszbet Parsberg*, waare Ideligen hosz hende och flitteligen hende Nat och dag opwartede.

Men efftersom den S. Jomfrue waar falden it hefftig Flod paa brystet, och hun der offuer kiendeligen suæchedes paa Maalet och Andre Krafter, Bleff der schichet bud til Wiiborg til hæderlig och høylærde Mand D. *Hans Ottszen Blichfeld*; Och efftersom huercken hand eller D. *Johannes Creutzhauer* waar da tilstede, bleff der dog intet effterladt eller forsømt aff hues hendes k. Forældre haffde wed haanden, och ellers hues de weedste tienligt at were til hiertet at Styrche och flodet for Brystet at laxere.

Den S. Jomfrue lod sig nochsom taalmodeligen bequeme til at bruge hues hendes k. Moder wilde Meddeele hende; sagde dog der hosz, at det waar den wisze død, mod huilchen Ingen Medicament kunde hielpe.

Desz medler tiid hun da laae wed sengen, befandtes der hosz hende saadanne Tolmodighed, at alle hoswerendes maatte sig der offuer forwundre; tj hun huerchen med ord eller gierninger lod sig wtolmodeligen anstille, men laae saa stille hen. Och Naar nogen wilde trøste hende, at det bleff vel snart got, Ja, sagde hun, I Himmerig.

Der Jeg da Nu paa Min Embeds wegne kom til hende igien, Rachte hun mig haanden och bad mig were welkommen, sagde saa sachteligen, at hendes Fraschillelles time waar Nu snart for haanden; hun lengdtes och Inderligen der effter. Jeg da talgte hende til, at hun wilde Erindre sig, hues hun wdj hendes welmagt aff Guds ord haffde hørdt om Herrens Naade och barmhiertighed, och hun wilde styrche hendes troe der med, at hun saa Nyligen tilforn waar bleffuen deelachtig i Herrens legom och blod, med meere trøstefuld sermon, som samme tiid bleff forholdt, da lagde hun sine hender sammen och liudeligen selff Sluttet med Fader vor, och bad fremdeles, at Gud wilde forbarne sig offuer hende och giøre hende en god ende her paa och siden glede hendes Siel til euig tiid.

Der bleff da strax alle Folchene Indkallede, och Jeg formanede dem til at giøre aluorlig bøn med knæfald til Gud, at hand wilde forbarne sig offuer hende, forlindre hendes smerte, Styrche hendes Tro til enden och giøre en god Ende paa hendes Elendighed. Medler tiid da den S: Jomfrues k. Forældre och gode Sydschinde med alle Folchene fulde paa knæ och bade, wende hun sig selff wd til gulffuet, lagde sine hender sammen och med such bad Gud om en Salig Afscheed aff werden.

Effter Bønen trad Jeg atter til sengen til hende, bad hende Nu stride Mandeligen, fuldkomme lobbet [sic], beholde troen, Retfærdigheds Crone waar hende tillaffuet, schulle och wiszeligen giffues hende. Forholt hende Herrens forjættelse aff Psalmen: Jeg wil, siger Herren, Were hos dig i Nød, Riffue dig wd och giøre dig til ære. Imedler tiid schulle hun bie effter Herren och were trøstig, Herren schulle styrche hendes hierte; Huorpaa hun suarede: Herre, wer hos mig och hielpe mig Mandeligen at Stride och styrche mit hierte! Huorpaa Jeg suarede aff Esa. 40, at Herren wilde giffue de trætte Krafft och de wansmechtete styrche Noch; Och om hun end Nu schiønt schulle wandre i Mørchedens dal, schulle hun icke frycte for Noget ont, tj Herren waar hosz hende.

Onsdagen d. 5 xbrs sidst forleden wilde hendes k. Broder, Welb: *Holger Parsberg*, giøre sin gode Broder, Welb: *Mogens Parsberg*, Nogen Geleidt paa sin Reyse adt Holstein til hans Regiment (Efftersom hand Nu iche kunde lenger opholdes), ginge saa til hende och bøde hende god Nat (tj de haffde end da forhobning, at det schulle wendes til bedring med hende). Da Rachte hun dem haanden. Och der hendes k. Fader wilde følges Med til Wiiborg, waar da och hos hende, da Rachte hun sin haand op, klappede ham paa kinden och kaldte ham sin hierte fader.

Siden laae hun saa stille hen, taldte intet, Indtil om Natten mellem den 6 och 7 xbrs forleden hun da fandt støre Anstød aff siugdømmen, Och Jeg da igien formanede hende at befale hendes Aand i Herrens haand; liuste Saa Herrens velsignelse offuer hende. Och bleff aff Alle Neruerende med knæfald atter giort

bøn til Gud i himmelen, at efterdj Tungen kunde Nu intet tale meere, och Øret iche høre, Hand da wilde sende hende sin hielp och staae hende bj wdj hendes sidste Ende.

Effter bønen liuste ieg Endnu Herrens velsignelse offuer hende. Och strax der paa hensoff hun sachteligen i Herren, Fredagen den 7 xbrs, der Klochen waar 7 om Morgenen, wdj hendes k. Forældres, kiere Systers, Item Erlig och Welb: *Jacob Seefeldts* til Ougaard, Min och Mange fleres Neruerelse.

Hendes gandsche Alder waar 22 Aar 9 Maaneder och 2 Wger.

Disse Personalier findes, uden Tilføjelse af den egentlige Prædiken, i et Samlingsbind i Kgl. Bibl., Kallske Saml. 4to Nr. 521, De ere skrevne med en samtidig Haand. Paa Titelbladets Bagside er anført Bibelsproget Esa. 12, 1—2 med følgende Bemærkning: »Denne Text fandtesz Med den S. Jomfrues egen haand opschreffuen och tillauffuet til en Liig-sermon offuer hendes Egen liigbegengelse at tracteris.«

Predbjørn Moritsen Podebusk.

(1568—1591.)

Guds Børns
Taal oc trøst
vnder Kaarsset,
Som S. Poffuel opregner,
vdi sin Epistel til de Romere,
i det Ottende Capitel:
Faaregiffuen, vdi
Erlig oc Velbyrdig, sa-
lig **Predbiørn Podbuskis** Be-
graffuelse, i Riber Domkircke, den
X. Søndag, efter Trinitatis,
Anno Domini, 1591.
aff
Anders Søffrinsson Vedel.

Prentet vdi Ribe, paa
Liliebjergget.
[8vo.]

Hvad som denne salige Junckers, Erlig oc Velbyrdig *Predbiørn Podbuskes*, gantske Leffnets Historie er anrørendis, kunde wi den paa det kaarteste forfatte vdi disse Fire Stycker, at wi tale: Først om hans Fødsel, Slect oc Herkomst, Dernest om hans Optuctelse, Sæder oc gantske Liffs Omgengelse. For det tredie om hans languarige Siugdøm, oc hurledis hand der vdi haffuer forholden sig. For det fierde om hans Christelig Endeligt oc Affskeed fra denne Jammerdal til det euige Liff.

Erlig oc Velbyrdig salig *Predbiørn Podbusk* er fød vdi Ribe paa Kaarsbrødregaard Aar effter Guds Byrd 1568. den 10. dag Novembris, som vaar S. Martins Aften.

Hans Forældre ere Erlig oc Velbyrdig Mand *Moritz Podbusk* til Kørupgaard oc Erlig oc Velbyrdig Frue, Frue *Magdalene Seestede*, som begge ere her til Stede vdi stor Sorg oc Bedrøfuelse, for denne deris kiere Søn. Gud allmectigste trøste oc husuale dennem, at de bære deris Kaarss met en god Taalmodighed.

Hvad som videre salig *Predbiørn Podbuskes* Anher, baade paa Fæderne oc Møderne er anrørendis, ville wi ickun paa det kaarteste de neste opregne. Thi det

vilde ellers falde for langt at opregne dem paa det vitløfftigste, oc ere ellers bekynthe her vdi Riget, baade aff Historier oc gamle Slectebøger, som ere faar haanden, oc en anden Sted skal omtales.

Hans Farfader vaar Erlig oc Velbyrdig Mand Herr *Claus Podebusk*, Ridder, til Krapperup. Hans Farmoder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Anna*, Herr *Oluff Stigsøns* Daatter aff Bollerup. Hans Farfaders Fader vaar Erlig oc Velbyrdig Mand Herr *Predbjørn Podebusk*, Ridder, til Voeborg. Hans Farfaders Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Vibecke Rosenkrantz*, Herr *Erick Ottessøns* Daatter aff Biørnholm. Hans Farmoders Fader vaar Erlig oc Velbyrdig Herr *Oluff Stis-søn* til Bolderup. Hans Farmoders Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Anna Gyldenstern*, *Moritz Niels-søns* Daatter aff Aagaard.

Hvad som salige *Predbjørn Podebuskes* Møderne Slect anrører, vaar hans Morfader Erlig oc Velbyrdig Mand *Claus Seestede* til Spandetgaard. Hans Mormoder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Elisabeth Juul*, *Thomas Juuls* Daatter aff Aastrup. Hans Morfaders Fader vaar Erlig oc Velbyrdig Mand *Siuard Seestede* til Krigsby, hues Moder vaar en *Rantzow*. Hans Morfaders Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Mette van Thin*, som vaar en *Anfeld* paa sin Møderne. Hans Mormoders Fader vaar Erlig oc Velbyrdig Mand *Thomas Juul*, *Jffuer Juuls* Søn aff Aastrup. Hans Mormoders Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue *Lene Rosenkrantz*, Herr *Ludwig Nielssøns* Daatter aff Palssgaard.

Aff saadane merckelig Velbyrdig Slect haffuer salige *Predbjørn Podebusk* sin Herkomst, oc kunde vel

ydermere vdregnes, der som Tiden gaff sig. Thi de *Podbusker* haffue væren en gammel Slect baade her i Landet oc paa Landt Ryen oc vdi Land Pomern. Iblant andre haffue været tuende Naffnkundige Bisper vdi Ottensee aff denne Slect, som vaare Biscop *Valdemar Podebusk*¹⁾ vdi Droning *Margretis* Tid oc effter hannem Biscop *Tetze Podebusk*, som der videre omtales vdi de Fynske Bispers Krønike. Som wi oc i lige maade paa den anden side aff hans Møderne Slect haffue haffd her vdi Ribe tuende stattelige Bisper, Biscop *Hartuig Juul* oc Biscop *Iffuer Munck*, som vaar en *Juling* paa sin Møderne. Thi Biscop *Hartuig* oc *Thomas Juul*, som er tilforn omtalet, vaare begge hans²⁾ Morbrødre. Oc berømmes vdi synderlighed Biscop *Hartuig*³⁾, at hand haffuer været vir doctus & modestus, en Mand, som baade haffuer været lærd oc der hoss sactmodig oc from. Tuende store Dyder, som vel anstaa saadane Personer, som vdi deris tid icke aleniste vaare Bisper, men sade ocsaa nest Kongen selff vdi Danmarcks Riges Raad. Disse tuende forneme Bisper ligge begge begraffuen her ved den Sønder side vdi Kircken, der som deris Ligsteen oc Graffscriff sees endnu paa denne Dag.

Den Velbyrdige Herre, Herr *Predbiørn Podebusk*, som er omtalet, hans rycte staar endnu til Amindelse her vdi Ribe hoss den menige Mand for den besynderlig Dyd oc Fromhed mod huer Mand, som hannem haffuer fuld sin Tid, der hand vaar Lensmand her paa Riberhuss. Som det samme maa oc siges om den

¹⁾ I Marginen: Claruit anno Domini 1370.

²⁾ o: Iver Munks.

³⁾ I Marginen: Floruit anno Domini 1484.

fromme Mand salig *Claus Seestede*, som ocsaa i mange Aar vaar Kongelig Mats Lensmand her paa Riberhuss.

Saa haffue ocsaa de Vnge deris efterkommere lagde vind paa at træde i de Gamle deris Fodspor met Dyd oc Mandomelige gerninger at beuise deris Adelskaff. Erlig oc Velbyrdig salig *Erick Podbusk, Moritzis* Broder, er dragen met sin Herre oc Koning ind vdi Dytmersk i den siste Dytmerske Krig, haffuer som en køner, wforferdet vnger Heldt voget sig der, oc beuist sin troskaff mod sin Koning. Er der offuer skuddt, icke mange læd fra Kongen self, oc sæt det kieriste til. Hans kiere Broder, som endnu igenleffuer oc er her til Stede, haffuer i lige maade beuist sig en dapper Krigsmand vdi den languarige Suenske Feide i vor Tid, der som hand haffuer ladet sig troligen bruge for sit Fæderne Land met stort Loff for en oprictig oc duclig Ritmester, oc sæt op icke alenist Guld oc Pendinge, som der gaar met i saadan Ferd, men ocsaa iblant de fornemiste voffuet sig met Liffsfare, som hand oc der aff bærer Tegn hoss sig til sin døde Dag.

Thi det hører Adelspersoner til, at de saaledis skulle lade sig bruge at legge Priss oc Ære ind for deris Fæderne Rige, naar det behoff giøres, lade sig findes paa Planen, naar saadane Bytte Pendinge oc icke aleniste naar hine store Forleninger vddeeles oc skiffetes.

Her maatte nu nogen spørre oc sige: Huad giøres saadane lang Opregnelse behoff paa Adelske Slect oc Herkomst? Huad Gode oc Gaffn kand enten den døde eller de Igenleffuendis haffue der aff?

Der til suare wi saaledis, at denne Sed er icke nyligen optagen, men haffuer værît brugeligt fast

hoss alle Nationer, end ocsaa hoss Guds eget Folck, som wi kunde forfare aff deris Sleete Register, som findes paa atskillige Stæder i det gamle Testamente. Saa wi haffue nocksom Exempel for oss, at wi intet wsæduanligt eller nyt her met haffue først begynt.

Saa skeer oc icke saadane Opregnelse vden Orsag, men haffuer sin besynderlig Gaffn met sig.

Først er det en synderlig Guds Gaffue, som han-nem bør stor Tack faare, at være fød aff en erlig Herkomst, som mand tør icke slaa sit hoffuit ned faare. Thi det vil oc gierne arte sig, en huer aff det, som hand er kommen oc fød aff. Mand kaster aldrig æblet saa langt fra det træ, som det er voxen paa, at det smager io aff den græn oc roed, som det er voxen paa, som de gamle haffue sagd paa deris skytte Verss: Fronde saporatur pomum, quocunque rotatur.

Oc Børnene vide vdi Scholen at opregne aff den skarpsindige Poet Horatio: Fortes creantur fortibus etc.

Huileket er ocsaa den Dødis tilbørlig Loff, som icke bør at ties, men kundgiøris, andre til Exempel oc Efftersyn.

Thi dette for det andet følger ocsaa her aff, at naar vnge Adelspersoner oc andre høre tales om de gamle Forfædris dyd oc Mandomelige gerninger, da røres Blodet i dennem, oc om der er ellers en god Art oc Natur i dennem, da tracte oc grunde de ved sig selff, huorledis de kunde effterkomme oc opnaa deris Forfædris Maal, saa de icke skulle findes ringere eller vogere for deris Person, end de haffue været. Derfaare scriffues om Themistocle, at hand haffuer beklagit sig, at hand icke kunde faa Søffn

om Natten for den Naffnkundige Alcibiadis Seyr oc Manddommelige Bedriff. Saa inderlig laa det hannem i Sinde oc saa hart paa Hiertet, at hand om Natte Tid tenckte paa, huorledis hand kunde giøre hannem saadane Stycker effter oc bliffue hans ieffnlige vdi dess lige Loff oc Berømmelse. Som det ocsaa vdi Sandhed er ræt oc tilbørligt, at en huer beflitter sig paa Dyd, Kaanst oc Mandom, aff huilcket hand self for sin Person kand med rette berømmes oc icke rose sig forfengeligen aff sin store Herkomst eller aff det, som hans Forfædre haffue giort. Thi det er en fremmet Roes, som den kloge Vlysses suarer den stercke oc plompe Aiaci hoss Poeten, sigendis:

Nam quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco.

For det tredie, naar mand hører eller læser noget om saadane Slectningers Herkomst, giffues at betencke, at det icke aff Slompelycke saadant skeer, men aff Guds synderlige Forsyn, at den ene Slect beuares effter den anden, ia ocsaa vndertiden at en Slect ophøyes oc vdbredes, oc en anden forringes oc vel aldellis ødeligges, som det Forfarenhed vduiser. Vdi huilcke begge stycker formerckes Guds Godhed paa den ene oc hans Rætferdighed paa den anden side. Thi i det at Gud tager en slet oc ret ringe Person oc ophøyer den oc vdbreder hans Affkom videligen met Maffueskab oc Suogerskab til fierde, femte oc siette Led oc vndertiden lenger hen vd, da kiendis hans Godhed, som varer fra en Slect til en anden. Oc vaar icke mueligt, at Slecten kunde saaledis holdes ved mact oc lige, dersom Herren

icke selff det gjorde ved sin krafftige Haand, ved huilcken opholdes alt det, som haffuer Liff oc Aand. Som Paulus siger Actor. 17: Wi leffue, røris oc ere i hannem.

Tvert her imod sees Guds Rætferdighed, i det hand kuldkaster, omstyrter oc til intet gjør store oc vit berømte Slecter, naar hand der til for Syndsens oc Wtacknemeligheds skyld fororsages. Som Exempel her paa nocksom vduise, oc icke gøres behoff at opregne paa denne Sted.

For det fierde lader sig Guds Forsyns Vished oc Godhed til lige ocsaa her vdi betees: I det at hand saa vnderlige behinder Slectingerne tilsammen ved Maffueskaff oc erlig Suogerskaff, saa at den ene kand i dette Liffs Vaade oc Farlighed haffue Trøst oc Bistand aff den anden indbyrdes. Thi mand det aff daglig Forfarenhed seer, at naar nød oc trang, Siugdom oc Liffs Fare ere for Haanden, da suige førre de Sorne end de baarne. Saa mand med ret siger vdi it andet gammelt Ordsprog: Blodet er tyckere end Vandet.

Ofuer alt, for det femte, naar vi høre opregnes saadanne for^{ne} Slecte Register oc derhoss forfare det, som den vise Salomon haffuer sagd vdi sin Predickers Bogs Cap. 1: En Slect forgaar, och den anden kommer: da skulle wi tencke til at sette oss ind i den rette Stamme oc Slectebog, som aldrig kand forgaa eller forglemmes. Denne er den høye oc hellige Stamme, som Johannes omtaler Cap. 1: Saa mange, som hannem annamede, dem gaff hand mact at bliffue Guds Børn, de, som tro paa hans Naffn, huilcke som icke ere fødte aff Blod oc ey helder aff

Kiøds Vilie oc ey heller aff Mands Vilie, men aff GVD. Denne er den rette Byrd, som baade Fattig oc Rig, Ædel oc Wædel skal berømme sig aff. Oc huo som icke kand met en god Samuittighed regne sig ind i den Aandelige Byrd met Christo ved Troen til hannem, den vaar det bedre aldrig at være fød til denne Verden. Thi hand er ellers vrædens Barn oc bliffuer for sin Vantro skyldig vnder Fordømmelsen.

Saa høre wi, at det er icke forgeffs Arbeid met disse Slecte Register, som faaregiffues paa denne oc andre steder, men fører sin besynderlig Gaffn met sig, naar mand vil bruge det ræt, som det sig bør oc nu sagd er.

Fremdelis haffue wi nu at tale om salige *Predbiørn Podbuskes* Optuctelse, Sæder oc Omgengelse. Hand er met synderlig Flid aff første Barndom holden til Dyd og boglige Kaauster at øffue sig vdi. Oc ligeruis som hand vaar begaffuet met en deilig Skabning, saa loed sig ocsaa betie en god Art oc Nemme vdi hannem. Huorfaare hans kiere Forældre endeligen sætte sig faare at at vilde lade hannem bliffue ved Bogen oc der vdi saa lenge øffue sig oc studire, at der maatte bliffue en lærder Mand aff hannem, om Gud vilde sparet hannem Liff oc Sundhed. Oc der hand nu nogle Aar haffde forfremmet sig her hiemme vnder sin Scholemester vdi sin Børne Lærdom, ere de vorden til Sinds at forskicke hannem hen vdi Tydskland. De haffue fortroed hannem en fin, lærder oc forfarner Mand ved Naffn *M. Hans Aalborg*, som er dragen her fra Ribe met hannem Aar 1579, der salige *Predbiørn* vaar ickun

vdi sit elleffte Aar. Oc effterdi den Høyschole til Strassborg vaar meget berømt for den høylærde Mands *Johannis Sturmii* oc andre lærde Mendis skyld, syntes dem raadeligst for denne oc andre gode Leiligheder at begiffue sig til denne Stæd.

Der salig *Predbiørn Podebusk* er kommen her til laffue met sin Studering, haffuer hand været sine kiere Præceptoribus gantske lydige faare oc effter sin Vngdoms Vilkaar temeligen forfremmet sig i sin Lærdom. Vdi sin Omgengelse, baade mod sine Scholebrødre oc andre, som hand haffde at omgaas met, haffuer hand skicket sig wlasteligen i alle maade. Er icke befundens at haffue Lyst til Lætferdigheds Idret, til Drick eller Dobbelt, til Meeneeder eller Kiffuornehed, men forholt sig vdi Stilhed, fryctet Gud oc varet paa sin Bog oc andre Øffuelser, som en ret Adels Person vel anstaa. Her om giffue hannem it gaat Vidnisbyrd baade hans egen for^{ne} Tuctmester oc saa disse fine vnge Mend, Erlige oc Velbyrdige Junckere *Hans Munck* oc *Frederich Munck*, som da studerede til lige met hannem sammesteds.

Men det varede icke lenger end paa to blote Aars Tid, at hand met god beholden Førlighed haffde Rolighed oc Effne at studire. Thi strax paa tredie Aar, at hand vaar kommen til Straszborg, er hannem paakommen den Skrøbelighed, som hannem siden fulde til denne sin Dødedag. Oc endog at hand hart plagedis vnder dette Guds faderlige Kaarss, haffuer hand dog icke ladet alt Modet falde, men effter Haanden som Skrøbeligheden noget forandret sig, greb til Bogen oc andre gode Øffuelser. Der offuer hand oc saa vit haffuer forbedret sig, at hand

haffuer samlet god Visdom oc Forstand, som det loed sig mercke hoss hannem, baade vdi Ord oc vdi Ger-ning, at hand taledе viseligen om drabelige Stycker, viste at giøre gaat Forskeel paa Ont oc Gaat, ocsaa paa det, som ræt vaar, oc det, som icke kunde rime sig med Rætten oc Sandhed.

Saa mand kand her aff letteligen formercke, at der skulde vel bleffuen en fin lærder oc forsøgter Mand aff hannem, der som hans Forsæt icke haffde bleffuen hannem spilt oc forhindert ved denne lang-uarige Skrøbelighed, som hannem aff Guds Vilie oc vnderlige Forsyn oc vise Raad er paakommen.

Salig *Predbiørn Podbusk* vaar ickun i sit tret-tande Aar, der hannem kom først denne languarige Kranckhed paa. Thi der hand haffde været til Strasz-borg to Aar, begyntes en Heffuelse vdi hans Laar, huilcken effter vise Mends Raad er obnet oc dog icke tillægt igien. Fem Aar vaar hand sted vdi denne Suaghed vden Lands, to Aar gick hand der ved, men de andre tre Aar maatte hand stødte sig ved Krycken.

Saa haffuer den gode Gud tidlige, saa gaat som aff Barnsbeen, tagen denne vnge salige Juncker vdi sin Tieniste oc lagd hannem sit Faderligt Kaarss paa, som hand skulde bære effter hans guddommelig Villie. Huilcket vden tuil er skeed for hans eget be-ste, som Jeremias vidner her om Cap. 3, sigendis: Det er en kaastelig Ting at bære Aaget i sin Vng-dom. Oc David vdi den 88. Psalme: Jeg er ælendig oc Vansmectig aff min Vngdom, etc.

Der salig *Predbiørn Podbusk* haffde nu været siu Aar vden lands, oc hans kiere Forældre formerckte,

huorledis det stoad til met hans Vilkaar, saa at hans Suagthed voxte til io lenger oc mere, screffue de hannem aluorligen til, at hand skulde begiffue sig her hiem vdi Riget. Huilcket hand ocsaa giorde, oc der hand vaar kommen her hiem til dennem, loede de giøre stor Flid ved hannem oc sparde ingen Bekaastning der paa, at hand maatte komme til sin Førighed.

Saa haffuer da den gode Gud seet her til met Naadens Øyne oc giffuen lycke der til, at hand i nogen maade haffuer foruunden sin Skade, saa hand haffuer kast Krycken oc kunde gaaet vd oc ind oc vandre her oc der, huor hannem lystede.

Thi det er Guds Godheds Gerning oc Bestilling, at hand lader sine kiere vduaalde Børn huile vnder Kaarsset, at det varer icke ideligen met dennem, men dem giffues Frist oc Rum, at de kunde raste oc ro effter languarige Tuang oc Pine. Som Daudid her om melder Psalm. 90: Glæd oss nu igen, effter at du plager oss saa lenge, effter at wi lide saa lenge Wlycke, etc.

Der dette haffuer nu saaledis varet hen ved it Aars tid, at den salige vnge Juncker haffuer været ved temelig helbred, er hand atter dette Aar falden paa ny vdi stor Legems Suagthed oc Skrøbelighed. Thi strax effter at hand tre Vger for Fastelaffn er dragen her fra Ribe hen offuer til Seeland haffuer hand fornommen sig meget wlystig oc tungferdig oc derfaare iligen begiffuen sig paa Hiemferden igien. Drog kaart Tid faar Paaske fra Jungshoffuit Slot, oc kom i Paaske Vgen til Kørupgaard, oc hultes der hen ved en Maanets Tid, oc kom saa hid hiem til Ribe ved S. Valburg

Dags tide, oc haffuer saa fra den tid holt det stille vd ved Sengen, indtil Gud i Himmelen haffuer henkaldet hannem.

Vdi denne midler tid, at hand haffuer lid suar vee oc pine, som icke nocksom er at sige aff, da haffuer hand opholden sig ved tuende besynderlige stycker: Det ene Sand Guds Fryctis Øffuelse, det andet en retsindige Christen Taalmodighed.

Hans Gudfryctighed gaff sig tilkiende aff idelige Bøner oc paakaldelse til Gud, aff herlige Sprog aff den hellige Bibelske Scrifft, som hand stedse haffde i Munde, oc aff vor HERRIS Jesu Christi hellige Nadueris Brug oc Anammelse.

Efterdi at hand viste, at en Christen Bøn er lige som en Haand, met huilcken wi annamme alt gaat aff Gud oc affuerie all Wlycke, som oss kand forderffue, haffuer hand ideligen paakalt den almectigste Gud om Hielp, Trøst oc Bistand, at hand for sin Søns Christi skyld vilde formilde sit faderlige paalagd Kaarss oc vdføre det til en god Ende, som hannem kunde være til Ære oc sig nytteligst til Liff oc Siel.

Iblant andre merkelige Sententzer, som hand tit oc offte opregnede, vaare disse de besynderligste. Exodi 15: Jeg er HERren din Læge. Job 5: See, saligt er det Menniske, som Gud straffer, derfaare foracte icke den Almectigstes Straff, thi hand gjør saar oc forbinder, hand knuser, oc hans Haand læger. Job 13: Om hand end slaar mig Ihiel, da vil ieg haabe paa hannem. 1 Samuel. 2: HERren slaar Ihiel oc giffuer Liff. Johan. 3: Saa elske Gud Verden, at hand gaff sin enbaarne Søn, paa det at alle de, som tro paa hannem, icke skulle fortabis, men haffue det

euige Liff. Roman. 8: Denne Tids Pinactighed er icke den Herlighed verd, som skal obenbaris i oss. 2 Corinth. 4: Vor Bedrøffuelse, som er timelig oc læt, gjør oss en euig oc offuer alle maade suar Herlighed. Philip. 1: Jeg haffuer Lyst til at skilies bort oc at være hoss Christum.

Met huad Hiertens Ydmyghed oc aluorlig Anger oc Ruelse oc fast Tro til Gud salige *Predbjørn Podebusk* haffuer giort sit Scrifftemaal, baade nu i denne sin Siugdum kaart Tid, førend hand hensoff, saa oc andre Tider, naar hand vilde anamme til sig Jesu Christi Legems oc Blods Sacrament, der om giffuer hannem it herligt gaat Vidnisbyrd den fromme oc vellærde Mand Herr *Jacob Hanssøn*, Mettienere i det hellige Predicke Embede her vdi denne Guds Menighed.

Oc endog hans Siugdum oc Suaghed vaar mangfoldig oc meget stor, som mange gaat Folck, hannem ideligen besøgte, vel vide at sige aff, saa haffuer mand dog aldrig hørd, at hand aff Wtaalmodelighed haffuer knurret eller murret imod Gud Almetigste, men bekiend sig saadant at lide rætferdeligen, ia oc at være større Plage verd, om Gud skulde gaaet i Rette met hannem for Syndsens Skyld. Hand bekiende ocsaa det at være sig paalagd aff sin kiere Himmelske Fader for sit eget Beste, at hand maatte bliffue kiend for Guds ecte Barn oc bliffue hans enbaarne Søn lig i Bedrøffuelse oc effter dette Liff Lodtagen met hannem udi Æren oc Herlighed.

Dersom wi ville sige dette anderledis, end som det er vdi Sandhed, saa ere her for Haanden hans egen Bekiendelse, som hand paa sin Soteseng haffuer forfattet vdi nogle herlige Rim, huilcke hand selff

nogle faa Dage for sin Afgang haffuer ladet den Dane-
mand for^{ne} Herr *Jacob Hanssøn* see, at hand om
Naaten ved Midnats Tide, der hand vaagede offuer
hannem, maate ved liuss læse dennem met hannem,
oc vaar begerendis, at saadane hans Bekiendelse
maatte forkyndes for huer mand i denne hans Lig-
predicken. Huilcket hannem icke bør at nectis. Thi
de ere saadane giørt, at mand icke vel kand læse
eller høre dennem vden stor metyncks Affect oc andre
gode Indfald, som en huer kand komme til it gaat
Christeligt Eftersyn, oc lyde de saaledis:

Efterdi at intet vissere monne være
End Døden, som vil paa siste regere,
Oc intet wuissere end Dødens Stund,
Som kommer oss paa saa mangelund,
Saa vil ieg *Predbiørn Podebusk* faaregiffue
Min siste Beretning her i Liffue
Vdi Jesu Naffn vil ieg begynde,
Thi Tiden met mig sig fast monne skynde.

Af velbyrdige Forældre er ieg baarn,
Ved Daaben til Guds Barn vist vdkaarn.
Min Herkomst *Podebusker* oc *Seesteder* til lige,
Naffnkundige i Holsten oc Danmarckis Rige.
De lode mig boglige Kaaenstør lære,
Skødte icke, huad Bekostninge skulde være.
Der ieg først vd aff Danmarck foer
Jeg vaar ickun i mit elleffte Aar.
Jeg fick met mig Tuctmester at være,
Som mig skulde holde til Lærdom met Ære.
Wi vaare en tid lang til Straszborg,
Der yppedis først min Siugdum met Sorg.
Det varede met mig paa femte Aar
Jeg lidde stor Pine vdi Been oc Laar.
Mine Forældre viste det icke saa være,
Thi ieg haffde ingen min Sorg at kære
Vden alene for min HERre oc Gud,
Som hialp mig vel aff Landet vd.
Min Fader oc Moder mig tit Bud sende,
Jeg skulde min Skrøbelighed giffue tilkiende.

Dog forholt ieg det en tid lang,
 De viste icke, mig skadde noget paa min Gang.
 De vilde sig dog til Freds icke giffue,
 Men monne mig endeligen det tilscriffue,
 Jeg skulde mig hiem til Danmarck begiffue
 Oc lade de vden Lands Mestere bliffue
 Huad ieg paa Hiemferden lidde da,
 Kand ieg icke nocksom sige fra.

Der ieg haffde veret her hiemme fem Aar,
 Foruand ieg noget den Skade i mit Laar,
 Saa Gud Allmectigste gaff mig Lycke,
 At ieg henkaste baade Kiep oc Krycke,
 Indtil dette Aar it oc halffemtesinds tiffue
 Gick mig i hende, ieg vil ey Liffue,
 Vdi Martij Maanet paa Jungshoffuet Slot
 Kom atter mig paa min Siugdum oc Sot.
 Jeg tenckte vel tit oc ofte der paa,
 Jeg kom her icke met Liffuet fra.
 Jeg drog saa deden til Kørupgaard,
 Min Siugdum forøgetes saa meget haard.
 Dog ieg vndertiden mig sterck monne stille,
 At ieg mine Forældris glæde skulde ey Spilde.
 Offuer Borde holt ieg mig lystig oc glad,
 Men du HERre veed, huad om Hiertet stod.
 Ingen veed, huad Skaale ieg maatte smage,
 Vden den, som alting monne randsage.

Saa fulde ieg Moder oc Syster til Ribe,
 Der monne mig Siugdomen hart angribe.
 Da ieg haffde ligget der vnder Guds Haand,
 Oc Tiden giordes mig bitterligen lang,
 Det beste Raad ieg da paa tenckte
 At annamme det høyuerdige Sacramente,
 Min arme Siels allersødste Spise,
 Til euige Ro oc Hiertens Lise,
 Min Vandertæring gennem den mørcke Dal
 At rette Veyen til Himmerigis Sal.
 Den HERRis Jesu Legeme oc Blod
 Bekomme mig til min Salighed god,
 Oc giffue mit Legem, huad hans vilie monne være,
 Alenist hannem self til Loff oc Ære.

Thi alt Kiød lignes ved grønen Hø,
 All Menniskens Herlighed som Blomster paa en ø.

Vdi Dag est du baade veldig oc rig,
 Vdi morgen saa meget arm oc ælendig,
 Vdi Dag en Koning leffuendis oc rød,
 Vdi Morgen it Lig saa bleg oc død,
 Vdi Dag i Pract, i Vellyst oc Glæde,
 I Morgen nedslagen fra Herligheds Sæde,
 Vdi Dag tale stort offuer bredden Bord,
 I Morgen vnder Mulde i sorten Jord.
 Der til kommer all vor Praal oc Pract,
 Huo der paa ellers vil giffue ræt act.
 I Dag er det kommen for Døren min,
 Men i Morgen kand det komme for din,
 Thi naar mand haffuer Leffuet lidet paa denne Ø,
 Saa maa mand dog paa det siste Dø.
 Thi Døden er hoss oss aff Moderens Liff,
 Oc holder met oss stedse Feide oc Kiff.
 Wi kunde hannem ingenlunde vndløbe
 Eller met Guld oc Sølf fra oss kiøbe.
 Ingen kand stige saa høyt hen op,
 Hand rammer dog paa denne Vsle Krop.
 Christus befaler oss at vaage oc bede,
 At wi kunde naa den euige Glæde.
 Salig er den, sig bereder vdi Tide,
 Hand tør siden huercken Sørge eller Guide.

O Gud, ved din euige Guddoms Krafft
 Du lade mig aldrig bliffue fortafft.
 Du sparde io icke din enbaarne Søn,
 Hui skulde du spare oss Menniskens Kiøn.
 Vilt du, at ieg skal komme paa Been
 Oc fries aff Sorg oc Siugdum igien,
 Skee HERre din Vilie oc icke min
 Formedelst din kiere Søns Død oc Pin.

Der nu min Siugdum bleff lenger oc mere,
 Met min kiere Fader at tale vaar min Begere.
 Min Moder screff hannem saa iligen til,
 Hand sig till oss begiffue da vil.
 Min hierte kiere Fader kom met en Fart,
 Som mig forlengtes aff Hiertet hart.
 Jeg kand hannem aldrig nocksom fuldtacke,
 At hand saa trøsteligen met mig monne snakke.
 For mig stor Sorg saa monne hand bere,
 Gud spare hannem lenge met Broder kiere,

Met min allerkiereste Moder god,
 Som for mig bærer saa sorgeful Mod.
 Min dydelige Syster ocsaa til lige,
 Som mig vdi Siugdomen icke vilde suige.
 Saa ofte gick hun mig til oc fra,
 Forhaabtis huer Dag mig bedre at faa.
 Men ieg formerckte, Gud vilde sin Vilie haffue
 Oc hielpe mig fra denne languarig Plaffue,
 I huilcken ieg haffuer lid stor Ælende.
 Nu gjør mig Gød her paa goden Ende,
 Vil mig fra Verdens Ondskab bort tage,
 Som det baade hannem oc mig monne behage.
 Min Gud til dig staar all min Tro,
 Du giffuer mig vist den euige Ro,
 Thi medens wi monne i Verden være,
 Maa wi alt Kaarsset met hannem bære.

Nu vil ieg først min Fader ombede,
 Hand vil min Vngdoms Brøst forgede,
 Det være sig enten Lidet eller Stort,
 Hand er fortørnet met Gerning eller Ord,
 Der nest min hierte kiere Moder *Magdalen*,
 Som er for mig vdi Sorg oc Meen,
 Desligiste min Syster Jomfru *Gissel* saa from,
 Som ofte til mig vdi Siugdomen kom.
 Min kieriste Broder vdi it andet Land
 Det gaa hannem vel met sin vnge Frue i Haand.
 I denne Verden wi tilsammen ey Tale,
 Thi vil ieg dennem Gud befale.
 Vdi lige maade *Otte Christofer**) hin fromme,
 Som sig loed icke der til forsømme
 At giffue sit broderlig Hierte tilkiende,
 Hoss mig i Siugdomen lade sig finde.
 Gud giffue met megen Glæde oc Gammen
 Hannem oc min Syster at leffue tilsammen,
 At de kunde her io leffue saa,
 De Guds kiere Børn altid bliffue maa.
 Mine Blodsforuandte oc Venner gode
 HERre Gud beuare fra skade oc vaade.
 Jeg vil eder alle HERren befale,
 Som bedrøffuede Hierter kand best hulsuale.
 Hand giffue mig oc den himmelske Ro,
 Til yderste Aandedregt en stadige Tro.

*) Rosenkrands.

Far vel all Verden met all din Pract,
 Med Gods oc Pendige, med Velde oc Mact,
 Dem vil ieg nu Plat offuergiffue
 Oc aleniste hoss min Frelsere bliffue.
 Fare vel alle Elementer oç Creatur,
 Soel oc Maane oç leffuendis Diur.
 Haffuer Tack for eders Tieniste oc Wmage,
 I mig beuiste i min Velmagts Dage.

Haffuer god Nat Fader oc Moder kiere,
 Som mig opfødde til Dyd oc Ære,
 Sørger icke for mig, at ieg gaar faare
 Hen til min Gud oc Engelske Skare.
 Huad Gaffn eller Glæde kunde i der aff haffue,
 At ieg skulde lenger værít i denne Plaffue,
 Vdi Sorg, Sot, Siugdum oc daglige Vee,
 Som i kunde paa en arm Fange see.
 Jeg begerer saa gierne at lösís her fra,
 Efftterdi min Siugdum ey andres maa.
 Oç det skal eders Trøst altid være,
 Wi findes igien i den himmelske Ære.
 Thi værer til Freds vden Sorg oc Tuil,
 Efftterdi Gud det saa haffue vil.
 Her skilies wi at met Sorg oç Nød
 Oc ved denne her naturlige Død,
 Der skulde wi samles met Glæde oc Ro
 Oc siden hoss Gud euindeligen bo.

Thi beder ieg dig min Frelser from,
 HÉRre Jesu snarlig til mig kom,
 Oc giør en god Forløsning her paa,
 At ieg aff Pinen snart frelsís maa,
 Fare til mit rette Fæderneland,
 Til Gud Fader, Søn oc hellig Aand.
 O Gud, ieg offer dig min Siel,
 Som hende kand foruare saa vel.
 Du haffuer forløst mig, du trofaste Gud.
 Ved din enbaarne Søns rosens Blod.
 Tençk icke paa min Ondskab saa læd,
 Giff mig den euige Salighed.
 Naar du vilt, ieg skal skilies her fra,
 Jeg da Paradiss maa vist indgaa
 Hoss dig i den euige Gloria oc Ære,
 Det er min eniste Hiertens Begere.

Det troer ieg oc stadeligen at faa
 Aff dig, som ingen Synder monne forsmaa.
 Der paa vil jeg antuorde min Aand,
 HERre Jesu, vdi din veldige Haand
 Der paa wi alle aff Hiertet tilsammen
 Sige det trøstelig oc trofast AMEN.

Saadane herlige Ord oc trøstelig Formaning ere vel verde at merckes, fordi wi faa icke huer Dag saadane Adels Predickantere, som kunde lære oc paa-minde oss baade met leffuendis Exempel i Gierningen oc met Munden oc Ordet til lige.

Derfaare wi ocsaa icke efterlade at fortelle, huorledes det er gaaet hannem paa sit Yderste, at wi kunde der aff saa gaat som tage oc føle paa, at Gud haffuer været hoss hannem oc vdi hans Siugdom opholden hannem met sin hellig Aands naade, som rigeligen haffuer været met hannem.

Efter Soelhuerffuet, nogle faa Dage for S. Hans Baptistæ Dag, tog hans Siugdom oc suaghed meget offuerhaand, saa hand begynte at hoffnis for Brystet, oc der samme heffuelse forslog sig, settis det onde ned i begge Beenene, at de reiste saa hefftig, at hand ilde kunde lide, at mand rørde der ved, oc begynte der at giffue en idelig Vedske fra sig aff alle Suedholerne. Der offuer bleff hand meget Amectig, saa at hand paa Torsdagen mod Afftenen, førend Gud kallede hannem om Søndagen der nest efter, falt vdi en hefftig besuimelse, oc vaar en tid lang daanet, saa at hans kiere Fader oc Syster met den Dane-mand Herr *Jacob* viste icke andet end, det da skulde været at enden met hannem, begynte hart at græde oc væne sig offuer hannem. Huilcket han hart lastede, oc sagde til dennem: Nu giorde i ilde, at i

met eders Skrig opuacte mig, oc skilde mig ved den søde Ro oc store Herlighed, ieg vaar vdii. Oc der hans kiere Syster atspurde hannem, huad hannem tycktes at være vederfaren, sagde hand, at hand vaar henryct til saadane Huile, Glæde oc Herlighed, at hand fornam aldellis intet til nogen vee eller Suagthed, oc tyctes at værít i en wsigelig Klarhed, Lyst oc Herlighed, som icke nocksom kunde vdsiges. Oc beklagde sig saa stedse, at hand icke bleff da borte met det samme der, som hand vaar, begerede Forløsning oc¹⁾ komme snart ind i den fuldkommen euige Herlighed oc Glæde, aff huilcken hand sagde sig visse- ligen att haffue faaet en Smag.

Oc effterdi hand haffde ingen større Lyst end at tale om Guds Ord oc denne Verdsens Forfengeligheds Foractelse, bleff hand til Sinds met sin kiere Moders Raad at lade mig kalde til sig om Leffuerdagen her nest effter. Jeg ocsaa effter hans Adtraa oc Begering kom til hannem om Morgnen Aarle, taledede met hannem aff Guds Ord, oc forklarede hannem de forscreffne Sententzer, som tilforn bleff opregnede. Iblant andre trøstede ieg hannem aff S. Pouels Ord, Roman. 8: At hand lidde met Christo, oc baar Kaarsset met hannem, oc skulle ocsaa ophøyes til Æren met hannem. Da vende hand hoffuedet om til mig, saae paa mig oc sagde: Ah, min gode M. *Anders*, huad skulle wi arme Syndere bære Kaarsset met hannem? Huad er vort Kaarss, som er ickun at regne it straakaarss, mod det suare tunge Kaarss, som vor HErre Jesus Christus baar oc lidde for vore Synder Skyld? Men loffuet være Gud, som lærer oss at kiende oss

¹⁾ Læs: at.

self, ligeruis som hand giffuer offuerflødeligen paa Legemet aff Vee oc Pinen, saa giffuer hand ocsaa rigeligen aff Trøsten vdi Hiertet, at wi kunde offueruinde ved hannem oc bekomme Ærens krune, som er oss tilrede lagd i himmerigis Rige. Der ieg nogen tidlang haffde saaledis talet met hannem, oc vilde da gaa hiem, begeret hand aff mig, at ieg atter vilde komme til hannem effter Middagen, huilket ocsaa skeede, saa ieg kom igien, oc bleff hoss hannem til vdi Aftningen, oc hand lod sig saare vel befalde, huad wi gaffue hannem faare aff Scrifften om det euige Liffs wsigelige store Glæde oc megen Herlighed. Oc som ieg da skiltes ved hannem, begerede hand atter, at ieg icke vilde side hans Bud ¹⁾, om hand trengde at skicke effter mig. Det ieg ocsaa tilsagde hannem, oc formanede hannem, at hand icke skulde spare mig Nat eller Dag, naar hand behøffuede met ²⁾ ringe Tieniste.

Om anden Dagen, som vaar paa Søndagen, kom hans Dreng Aarle til mig, kallede mig oc gaff tilkiende, at salig *Predbjørn* vaar da meget angstiget. Jeg strax fulde Budet, oc som ieg tren ind ad døren, talede hand høyt til mig, bød mig god Morgen oc sagde: Min kiere M. *Anders*, nu vil det være met mig, HERrens visse Bud er kommen. Der paa trøstede ieg hannem, oc bad hannem giffue sig villigen vnder Guds vilie, forlade sig paa Gud, Gud skulde icke forlade hannem. Da iblant andet gjorde ieg dette spørsmål til hannem oc sagde: Min fromme *Predbjørn Podebusk*, ieg maa dristeligen tale met eder, huad

¹⁾ Her maa vel indskydes: „offuerhørig“. Th.

²⁾ Læs: „min“. Th.

tyckes eder, huilcket vilde i vel helst aff disse tuende Vilkaar, enten at Gud endnu en tid lang sparde eder, at i kunde leffue oc være behafftet met denne languarige Legems Skrøblighed, som i haffuer lid i disse fremfarne Aar, eller ocsaa saae, at den gode Gud forløste eder met en glædelig henferd aff denne Verden til himmerigis Rige. Strax vden all videre beraad suarede hand: Jeg begerer intet andet, end at min HERR oc Gud vil forløse mig oc komme snarligen. Huad hielper eller bader all denne Verdens Forangelighed? At flytte her fra til det euige er det beste Vilkaar, oc io førre io bedre. Jeg samtyckte met hannem oc bad hannem blifue ved den gode tro oc bekiendelse, hand vaar vdi, Herren skulde vel romme¹⁾ tiden, naar det syntes gafnligst.

Met saadane Samtale forlystedis hand, oc syntis at komme til sig igien, talede frimodeligen oc vaar vel til freds met alting. Oc der ieg nu hen ved Middags tide gick fra hannem, talede ieg paa Veyen met for^{ne} Herr *Jacob*, at hand gick strax til hannem, oc bleff saa hoss hannem, indtil tiden kom, at hand skulde gaa til Kircke at holde tolff Predicken. Da begerede hand selff, at der maatte skee Forbøn for sig aff Predickstolen, som det oc skede. Oc Herr *Jacob* kom saa atter til hannem, oc fant hannem da soffuendis ind til ved try slæt effter Middagen. Der hand da opuognede, besuimede hand kort der effter, oc talede til sin kiere Syster oc sagde: Syster, ieg kand intet see. Kom strax til sig igien oc suarede sig selff, sigendis: Gud liuse for oss. Tenckte vden tuil paa den gamle Simeonis Loffsang, Lucæ 2: der som hand kalder

¹⁾ Læs: ramme.

Christum it Liuss til at opliuse oss arme Hedninge etc.

Som hand dette haffde sagd, oc hørde deris Graad, som omkring stoede, fortrød hannem det, oc sagde: Huad gøris saadane Graad behoff, ieg er mere tient der met, at i met eders Bøn offre mig Gud i Vold, at hand vil giøre det snarligen til en god Ende met mig. Der offuer er skeed Knæfald oc Bøn aff alle dennem, som til Stede vare.

Den Danemand Herr *Jacob* trøstede hans sorgfulde Fader, som gaff sig saare for denne sin Søn, som hand bekiende haffde verit hannem it lydigt Barn oc aldrig fortørnet hannem i alle sine Dage. Det hørde hand self salig *Predbiørn*, oc suarede der til oc sagde: Alt for tit, Fader lille. Oc tog saa Orsag der aff oc forbad først hannem, ocsaa sin kiere Syster oc der nest alle dennem, som omkring stoede, tog dennem vdi Haanden, oc gaff dennem god Nat. Vdi besynderlighed befoel hand sin kiere Fader oc syster, at de skulde paa hans vegne forbede hans hierte kiere Moder, som for stor sorg oc graad skyld kunde da icke være hoss hannem. Oc hand spurde, huo der vaar hoss hende, som kunde trøste hende; thi hand viste vel, huor nær denne sorg effter hans Afgang vilde gaa hende til hiertet. Oc der hand hørde, at ieg vaar hoss hende, tycktes hannem det vel være, oc laa saa stille hen met it gaat Taal, indtil Klocken vaar ved fem Slet. Da begynte hand at føle nogle Hiertesting vdi Brysted, oc som Klocken vaar halffgaaen at sex, da ibland andre Ord sagde hand met høy frimodig røst: O HERre Jesu, kom snart. Oc strax vaar det giord met hannem met to eller tre Suck, oc hand

hensoff sactmodeligen vdi HERRen imellem sine kiere Faders Hender, som sad hoss hannem oc haffde hannem vdi sin Faffn.

Dette vaar salig *Predbiørn Podebuskes* Christelige endligt, oc vaare disse hans siste ord, met huilcke hand besluttet sit Leffnit, som den hellige Johannes besluttede sin Obenbarings Bog vdi det 21. Capitel.

Vedel har dediceret sin Prædiken (Ribe, S. Thomæ Ap. Dag 1591) til *Predbjørns* Forældre *Moritz Podebusk* til Kjørrupgaard, kongl. Maj.s Høvedsmand paa Jungshoved, og Fru *Magdalene Seestede*, efter hvis Vilje han har udgivet den. Han omtaler, at i den korte Tid, der er forløben efter deres Søns Død, have „mange fromme Guds Børn, baade her i Riber By og andetsteds her omkring,“ fulgt ham (Bl. avij^{vo}), og et andet Sted bemærker han, at „en af vores Ribere Medborgere efter denne stor Vaadeild, der Riber By overgik Anno 1580, skrev over sin Dør: Dominus abstulit, Dominus reddidit“ (Bl. Fvij^{vo}).

Kirsten Frederiksdatter Reedtz.

(1610—1646.)

Guds Børns
hora luctuosa

Eller

Smertis Time,

udi denne Verden, forkortet
ved den hellige Skriff-
tes Trøst,

Oc udi Lignelse viisz affmalet ved
en fructsommelige Barselquindes smertelig
Fødtzel oc glædelig Forløsning aff Frelseren
selfver, Joh. 16.

Vdi Prædicken forfattet

Der Erlig oc Velbiurdig S. Frue

F. Kirsten Reedtz,

Erlige oc Velb: Mands oc strenge Ridders,
Herr Wendtzel Rodt-

kirchs til Krogsgaard, etc. oc Kongl. May.

Befalnings-Mand paa Andtvorskouff Slot, hans kiere
Huszfrue, hendes Lig i en ypperlig Adelig Frequentz oc
Guds Børns herlige Forsamling bleff i Andt-
vorskouff Slotzkircke nedersat den
21. Septemb. 1646.

Aff

Knud Hanssøn Slodtzprædickant sammesteds.

Sorøe, Prentet aff Henrich Kruse, Aar 1648.

[4to]

Erlig oc Velb: Salige Frue, Fru *Kirsten Reedtz* er fød paa sin Fædernegaard Thyggestrup, der mand skreff 1610 den 26. Sept., aff Erlige, Velbiurdige oc Gudfryctige Forældre.

Hendes Fader er Erlig oc Velbiurdig Mand Her *Frederich Reedtz* til Thyggestrup, Ridder, Danmarckis Riges Raad oc Kong: May: Befalnings Mand paa Vordingborg Slot. Hendes Moder vaar Erlig oc Velbiurdig Frue, Fru *Birgette Brahe* til Barridtskouff. Hendes Farfader vaar Erlig oc Velbiurdig Mand *Peiter Reedtz* til Thyggestrup, Kongl: Mayest: Befalnings Mand paa Andtvorskouff-Slot. Hendes Farmoder vaar Erlig oc Velbiurdig Frue, Fru *Karen Rostrup*. Hendes Farfaders Fader vaar Erlig oc Velb: Mand *Michel Reedtz* til Schultendorp, som vaar Erlig oc Velb: *Clausz Reedtz* oc Erlig oc Velbiurd: Fru *Vrsla Feldtskou*¹⁾ til Schultendorp deris Søn. Hendes Farfaders Moder vaar Erlig oc Velb: Frue, Fru *Sophia Barnsted*²⁾, som vaar Erlig oc Velb. *Lambrecht Barnsted*²⁾ oc Fru *Anna Brandt* aff Horomstrup³⁾ deris Daatter. Hendes

1) Mon Navnet ikke skulde være noget fordrejet? [skal være: Velschow. Th.].

2) o: Bornstedt.

3) o: Hermsdorf.

Farmoders Fader vaar Erlig oc Velb: Mand *Jørgen Rostrup* til Seloskouffgaard, som vaar Erlig og Velbiurdig Mand *Lauridtz Rostrup* til Seloskouffgaard oc Fru *Ellene Kaasz* aff Torupgaard deris Søn. Hendes Farmoders Moder vaar Erlig oc Velbiurd: Frue, Fru *Margrete Scheel*, som vaar Erlig oc Velbiurd: Mand *Anders Scheel* til Heignet oc Fru *Karren Flemminge* aff Bauelse deris Daatter.

Hendes Morfader vaar Erlig oc Velb: Mand *Stehen Brahe* til Knudstrup, Danmarckis Riges Raad oc Kongl: Mayest: Befalningsmand paa Callundborg. Hendes Mormoder vaar Erlig oc Velb: Frue, Fru *Kirsten Holck* til Barridtskouff. Hendes Morfaders Fader vaar Erlig oc Velb: Mand *Otte Brahe* til Knudstrup, Danmarckis Riges Raad oc Kong: May: Befalningsmand paa Aalborg Slot, som vaar Erlig oc Velb: Herr *Thyge Brahe* til Taastrup i Skaane oc Fru *Sophiæ Rud* aff Vedbye deris Søn. Hendes Morfaders Moder vaar Erlig oc Velbiurd: Frue, Fru *Beate Bilde*, som vaar Erlig oc Velbiurdig Herr *Claus Bilde* til Løngsgaard oc Fru *Lisebeth Vlstand* deris Daatter. Hendes Mormoders Fader vaar Erlig oc Velb: Mand *Hans Holck* til Barridtskouff, som vaar Erlig oc Velbiurdig Mands *Mandrup Holck* till Barridtskouff oc Fru *Johanne Lycke*¹⁾ aff Eskjær deris Søn. Hendes Mormoders Moder vaar Erlig oc Velbiurdig Fru *Margrete Rodtfeldt* til Brodskouff, som vaar Erlig oc Velbiurdig Mands *Niels Rodtfeldt Jensøn* oc Fru *Anna Høgsdaatter* aff Brodskouff deris Daatter.

¹⁾ Læs: Anne Lykke. Det er vist tvivlsomt, om hun skrev sig til Eskjær; det passer bedre paa den strax efter nævnte Fru Anne Høg.

Videre den Sal: Frues Herkomst at opregne actes icke fornøden, effterdi det er alle vitterligt, at hun er født aff god gammel Adelig Stamme baade paa Fæderne oc Møderne.

Der Gud Allermæchtigste nu haffde begaffvet hendes kiere Forældre med denne deris Daatter, haffver de icke forsømt hende strax ved Bøn oc Paakaldelse Herren igien at offre oc ved den hellige Daab udi den Christelige Kircke at lade Indpoede, paa det hun saaledis kunde bliffve en ræt Lem udi Christo oc en sand Medarffving til det Himmelske Rige, huor til Gud nu haffver hinde bortkaldet.

Der hun nu vaar paa sit 16. Aar, haffver Gud Allermæchtigste besøgt hende med it stort Kaarz oc borttaget hendes kiere Moder, Erlig oc Velb: nu Sal; Frue *Birgete Brahe*. Saa haffver hendes Morsøster, Fru *Helvig Brahe*, Sal: *Falck Gøjes*¹⁾ til Brodskouff, begæret aff hendes Fader, at hun maatte være hos hende udi hendes Husz, huilcket oc bleff bevilget. Oc haffver saa været hos hende paa det siuffvende Aar oc diszmidler tid været hendes Morsøster med all Lydighed, Tienestactighed underdanig.

Tienerne oc Folck, som hun haffver været i Gaarde med, haffver hun udi all Fromhed omgaadtz med, I synderlighed haffver hun aff den hellig Aands Opliuszning oc sin egen gode Natur frycted Gud trolig med læsen oc beden, Afften oc Morgen, som Gud hende oc haffuer her Timelig oc hidset i det Evige belønnet.

Effter Guds Forsiun oc Venners Raad haffver da Erlig oc Velbiurdige Mand *Wendzel Rodtkirch*, Kong:

¹⁾ Falk Gjøe levede da endnu.

Mayest: Befalnings Mand paa Antvorskouff Slot, ladet tiltale hendes kiere Fader oc bedet om hende, huilcket oc effter Venners Raad bleff hannem tilsagt udi Kiøbenhaffn Anno 1632. Oc gjorde hendes kiere Fader deris Bryllups Høytid i Kiøbenhaffn Anno 1633 den Søndag for S. Hans Dag. Siden haffver de leffvet tillsammans i en meget Christelig oc kierlig Omgengelse i 13 Aar 2 Maaneder oc 3¹) Dage.

Deris Ecteskab haffver Gud Allermectigste vel-signet med tolf Børn, som ere sex Sønner oc sex Døttre, aff huilcke de tre Sønner ere Sal: hensoffvet i Herren, Mens de nj Børn igienleffver, nemlig Erlige oc Velbiurdige *Christian Rodtkirch, Frederich Rodtkirch, Hans Rodtkirch, Birgete Rodtkirch, Catharine Rodtkirch, Kirsten Rodtkirch, Else Rodtkirch, Sophia Rodtkirch* oc *Kirsten Rodtkirch*. Gud Allermectigste, som er alle Faderløses oc Moderløses Børns Hielpere, hand være dennem i Moders sted oc lade dennem opvoxe Gud til Ære oc deris høybedrøffvede Fader til Trøst oc Glæde.

Huis den Sal: Frues Liff oc Leffnet sig belanger, da hafver hun aff gandske hierte elsket Gud Allermectigste, hafft villie oc lyst til Guds Ord, altid søgt Kircken, naar Guds Ord forhandlede, saa vel som dagligen ladet sig finde i Kircken Aften oc Morgen, oc giort sine Bønner med stor Andact, brugt oc gierne det høyværdige Altaris Sacrament med stor Ydmyghed og Andact. Hendes kiere Hoszbunde haffver hun høylig elsket oc med megen stor tienstactig Omgengelse i hans store Svaghed altid gaet hannen under Øyene, affvende stedtze huis hannem kunde skee til Fortørnelse, der hand kunde faa Harme aff.

¹) Læs: 8.

Hun haffver tit oc offte befunden sig selff svag oc ilde tilfreds, med grædende Taare beklagede oc befryctede det, som nu er fremgangen, at hun skulle falde fra sin dydige oc skrøbelige Mand oc mange smaa Børn, men strax naar hun saae hannem komme til sig, haffver hun med it mild Ansiet oc Gebehr taget imod hannem, som hun icke engang haffde været bedrøffvet, paa det hand ingen Sorg eller Tancke skulle tage sig til for hendes skyld, saa hand icke forgieffuis med Jacob Patriarch beklager sin dyderige Rachael, huilcket hans store Hiertesorg nocksom giffver tilkiende. Gud, som all Trøstelsens Gud, trøste oc opholde hannem med sin værdige hellig Aands Trøst oc unde hannem at leffve med sine Moderløse Børn.

Paa hendes kiere Børn haffver hun med all Moderlig Omhygelighed hafft flittig Opsium, holt dennem til Guds fryct oc all god disciplin med alt, huis hun tycte dennem kunde være nyttig, som deris Alder oc Aar kunde taale.

Med all Huldhed oc Tienstactighed haffver hun altid bevist sig mod hendes kiere Fader oc Moder, som en god fornumstig Quinde vel anstod, hafuer oc elsket sine kiere Sødskende oc for dennem hafft stor hiertelig Omhygelighed, som hun haffde været deris Moder, huilcket de oc med stor Sorrig bekiende.

Andre aff hendes Venner oc Ligebiurdige haffuer hun bevist megen huldhed oc got (synderlig i denne bedrøffvelige Tilstand, som nu paa nogen tid haffver været) baade med sin gode Omgengelse oc i andre maade, huis de kunde haffve got aff.

Mod dem, som vaar aff ringere Stand haffuer hun altid beteed sig venlig med Ord oc Tale, været

ydmyg oc ingen for god, elsket Tarffvelighed oc Oprictighed.

Imod de Fattige haffver den Sal: Frue været Miskundelig oc Gaffmild, thi hun med hendes Velb: Hoszbundes Raad oc Samtycke hafver tuende gange huer Vge, nemlig om Onszdagen oc Løffverdagen, ladet uddele Almisse til 12 aff Byens fattige oc vidtørffvende Stackarle ved Slotzporten.

Derforuden haffver hun ract andre Huszarme en rundhielpelig Haand oc tit oc ofte ladet klæde Faderløse oc Moderløse Børn, oc haffver dermed bevist sin Tro icke at være død, men en leffvendes, som Apostelen S. Jacob taler i sit Sendebreffs andet Cap. Ja ligesom hun haffver laant Herren self, i det hun haffuer giffvet Fattige, saa haffver nu Herren hende det igien betalt i sit evige himmelske Rige.

Huis denne Velbiurdige, Salige Frues dødelig Affgang oc Sal: Afskeed fra denne Verden er anlangende, da hafver den Sal: Frue, effter Gud haffde vel-signet hende med Liffsfruct, altid fryctet, hun det icke skulle offverstride, sagde, det vil[de] visselig gaae hende som hendes Salige Moder, effterad hun nu vaar med det tolfte Barn oc nesten paa hendis Moders Alder, oc tit oc ofte sagde: Huorledes monne det skulle gaae min fromme skrøbelige Mand, Thi jeg fast mere sørger for hannem end for mine smaa Børn, men jeg vil trolig befale dennem i Guds Haand, at hand icke skal forlade dem, saa vil jeg oc trøste mig ved; at jeg oc mine Sødskende vaar ocsaa smaa oc flere, der vor Herre kaldet vor Sal: Moder, oc Gud dog saa rigelig oc rundelig haffver forsørget os, den samme Herre oc Gud leffver endnu, oc hans Haand er icke forkortet.

Der nu denne Sal: Frues Forløsnings tid tilstundede, haffver hun met Christelig Beredelse oc stor hiertens Andact med sin kiere Hoszbunde til sig annammet det høyværdige Jesu Christi Legems oc Blods Sacrament den 14. Augusti sidst forleden her udi Andtvorskouff Kircke. Oc derfor inderlige tackede Gud, som hende der udi haffde giort deelactig, sagde sig at haffve nu faaet den rette Tærepenge, ville derfor stille sin Villie under Guds Villie, huorlædes hand ville haffve det, enten til Liffvet eller Døden.

Dereffter er hendes kiere Moder, Velb: Frue *Sophia Høgh*, kommen til hende, som ellers ocsaa alle tide pleyede at være hos hende i hendes Barselseng, huor offver hun hende høyligen tackede, oc beklagede sig, at hun skulde holde hende op fra hendes Søsterdaatters oc andre gode Venner deris Bryllup. Oc derhos bad hendes gode Hoszbunde inderligen, at hand ville drage offver til Fyen til Bryllup, haabedes at nest Guds hielp skulle bie den tid op, til hand kom tilbage igien, huilcket hand meget nødigt haffde giort, men dog, for hand vilde icke giøre hende imod, haffver hand det med hendes samtycke vild forrettet.

Haffver ocsaa hendes kiere Fader, Velbiurdig Her *Frederich Reedtz*, kommen til Antvorskouff med fire aff hendes Søstre, huilcke hun icke heller andet ville end ocsaa skulle drage offver til Bryllup i Fyen saa vel som oc tuende aff hendes egen Børn. Oc er saa hendes kiere Fader saa vel som hendes Sødskende oc Børn skildtes ved hende med stor Bekymring den 28. Aug. Siden drog hendes gode Hoszbunde om Morgen den næst effter, som vaar den 29. Aug., oc icke haffde tenckt, at Sorgen haffde været saa nær for Haanden.

Saa haffver den Sal: Frue den Dag offver (saa vit nogen kunde kiende) været saa vel til pasz, som hun icke i lang tid tilforn haffde været, haffver saa om Afftenen befunden sig svag oc hendes Forløsznings Tiid at tilstunde, som oc Gud naadeligen hende forløste samme Afften imellem Klocken vaar 9 oc 10 med en læt Forløszning oc begaffvet hende med en deylig Daatter. Oc efftersom hun sædvaanlig effter hendes Barnfødsel er bleffven betagen med en heftig Svaghed, tilhaabeføyet med idelig Daanelse oc Besvimelse, huilcket hende nu ocsaa vederforis med allerstørste Svaghed, udi huilcken store Svaghed hun er bleffven betient paa det allerflittigste aff hendes kiere Moder, Velb: Frue *Sophia Høgh*, disligest aff hendes kiere Farsøster, Erlig oc Velbiurdige Frue *Kirsten Sandbergs*¹⁾, som kom til hende, strax effter hun vaar bleffven forløst, oc haffver den Sal: Frue strax begynt att tuiffle om sit Liff, oc slog sig fra Verden oc begæret mig sin wværdige Seelsørger til sig. Oc der jeg er kommen til hende, haffver jeg tacket Gud for hans beviste Velgierning med den ynskelige oc milde Forløszning, huorpaa hun dog icke for Svaghed og Daanelse den tid kunde svare mig. Men effter hun vaar kommen til sig igien, sagde hun med sammenlagde Hænder: Skulle det end vare fra Morgenstund oc indtil Afftens ende, da skulde mit Hierte ret ingenlund fortuiffle eller fra dig vende. Ocsaa nogen gange: Gud hielpe mig, saasom det er din behagelig Villie enten til Liffvet eller til Døden. Da trøstede jeg hende, at hun skulle være ved det samme Mod, som David haffuer været udi sin Nød, oc sige med hannem

¹⁾ Kirsten Sandberg var Datter af en Søster til Kirsten Reedtz's Farmoder.

aff Psalmen: Jeg opløfter mine Øyne til dig, du som sidder i Himmelen, ligesom Tieneres Øyen seer paa deris Herrers Hænder. Oc ligesom en Tienestepiges Øyen see paa hendes Hustrues Hænder, saa seer mine Øyen paa Herren min Gud, indtil hand bliffver mig naadig. Derpaa slog hun sine Øyen op til mig, trycte med sin Haand paa min Haand, men icke kunde for Svaghed tale.

Da førde jeg hende til Gemyt aff Evangelio, som om anden Dagen dernesteffter skulle forhandlis, det Christi svar giffvet den Samaritan, huilcken helbredet aff sin Spedalskhed vende tilbage til Christum igien med Loff oc Tacksigelse, der hand sagde: Din Tro haffver hiulpet dig. Dertil svarede hun: Gud styrck mig i Troen oc Bestandighed indtil Enden. Oc effterdi hun icke uden stacket tid tilforn vaar bleffven deelactig i den Herre Jesu Christo ved det høyværdige Altaris Sacrament, sagde jeg, at hendes Tro skulle endnu vel haffve Krafft deraff imod sin Svaghed, at om den end vaar som et knusede Røhr, skulde den dog icke synderbrydes, oc som et rygendes Hør, skulde den dog icke udsluckes.

Hendes kiære Moder, Velb: Fru *Sophia Høgh*, som hos hende stod, førde hende ocsaa Gudfrycteligen til Sinde, at om Troen vaar ickun som et Senops Korn, da er den dog Gud tæckelig. Derpaa ynsked den Sal: Frue selff, at Gud vilde forøge Troen hos hende, hun bad ocsaa Davids Ord aff Psalmen: Herre forkast mig icke fra dit Ansict, oc tag icke din hellig Aand fra mig, trøst mig igien met din Hielp, oc en frimodig Aand opholde mig.

Dereffter er hun atter henfalden udi en Daanelse,

oc som hun er kommen til sig igien, haffver jeg fremdelis formaanet hende at være ved et frit Mod oc trøste sig ved det hellige Guds Løffte: Fryct dig icke, Thi jeg igienløste dig, jeg kaldet dig, du est min; gaar du igiennem Vandet da skal det icke druckne dig, gaar du igiennem Ild, da skal den icke brende dig, oc Luen ey optende dig. Da svaret hun sielffver: Herren være loffvet, hand legger os Byrden paa daglig, hand er vor Saligheds Gud; wi haffve en Gud, som hielper, oc en Herre, Herre, som frelser fra Døden.

Der effter spurde hun ad, huad Klocken vaar, oc som der bleff svaret, at det vaar i Tiden offver Midnat, da sagde hun: Gud giffve denne mørcke Nat haffde ende, saa faar jeg det evige Liusz, som aldrig udsluckes. Oc effterdi der vaar endnu ingen kiendelig døds Tegn at see paa hende, holt jeg hende derudi imod, bedendes, hun vilde lade saadanne Fryct oc Tancker fare oc mere forhaabe, at med den ny Morgen oc Dag skulde Guds Barmhertighed bliffve fornyet for hende, effter som Propheten Jeremias siger, at Guds Barmhertighed er ny huer Morgen. Oc deroffver bleff giort Knæfald aff alle, der vaar inde, med allvorlig Bøn til Gud, at dersom det vaar icke hans Guddommelig Villie imod, oc det kunde skee hans hellige Naffn til ære oc hende til timelig Velfærd oc evige Salighed, Gud da naadelig vilde spare hende Liffvet, hendes gode Hoszbunde til ydermere Hielp oc Trøst oc hendes smaa Børn til en god Opdragelse.

Saa falt hun igien i en stor Besvimelse, oc der hun er kommen til sig igien, sagde hun: Jeg strider, Gud unde mig ickun at stride den gode Strid, beholde Troen oc en god Samvittighed.

Da talede jeg til hende med Formaning at tencke paa den heftige Strid oc Kamp, som hendes Frelser Jesus Christus motte udstaa med Døden udi Vrtegaar-indtil den blodige Sved oc deraff ved Troen fatte et frit mod, at bliffve offvermand udi sin Strid. Fald hun saa udi nogen Stilhed, som hun haffde slummet, oc der hun opvognede, klagede hun sit Hierte at være meget svag oc affmectig, huorfore hendes kiere Moder brugte til hende alle de Raad, som vaare forhaanden oc hun viste at tiene mod hiertens Affmectighed, oc derhosz viiste hende hen til den allervisseste oc beste Hiertestyrckelse, huor om David taler i Psalmen, Herren at være sin Salighed oc Liffskraftt. Dertil erindret oc jeg hende Davids Ord aff Psalmen: Dersom mit Liff oc Siæl vansmectes, saa er du Herre Gud altid min Hiertens Trøst oc min deel.

Da sagde hun: Gud hielpe mig, jeg gaar dog denne gang icke derfra. Oc der mand vilde fortrøste hende lenger at leffve med sin kiere Hoszbonde oc smaa Børn: suaret hun: Jeg haffver befalet min Hoszbonde oc Børn Gud Allermectigste i vold, oc beder eder, min kiere Moder, at i med min kiere Fader ville være denem hulde oc gode, huilcke Ord hun oc tilforn haffde hafft til sin kiere Moder.

Siden lod hun sig icke mercke med den ringeste Tancke om noget, som Jordisk kunde være, men hun strax opleste Davids Ord aff Psalmen: Skal jeg end vandre i Mørckhedsens Dall, frycter jeg ingen W-lycke, thi du Herre est hos mig, din Kiep oc Staff trøster mig, Godhed oc Barmhiertighed skal følge mig min Liffstid, oc jeg skal boe i Herrens Husz altid Evindeligh. Da trøstede hendes Moder hende fremdelis med S. Poff-

vels Ord: Ingen leffver sig selff, oc ingen døer sig selff, thi dersom wi leffve, da leffve wi Herren, oc dersom wi døe, da døe wi Herren, derfor enten wi leffwe eller wi døe, da ere wi Herrens. Huorpaa jeg oc til vidre Trøst bad hende tencke paa Guds offvervettes Kierlighed til hende udi Jesu Christo, oc at huercken Liff eller Død skal skille hende derfra, Men samme skulle gjøre det, at alting skulle tiene hende til det gode, som elsked Gud.

Men som nu den rette Guds Time vaar kommen, klagede den S. Frue sig, icke at kunde retvel see eller høre, oc sagde derhos de tuende gandske versz ud:

Naar Øyene bryste oc Siunen forgaar,
Oç Ørnene ey lenger at høre formaar,
Naar Tungen kand icke tale meer,
Oc Hiertet af Angest forknuset er.

Naar mig forgaar all min Forstand,
Oc intet Menniske mig hielpe kand,
Din Hielp, O Jesu Christ, mig send,
Stat mig bi i min sidste End.

Da ynsked jeg, at den hellig Aand vilde nu komme hende til hielp oc indpredicke hende i hierted det sande Vindesbyrd, at hun vaar et Guds Barn.

Derpaa lagde hun sielff sine Hænder sammen oc sagde: O Gud giffve mig sin hellig Aand, oc der hos opleste hun de Ord af den Aandelige Kirckeapsalme: Huad min Gud vil, det skee altid, hans Vilje er den beste. Da styrckede jeg hende i den samme Tancke, sigendes, at det var den hellig Aand, som gjorde hende dyctig til at effterfølge hendes Frelseres Jesum Christum, som oc i sin Døds-kamp i Vrtegaarden stillede

sin Villie under sin himmelske Faders Villie oc sagde: Fader tag denne Kalck fra mig, dog icke huad jeg vil, men huad du vil. Hand haffver oc sielff lærdt os daglig at bede: Skee din Villie paa Jorden som i Himmen. Saa igientog hun alle de samme Ord oc sagde der hos: Nu vil det være, O Herre Jesu, annamme min Aand. Oc dermed falt Maalet paa hende, oc Hænderne faldt fra huer andre, oc hun tillucte sine Øyne, der effter gaff hun tu eller tre Suck, saa sacte mand det neppeste høre kunde, oc soff saa hen i Herren med en Gudfryctig oc salig Affsked aff denne Verden den 30. Augusti om Morgenen, Klocken vaar imellem tu oc tre.

Oc vaar da hos hende tiistede hendes kiere Moder, Erlig oc Velbiurdig Fru *Sophia Høg*, hendes kiere Farsøster, Erlig oc Velb: Fru *Kirsten Sandbergh*, hendes kiere Søster, Erlig oc Velbiurdig Jomfru *Beate Reedtz*, oc nogle Gudfryctede Dannequinder.

Den Velbiurdige salige Frues Alder er 36 Aar ringer en Maanet. Den naadige Gud, i huis Haand hun visselig er til at bevaris fra all Plage, giffve hende med alle andre sine elskelige Børn paa den yderste Dag en ærefuld oc glædelig Opstandelse.

Bogen indledes med en Dedikation til Hr. *Wenzel Rothkirch* og en Fortale til „den gode Lesere“ begge udaterede. Hin indeholder en Del Trøstegrunde, denne giver en Forklaring af et stort kobberstykke allegorisk Billede, som findes foran Titelbladet; da det var at befrygte, at dette Billede „icke letteligen skulle kunde forstaaes i sin fuldkomne Mening, huoreffter det er inventeret, er det da bleff-

ven begæret, at der maatte medfølge en liden kort Forklaring paa samme inventation“. Paa dette Billede findes iøvrigt 32 Anevaabner.

I Prædikenen bemærker Fortælleren: „En forstandig Fader kielner icke altid med sine Børn, oc opdrager denem icke udi kræsene oc lisen Dage: Men hand udi rette tide holder dem til at gribe fat paa een eller anden Gierning, derudi at udstaa Arbeide, Besuæring oc Mødsommelighed“ (Bl. Aij^{vo}).

Efter Prædikenen følger (med fortsat Signatur, men med selvstændig Titelblad): *Epicedia beatæ memoriæ Pientissimæ et Generosissimæ Dn. Christinæ Redtzix etc.* Sorø 1648, indeholdende Digte af hendes Brødre *Peder og Jørgen Reedtz* (begge paa Latin), *George Sigemund v. Seidlitz* (paa Tysk); *Peder Villadsen* (paa Latin), *Hans Mikkelsen Ravn*, Rektor i Slagelse, (hvis latinske Digt i Dialogform fylder 7 Blade), *Matthias Promus* (paa Latin) og *Christoph. Engelbrecht* (paa Tysk).

Borchard Ejlersen Rud.

(1592—1647.)

Siælens gode oc rolig Haffn,
Effter salig Afskeed ved Døden aff Legemet,
Andragen

Vdaff den Høyvjse Guds Mand's Salomons
Wiszdoms Bogs 3. Capitel:

Der

Erlig oc Velbyrdig nu salig hos Gud

Borchard Rudt

til Ottersløff oc Sæbygaard,

Hans Adelig Ljgs Begængelse, med

Christelige Ceremonier bleff holden udi Nag-
skouffs Kircke den 11. Februarii, Anni 1647. udi
fornemme Adels oc mange Geistliges oc Verdsliges
anseenlige Forsamling

Aff

Knud Ericksøn Pontoppidano, Præst til

Haldsted, oc Proust i Nørreherrid

udi Lolland.

Apoc: 14. v. 13.

Salige ere de Døde, som døe her effter i Herren,
ja Aanden siger, at de huile aff deres Arbei-
de, thi deres Gierninger følge dennem effter.

Prentet i Kiøbenhaffn hos Peder Morsing, Kgl. M. oc
Univers. Bogtrycker, Aar 1656.

[4to].

Belangendis Erlig oc Velbiurdig, nu Salig hos Gud *Borchart Rødtz* Adelig Herkomst, Christelig Opdragelse, Liff oc Lefnetz berømmelig oc oprictig Fremdragelse oc meget salig oc sactmodig Affskeed fra denne Verden: Da var denne S: Mand født paa Sæbygaard Anno 1592 den 2 Januarii af efterskreffne Erl: Velbiurdige, fornemme oc gudfryetige Forældre.

Hans Fader ver Erlig oc V. Mand *Eyler Ruth* til Ottersløff Gaard. Hans Moder var E. oc Velbiurdig Frue Fru *Margrete van Pappenheim* til Sæbygaard. Hans Farfader vaar Erlig oc V: Mand *Jørgen Rudt* til Vedbygaard, Høyloflig Kong *Frederichs* Marskalck. Hans Farmoder var E. oc V: Frue Fru *Karen Krase* til Ottersløffgaard. Hans Farfaders Fader var Erlig oc Velb. Mand Her *Knud Rudt* til Vedbygaard, Danm: Rigis Raad, som var Erlig oc V. Mand Her *Jørgen Rudt* til Skioldemose¹⁾ oc E. oc V: Frue Fru *Kirsten Rosenkrantz* til Bjørnholm deres Søn. Hans Faders Farmoder var Erlig oc V. Frue Fru *Dorothe Bioller* aff Orebygaard, som var Erlig oc Velb. Mand Her *Madtz Bioller* til Orebygaard oc Erlig oc V: Frue Fru *Birgitte Daa* aff Rafnsstrup deris Daater. Hans Farmoders

¹⁾ Skrives ellers til Vedbygaard.

Fader var Erlig oc V: Mand Her *Hans Krase* til Basznis, som var Erlig oc Velb: Mand *Jeszper Krase* til Ottersløfgaard oc Erlig oc V. Frue Fru *Karen Lunge* af Kierstrup¹⁾ deris Søn. Hans Farmoders Moder var Erlig oc V: Frue Fru *Lene Hach* til Egholm, som var Erlig oc Velb. Mand *Eyler Hach* oc Erlig oc V: Frue Fru *Kirsten Rosenkrantz* til Skierved²⁾ deris Daatter.

Hans Morfader var Erlig oc Velb: Mand *Borchardt van Pappenheim* til Sæbygaard. Hans Mormoder var Erlig oc Velb. Frue Fru *Birgitte Falster* til Kaarselitze. Hans Moders Farfader var Erlig oc Velb: Mand *Jørgen van Pappenheim* til Libanou³⁾, som var Erlig oc Velb: Mand *Borkardt van Pappenheim* oc Erlig oc Velb: Frue Fru *Elizabeth van Olderhausen* deris Søn. Hans Moders Farmoder var Erlig oc Velb: Frue Fru *Kirstine van Berlepsken*, som var Erlig oc Velb: Mand *Zeitvich van Berlepsken*⁴⁾ oc E. oc V: Frue Fru *Anna van Beimburch*⁵⁾ deres Datter. Hans Mormoders Fader var Erlig oc Velb: Mand *Peder Falster* til Kaarselitze, som var Erlig oc Velb: Mand *Oluff Falster* til Kaarselitze oc Erlig Velbiurdig Frue Fru *Anna Bing*⁶⁾ til Smedstrup deris Søn. Hans Mormoders Moder var E. oc Velb: Frue Fru *Øllegaard Valckendorp* til Glorup, som var E. oc V: Mand *Henning Valckendorp* til Glorup oc Erlig oc V: Frue Fru *Anna Oxe* til Nielstrup deres Daatter.

1) Snarere: til Basnæs.

2) Line Hacks Moder hed ifølge Danske Herregaarde XIV. (Egholm) Anne Present.

3) Liebenau (i Hessen).

4) Sittig(?) v. Berlepsch.

5) von Boineburgh Th.

6) Orig. har: Bring.

Videre denne S. Mands Adelige Herkomst at opregne er ufornøden, efterdi det er enhuer nocksom bevist, at hand er kommen af god vhr gammel Adel stamme baade paa Fæderne oc Møderne, inden oc uden Lands. Der Gud Alsomæctigste haffde begafved hans S: Forældre med denne deris unge Søn, hafve de igien offret hannem Gud, oc lode hannem komme til den hellige Daab, at indlifvis i Christo, at blifve en sand Arfving til det ævige Liff. Siden der effter hafver hans kiere Forældre opfødt hannem i Guds Fryct med alle Christelige Dyder oc holt hannem til Skole hiemme paa Gaarden hos sig self, oc var den Salig Mand først under Hæderlig oc Vellærdt Mands S. Her *Niels Jensøns*, som siden bleff Sogne-Præst til Ottersløf, hans Disciplin ved 3 Aars Tjd; dernæst under Hederlig oc Høylærdt Mands Salig Mester *Hans Birch* hans Disciplin paa det siette Aar. Der effter Anno 1607 forreiste den Salig Mand udaff Landet, at besee fremmede Steder, med forbemelte sin Præceptore, oc vaar med hannem ude paa det Tolfte Aar: Vdi midlertjd studeret oc øfved sig udi adskillige fremmede Sprog oc Adelige Exercitier at lære, oc reisede med hinanden igiennem Tyskland, Suidserland, Holland, Brabandt, Flandren, Engeland, Franckrig, Italien oc det Kongerige Neapolis, oc var en Tjd lang paa huer Sted, der sine Exercitia oc andet at lære, som det oc findis opskreffven med den Salige Mands egen Haand. Effterat den S: Mand nu vjt oc vel hafde forsøgt sig i fremmede Lande paa det tolfte Aars Tid, da Anno 1618 den 3. Julii er hand lykkeligen hiemkommen til Sæbygaard, oc da mødte hannem den sørgelig Tjdende, at hans S: Fader for 3 Vger tilforn var ved Døden afgangen, var saa hiemme

hos sin høybedrøfvede Moder, indtil Anno 1619 den 1. Februarii¹⁾ det Mode var til Halmsted, der hans Majestet aff Danmark, allis voris Naadigste Konge oc Herre, oc hans Majestet K: aff Suerrig vaare samlede, huorthen hand sig med andre Velb: Adelsmænd her aff Riget underdanigste forføyet effter hans Majestetz naadigste Befalning, oc med de andre Adels mænd opvartede, oc midlertjd døde hans S: Moder, saa hand icke hiemkom førend nogle Dage før hendis Begravelse, oc effter hans S: Moders Død hafver den S: Mand holt Huus for sig self paa det andet Aars Tjd. Der nu den S: Mand blef til Sinds at begifve sig udi det hellige Ecteskab, da hafver hand aff Guds Raad oc Forsiun bedet om Erlig oc Velb: Jomfru *Helvig Rosenkrantz* Erlig oc V: Mands S: *Jacob Rosenkrantz* til Arreskow oc Erlig oc V: Frue Fru *Pernille Gyldenstiern* deris Daatter, som hannem af bemelte hendis kiere Sal: Moder blef tilsagt med hendis egen gode Villie oc Samtycke. Oc skeede deris Bryllup vdi Othense den 9. Julii Anno 1620, saa de hafver lefvet tilsammen paa det 27 Aar, et meget Christeligt, kierligt oc venligt Ecteskab, huorudoffver denne høje bedrøfvede Frues Hiertesorrig er nu dis større, den alsommæchtigste Gud, fra huilcken den sande Trøst kommer, hand hende udi denne store Hiertesorig trøste oc opholde: Som deris kierlig Omgængelse best kand erfaris aff den S: Mands med egen Haand skrefven Antegnelse, som findis effter hannem, huoraf er at see den S: Mands store Om-

¹⁾ Medens danske og svenske Rigsraader allerede mødtes i de sidste Dage af Januar ved Grænsen, kom Kongerne først sammen den 25. Febr.

sorrig for hende, at alting kunde være i god Ordning for hende effter den Salige Mands dødelige Afgang.

Denne S: Mand hafver oc ladet sig trolig oc flittig bruge udi Kongelig Mayestetz, vor allernaadigste Herris, oc sit Fæderne-Rigis Tieniste, huor hand er blefven naadigst befalet, oc udi den Keyserlig Krjg var Cornet under det Sielandske Compagnie, som da Erlig oc Velb: Mand Her *Frederick Redtz*, Danmarckis Rigis Raad, førte, oc var ude med Compagniet udi Holstein. Oc der hand igien hiemkom, bleff hand aff voris Allernaadigste Herre forordnet til Commissarie her udi Landet, huilcken Bestilling hand med stor fljyd forestod, indtil Gud Alsommæctigste os den ynkelig Fred naadeligen igiengaff.

Vdi den sidste forleden Feide blef hand atter forordnet af vor allernaadigste Konge at være Commissarie her udi Landet, huilcken Bestilling hand oc med allerstørste Fljyd og Vmag forvaltet, som mand berømmeligen kand hannem efftersige. Guds Ord oc hans Ordis Tienere hafver hand holt udi sin tilbørlig Act oc Ære, gierne hørt Guds Ord, tjt oc offte brugt det høyværdige Altars Sacramente, endocsa betænckt sin Sogne Kircke, oc gaff til den fem hundrede specie Daler, som derom aff hannem er giort oc findis anskrefven med den S: Mands egen Haand.

Med sine Jeffnlige omgicks hand opricteligen, kierligen oc vel, lod huer blifve den, hand var, hørde icke gierne nogen at efftertalis, saa det var Ja oc Ney med hannem i ald Trofasthed. Sine Tienere oc Underdane handhefvet hand oc forsuaret for V-ret; Mod de Fat-tige var hand barmhiertig oc mild, saa mand kand sandferdelig hannem efftersige, at hand Christeligen

oc opricteligen hafver sit gandske Ljff oc Lefnet fremdraget.

Huis denne S: Mands Siugdum oc salig Affskeed aff denne Verden sig belanger, da hafver den salig Mand først fornummet sin Suaghed, mens hand var uden Lands, i det den heftig Podagra hafver plaget oc infesteret hannem, som siden med Aarene altid hafver tiltagen, i synderlighed nu paa 8 Aars Tjd: Men nu den 22. Octob: udi forleden Aar blef hand heftig angreben af sin sedvanlig smertsfulde Suaghed, som hannem stedtze hafver holt ved Sengen. Vdi denne hans store langvarendis Siugdum hafver hans allerkieriste oc nu høybedrøfvende Frue med stor Om-sorg hannem betient, i det hun fra det første oc til hans Døde dag Nat oc Dag stedtze var hos hannem med ald Tienstactighed, som ingen nocksom kand ud-sige eller troe uden de som hos hannem hafve været, oc jeg for min Person kand gifve den gode Frue sandferdelig Vidnisbiurd baade for Gud oc Mennisken derom. Vdi hans Siugdum hafver mange got Folck baade aff Adel her i Landet oc Geistligheden oc andre got Folck hannem besøgt.

Herforuden hafver hand i denne hans langvarendis Suaghed ladet mig mange gange til sig fordre, saavelsom om Søndagerne at prædicke for Sengen, oc hafver hand med blote Hofved oc sammenlagde Hænder hørt flittig til, dermed at gifve sin Hiertens Ydmyghed tilkiende for Gud, bedet om en naadig Forloff, oc at hand vilde lindre oc ende hans store Pjne oc Smerte, oc synderlig hafver det været hans meeste Mundheld: Gud forbarme sig offver mig arme Syndere; Gud, som altid hafver været min Gud oc Hiel-

pere, forlad mig nu icke paa det sidste, men hielp mig for din Barmhertigheds Skyld.

Nu sidst forleden Hellig tre Kongers Dag, som var den 14 Dag, førend Gud kalled hannem, skicked den S: Mand Bud effter mig, at jeg skulle komme oc betienne hannem med det høyværdige Alterens Sacramente, huilcken hans gudelig Begiering oc bleff effterkommen, oc førend Absolutionen gick hans høybedrøfvede allerkieriste Frue til Sengen til hannem, bad hannem med grædendis Taare, hand vilde forlade hinde, om hun hafde nogen Tjd fortørnet hannem. Den S: Mand suarede med dyb Hiertens Suck, at hand icke viste, hun hafde giort det ringiste, hannem kunde være imod, mens meget meere hafde Aarsag til at tacke hende for hendis venlig, flittig, kierlig oc trofaste Omgiengelse, bad hende for Guds Skyld, at hun vilde gifve sig tilfreds, det bleff vel got med hannem, trøsted hende med, at hand var endnu et lefvendis Menniske hos hende. Der effter, der den høybedrøfvede Frue var udgangen, gjorde den S: Mand sin Christelig Bekiendelse for mig, som i Gvds sted med Hiertens Andact bad hiertelig om Naade oc Syndernis Forladelse hos Gud for Jesu sin Broders oc Frelseris Skyld; hand bleff trøstet med Guds Ord, oc effter Absolutionen oc Afløsning oc Prædicken vaar endt, annammet Jesu Christi Legom oc Blod i det hellige Sacramente, saa hand vaar vis paa, enten hand lefved eller døde, da hørte hand Herren til; tacked Gud for hand hafde ingen Wvenner, thi hand hafde af Hiertet tilgifven alle dem, som hafde giort hannem imod, forsaa sig oc til, de skulle giøre hannem det samme.

Oc der hand hafde forsørget sin Siæl med den him-

melske Lægedom, hafver hand ey heller villed foracte den jordiske Lægoms Lægedom, men skicked Bud til Hæderlig oc høylærde Mand Doctor *Oluff Vorm*, Medicinæ professorem udi Kiøbenhafn, som paa den Tjd var til Nykiøbing hos hans Førstelig Naade Printzen, oc forordnet forbem: Doctor Medicamenter til den S: Mand, effterdi hand icke selff kunde komme til hannem.

Laa siden med alsomstørste Taalmodighed, som var en høy Guds Gafve, at vor Herre hafde i denne hans langvarende Suaghed synderligen begafved hannem med saadan en god Taalmodighed, at mand høylig maatte forundre sig derofver; Oc efftersom hand tilforn om Alting hafde giort god Rictighed, befattet hand sig intet vjdere med det Jordiske, alleniste bad Øffversten E. V: Mand *Christopher Steensøn*, som da med sin Velb: Frue, Fru *Birgite Mormand*, i nogle Dage jdeligen hafde været hos hannem, at hand vilde sige alle hans gode Venner god Nat. Om Natten begierede hand, at hans høybedrøfvede kiere Frue vilde læse for hannem, huilcket hun oc gjorde, oc læste den 6 Kong Davids Psalme: Herre, straff mig icke i din Vrede; Den 103 Psalme: Min Siæl lofve Herren etc.; Den 51 Psalme: Gud vær mig Naadig effter din Miskundhed; Den 42 Psalme indtil Enden.

Onszdagen den 20 Januarii lod hand opkalde sine Folck, bad dennem, dersom Gud vilde kalde hannem, de vilde da tiene hands gode Kone trolig oc vel, som de det vilde suare for Gud, bad hende oc, at dersom de tiente vel, hun vilde da oc lønne dennem vel. Oc der hans Sogne Præst til Ottersløff, Hæderlig oc vel-lærde Mand Her *Lauritz Ericksøn* ¹⁾, kom til hannem,

¹⁾ Pontoppidan.

som hafde verit paa Gaarden om Natten, trøstet hand den S: Mand med mange trøstelige Sententzer aff Guds Ord, huilcke den S: Mand repeteret oc igientog med stor Andact; Oc der de udtog fra hannem hans høybedrøfvede Frue, som for Hiertens Sorrig oc Besuimelse icke længer maatte være hos hannem, bekymred hand sig høyt offver hendis store Omsorrig oc sagde: O den gode Kone, det gjør mig ont for hendis Skyld, raabte effter hende: Kone lilde, gifver eder tilfreds for Gvds Skyld. Oc der jeg siden kom til hannem, foreholt jeg hannem den trøstelig Sententz til de Rommere i det 8 Capitel: Denne Tjds Pjnaectighed var icke den Herlighed værd, som hand skulle faa i sin Jesu ærens Rige, oc dersom hand ljdde med hannem taalmodeligen, saa skulle hand oc ærefuld göris med hannem, med vjdere Forklaring derpaa. Siden tilspurde jeg den Salig Mand, om Guds Villie var hans Villie, enten at lefve eller døe, suared den S: Mand: Jeg hafver lenge siden gifvet min Villie under Guds Villie, thi jeg er vis paa, Enten jeg lefver eller døer, da hør jeg Herren til, huercken Ljfvæt eller Døden skal skillie mig fra den Kierlighed, som er i Christo Jesu vor Herre, med mange andre Trøste-Sprog af Guds Ord, som hannem blefve foreholte. Oc der mand fornåm den vjsse Død at være for haanden, bleff hannem foreholt: Naar mig forgaar ald min Forstand, oc intet Menniske mig hielpe kand, Din Hielp, O Jesu Christ mig send, Stat mig nu bj i min sidste End. Item: Dit Legems Lem er jeg uden Tuifl, det er min Hiertens Glæde, Fra dig jeg ingenlunde skillis vil, Nu min Død er tilstede, Om jeg end døer, da døer jeg dig, Det ævige Liff saa vilde du mig, Herre, ved din Død berede. Item: Om

jeg icke kand tale, naar Døden vil mig pjne, Min Siæl vil jeg befale, o Christe, i Hænderne dine oc med den gudfryctige Dionysio sige: o Herre, giff mig den Naade, at det sidste Ord, du taledede paa Kaarset, maa oc være mit sidste Ord, oc naar jeg kand icke tale meere, da bønør min Hiertens sidste Suck: Fader, i din befaler jeg min Aand; Ja nu sige aff Hiertet med Stephano: Herre Jesu, annamme min Aand; i din Haand, Herre Jesu, befaler jeg min Aand, oc det var det sidste, mand hørte hannem tale. Der effter blef formaned de got Folck, som tilstede vaare, at de med mig ville falle ned paa deris Knæ oc bede, at Gud vilde naadeligen forbarme sig offver hannem oc for sin Søns Jesu skyld tage blideligen imod hans Siæl, oc der vi hafde læst oc bedet derpaa et andæctigt Fader vor, oc kom til Sengen igien, ønsked jeg Herrens Velsignelse ofver hannem, da laa den Salig Mand, som hand vilde sofve, oc dermed saa sacteligen oc uden ald Bevegelse hensoff i Herren den 20 Januarii ved ved 2 slet Efftermiddag, der hand hafde lefved her i Verden 54 Aar¹⁾ oc 18 Dage, udi Oberstens, Erlig oc Velb: Mands *Christopher Steensøns* til Grimstedgaard²⁾, oc hans elskelige Frues, Fru *Birgitte Mormands*, oc Hederlig oc vellærdt Mands Her *Lauritz Erichsøns*, Sognepræst til Ottersløf, oc min Nærverelse.

Til Enken, Fru *Helvig Rosenkrantz*, har Forf. dediceret denne sin Prædiken, „som bleff holden i Eders gode S. Hoszbunds, Erlig oc Velbyrdig *Borchart Rudtz*, hans S. Ljgs Ned-

¹⁾ Man skulde vente, at der havde staaet 55 Aar.

²⁾ Orig. har: Brimstedgaard.

sættelse i Nagskous Kircke“, og som han efter hendes Begjæring har fattet i Pennen. Han takker hende for hendes mange og store Velgjæringer og ønsker Guds Beskyttelse over hende, hendes adelige Syskende, fornemme Svogerskab og gode Venner. Fortalen er dat. Halsted Anno 1647. Texten er valgt efter den afdødes saavel skriftlige som mundtlige Begjæring (S. 36 f.).

Rettelser til Den Danske Adel.

- Side
- I.
316. Raalund, læs: Kaalund.
443. Anm. 1. Formodningen bør vel bortfalde, siden Johannes Georgius Musenius ogsaa omtales andetsteds (Dsk. Mag. IV. 344).
523. L. 9 sraffe, læs: straffe.
569. Lyngbygaard. Det er to forskjellige Lyngbygaarde, som nævnes, i Villands H. 130, 442, i Strø H. 486.
576. Kol. 2 L. 17 f. n. Bispegaard, læs: Bispegaard.
- II.
145. L. 8 f. n. sifg, læs: sig.
-
-

Navneregister.

- A**agaard 151.
Aalborg Slot og Len 177.
Aalborg, Hans, Mag., 157.
Aarhus 21.
Aastrup i Jylland 131.
Abyssinien 9.
v. Ahlefeldt, Anfeld, Slægten 151.
Ajax 155.
Akeleie, Torben, Gabrielsen, 26.
Alcibiades 155.
Aleppo 8.
Alessandria 72.
Alexandria 8.
Amona, se Ancona.
Amsterdam 6, 42, 73. — Børs 42.
Ancona 7, „Amona“ 73.
Anna, Dronning af Skotland, 130.
Antvorskov Slot og Len 120, 175 f., 179, 182.
Aqvilonius, Bertel Knudsen, 123.
Arreskov 77, 140, 195.
Asmild Kloster 131.
Astrup 22, 151.
Athen 8.
Avignon 112.
- B**aden 6.
Baden, Anne Hansd., 121. — Hans Lauridsen 129.
- Bagge, Jakob, Admiral, 128.
Bahus Slot og Len 19, 34.
Baldevin, dr., 112.
Banner, Anne, 121. — Erik 110. — Frans 110. — Karen 110, 114 f. — Pernille 121.
Barnekov, Anne, 12, 20. — Cecilie 12. — Christian 1—20. — Hans Christiansen 12, 20. — Hans Mortensen 4 f. — Henrik 12. — Lene 12, 20. — Mette 20. — Morten 4. — Morten Mortensen 4. — Ove Frederik 12, 20.
Barritskov 138, 176 f.
Bartholin, Bertelsen, Caspar, Læge, 115, 120.
Basel 6, 112.
Basnæs 193.
Bavelse 22, 177.
Beck, Joachim, 23. — Lage 23. — Mette 23 f.
Bekthold, dr., 112.
Beldringe 23.
Below, Sophia, 99 f., 102 ff., 106 f.
v. Berlepsch, Kirstine, 193. — Sittig 193.
Bern 6.
Berritsgaard 88.
Betania 8.
Bethlehem 8.
Bidstrup 127.
Biersgaard 75, 139.

- Bild, Anne, 34 f. — Margrethe 35, 88. — Niels 35, 89.
 Bille, Axel, 74. — Beate 33, 177. — Erik 23. — Helvig 22 ff. — Inger 4. — Jens 33. — Jørgen 74. — Karen Bentsd. 33. — Karen Markusd. 32, 72. — Klavs 33 f., 177. — Knud 23. — Markus 33. — Peder 139. — Sophie 139. — Sten Jensen 11. — Sten Knudsen 23. — Sten Torbernsen 34.
 Billesholm, Skaane, 33.
 Bing, Anne, 193.
 Birch, Hans, Mag., 194.
 Birkholm 1, 3, 5.
 Biørn, Anne, 23. — Inger 139. — Mette 133, 135.
 Bjørnholm 32, 110, 151, 192.
 Blaa, Barbara, 89.
 Blichfeld, Hans Ottesen, Læge, 144.
 v. Boineburg, Anna, 193.
 Boller 77.
 Bollerup 151.
 Bologna 7, 72.
 Bornemann, H., Biskop, 66.
 Bornstedt, Lambrecht, 176. — Sophie 176.
 Borreby, Skaane, 78.
 Brabant 47, 73, 194.
 Brahe, Aage, 110. — Anne Axelsd. 26. — Anne Pedersd. 133. — Anne Prebensd. 66. — Axel 32, 114, 116. — Beate 110. — Birgitte Axelsd. 32, 114, 116. — Birgitte Stensd. 176, 178. — Helvig 178. — Henrik Jensen 11. — Henrik Prebensen 73. — Jørgen 73. — Margrethe 11f., 20. — Otte 32, 177. — Peder 131. — Sophie 131, 133 ff. — Sten 177. — Tyge 33, 177.
 Brahesborg 29.
 Brandenburg, Kurfyrsten af, 12.
 Brandt, Anne, 176.
 Brangstrup 34.
 Bratskov 177 f.
 Breitenburg 76, 139.
 Bremen 7, 47, 73.
 Brescia 72.
 Bretagne 72.
 Briel 47, 73.
 Brock, Ide, 33.
 Brockenhuus, Anne, 35, 89. — Ejler Jakobsen 34. — Jakob 34. — Johan 22. — Johan Johansen 22. — Johan Kjeldsen 22, 28. — Kjeld 22. — Mikkel 34. — Sophie 21—28. — Susanne 33.
 Bryndom, Søren Mortensen, Præst, 82.
 Bryssel 73.
 Bustrup 34, 90.
 Bydelsbach, Mette, 5, 111.
 Bøhme, Johan Just, Læge, 64.
 Bølle, Eiler, 34. — Dorothea 192. — Mads 192. — Susanne 34.
 Børglum Kloster 32.
Calabrien 7.
 Calais 73.
 Cambridge 73.
 Canterbury 6.
 Carmel 8.
 Caspar Bertelsen se Bartholin.
 Christi Grav 8.
 Christian III 5, 127.
 Christian IV 79. Besøg i England 131. Rejse til Halmstad 195.
 Christian, udvalgt Prins, 199.
 Christian V 59, 68. Rejse i Frankrig 49.

- Constantinopel 8.
 Costnitz 6.
 Creutzhauer, Johannes, Læge, 144.
 Cypern 8.
 Cøln 43.
- D**aa, Birgitte, 192.
 Dalby 132.
 Dalum 32.
 Damiette 8.
 Damsbo 34.
 Darmstadt 43.
 Dauphiné 45.
 Davbjerggaard 126.
 Delft 73.
 Demmestrup 110, 126, 132.
 Ditmarsken 128, 153.
 Dordrecht 6.
 Drakenburg, Nedersachsen, 76, 140.
 Døde Hav 8.
- E**dinburg 6.
 Egede 4, 33.
 Egholm 193.
 Egisborg 111.
 Elisabeth, Dronning af England, 11.
 Elsas 72.
 Elved 26, 32, 114.
 Engelbrecht, Christoph, 189.
 England 52, 131, 194. Jvf. Elisabeth.
 Eskildstrup 89.
 Eskjær 33, 75 f., 79, 127, 138, 177.
 Estrup, Gammel-, 33.
 Etna 7.
- F**aareveile, Langeland, 23.
 Falster 55.
 Falster, Birgitte, 193. — Oluf 193. — Peder 193.
- Farstrup, Mads Pedersen, Præst, 137, 143 ff.
 Femern 128.
 Fermo 74.
 Ferrara 7, 72.
 Fjellelose 26.
 Flandern 47, 73, 194.
 Flemming, Karen, 22, 177.
 Florens 7, 73.
 Foss, Niels, dr., 95.
 Frankfurt 43.
 Frankrig 53, 194.
 Frederik II 7, 34, 75 f., 130. Toget til Ditmarsken 128, 153.
 Frederik III 38, 48, 67.
 Freiburg 6.
 Freyvaldt, Frydenwald, Donatus, Læge, 120.
 Friesland 47. — Ost- 73.
 Friis, Berte, 34. — Elisabeth 88. — Henrik 35, 88. — Jesper 35, 89.
 Fultofte 75, 139, 141.
- G**ammelgaard, Als, 33.
 Gants, Mette, 77.
 Gascogne 72.
 Gaunø 57.
 Gedsted, Jacob, 74.
 Genf 6, 72, 112.
 Genua 5, 45, 72.
 Gersdorf, Christoffer, 133.
 Giessen 114.
 Gisselfeld 4, 32, 110.
 Gjøe, Anne, 32. — Charlotte Amalie 58, 66. — Eskild Henriksen 32. — Eskild Mogenssen 32. — Falk Falksen 178. — Falk Henriksen 32, 36 ff., 40, 72. — Falk Mogenssen 33. — Henrik Eskildsen († 1533) 32. — Henrik Eskildsen († 1611) 32. — Hen-

- rik Falksen 72. — Karen 127.
 — Markus 29-74. — Mette 4, 111. — Mogens 4, 33, 111.
 — Sophie 58.
- Glimminge 33 f., 88 f.
- Glorup 193.
- Godov, Elline, 32. — Henning Olufsen 32.
- Golgatha se Hovedpandestedet.
- Grenoble 72.
- Grimstedgaard 201.
- Grinderslev 82.
- Grubbe, Agathe, 23. — Christian 121. — Mette 89. — Palle 89. — Sigvart 23, 89.
- Guastalla 72.
- Gulland 129.
- Gustav Adolf, Konge af Sverig, 195.
- Gyldenstjerne, Anne, 151. — Anne Helvig 83 f. — Helle 75—85, 138. — Henrik Knudsen 33, 75, 139. — Mogens Henriksen 33, 75, 139. — Mogens Mogens († 1621) 75, 139. — Mogens Mogens († 1639) 75 139. — Morits Nielsen 151. — Pernille 195. — Regitze 138. — Sybille 32.
- Gyllebo 89.
- Haag** 6, 47, 73.
- Haarlem 73.
- Hack, Lene (o: Kirsten Andersd.), 126. — Lene Eilersd. 193.
- Hageløse 110.
- Hagedst 23, 88, 138.
- v. Halle, Frands, 76. — Kirstine 76, 140.
- Halmstad 195.
- Hals Birk 131.
- Halsted 191, 202.
- Hamborg 73.
- Hammelmose 131.
- Hans Mikkelsen, Superintendent, 21. — Hansen, Bogtrykker, 21.
- Hansted 22.
- Haqvard, Philip, Læge, 64.
- Hardenberg, Helvig, 77, 140. — Jakob 77. — Kirsten 116. — Korfits 90. — Margrethe 89. — Mette 34.
- Harlingen 6.
- Hartman, Hans, 5.
- Harwick 73.
- Hasle, Ringsted H., 111.
- Haverlykke 22 f.
- Hegnet 22, 177.
- Heidelberg 7. — Universitet 43.
- Heiselt 127.
- Helsingborg Slot og Len 32.
- Helsingør Kirke 1.
- Helvicus 114.
- Henrik Frederik, Prins af Skotland, 11.
- Herlufsholm 29, 31, 56, 68, 73.
- Hermstorf 176.
- Holbæk Slot og Len 138.
- Holck, Anne, 138. — Hans 177. — Kirsten 177. — Mandrup 177.
- Holland 51, 194. Jvf. Nederlandene.
- Holsten 73, 76, 196.
- Hovedpandestedet 8.
- Hverringe 89.
- Hvidkilde 32 ff., 38.
- Huitfeld, Arild, 11. — Christoffer 88. — Henrik 87 f., 101, 107. — Jakob 88. — Mette 87—108. — Otte 88.
- Hundslund Kloster 131.
- Høg, Anne, 177. — Jørgen 79. — Karen 33, 76. — Kirstine 110, 126. — Niels 127. — Peder 76.—Sophie 182 ff., 187.

- Høgested 89.
Høibygaard 23.
- Ingolstadt 5.
Irland 6.
Italien 194.
Iversnæs 33.
- J**acobæus, Holger, dr., 64.
Jaffa 8.
Jakob VI, Konge af Skotland
(I af England), 11, 13, 130.
Jakob Hansen, Præst, 162 f.,
168, 171 f. — Nielsen, Præst,
111.
Jena 5.
Jens Gjødesen, Biskop, 125.
Jericho 8.
Jerusalem 8.
Johannes, Præsten, 8.
Jordan 8.
Juel, Anne, 22. — Elisabeth
151. — Hartvig 152. — Ide
126. — Iver 151. — Jens 74.
— Thomas 151 f.
Jungshoved 160, 164, 173.
Juul, Ingeborg Christine, 50. —
Ove 50.
- K**aas, Anne, 22. — Ellen 177.
— Niels 23.
Kairo 8.
Kalundborg Slot og Len 177.
Karl IX, Konge af Sverig, 13.
Katt (el. Laaland), Oluf Han-
sen, Præst, 111, 116.
Kedron 8.
Kjelstrup 32.
Kjærsgaard, Fyn, 23.
Kjærstrup, Taasinge, 76, 140,
193.
Kjøbenhavn 29, 47, 78, 87, 95,
113, 115, 122, 125, 129, 179,
191. — Ridderakademi 29 ff.,
59, 68, 72 f., 109. — Univer-
sitet 29, 64, 66, 199. — Nico-
lai Kirke 64, 66, 109. — Slot
og Len 32.
Kleirup 126.
Klement, Skipper, 126.
Klingstrup 140.
Klogerup 110.
Knob, Birgitte, 89.
Knud Hansen, Præst, 175,
183 ff.
Knudstrup 32, 57, 177.
Kogsbøl (Holckenhavn) 89.
Kokkedal 110 f.
Korf, Elisabeth, 26.
Korinth 8.
Korselitze 193.
Krabbe, Anne, 34. — Magda-
lene 90. — Tyge 34.
Krackewitz, Anne, 4. — Joa-
chim 4.
Krafse, Hans, 193. — Jesper
193. — Karen 192.
Krag, Brigaderinde, se Helle
Trolle.
Krapperup 151.
Krenkerup 4, 111.
Kreta 9.
Kriseby 151.
Krogholm 131.
Krognos, Anne, 151. — Oluf
Stigsen 151.
Krogsgaard 175.
Krummedige, Sophie, 139.
Krumstrup 88.
Kruse, Birgitte, 25 ff.
Kruse, Henrik, Bogtrykker,
175.
Kørup 150, 160, 164, 173.
- L**aaland 55. — Nørre Herred
191.
Landskrone 14, 87. — Slot og
Len 12, 87 f.

- Lange, Ide, 99 f., 103, 107. —
 Margrethe Gundesd. 100, 103,
 107. — Margrethe Thomesd.
 23.
- Langtind 89.
- Languedoc 72, 112.
- Lausanne 6.
- Leiden 6, 73.
- Leipzig 112.
- Lente, Christian, 72.
- Lerbæk 22.
- Leyel, Danchert, Læge, 95, 98,
 107.
- Libanon 8.
- Liebenau, Hessen, 193.
- Lille 87 f.
- Lindenov, Holger, 78.
- Livorno 45, 73.
- Loire 72.
- London 6, 46, 73.
- Loreto 74.
- Lucca 7, 73.
- Lund 95, 98. — Gaard 11 f. —
 St. Peders Kloster 11.
- Lund, Mors, 131.
- Lundbygaard, Fyn, 35, 89.
- Lunge, Karen, 193.
- Lykke, Anne Christoffersd.,
 177. — Anne Henriksd. 123.
 — Frans 111 f., 113, 122 f. —
 Hans 127. — Henrik 110 ff.,
 113. — Jørgen Henriksen
 109—23. — Jørgen Peder-
 sen 110. — Karen 34. — Kir-
 stine Jørgensd. 121. — Kir-
 stine Pedersd. 126. — Peder
 110, 126. — Sophie 77.
- Lynderup 137.
- Lynderupgaard 79, 137.
- Lyngsgaard, Skaane, 33 f., 177.
- Lyon 6, 44 f., 46, 72, 112.
- Lystrup 23, 89.
- Løitved, Fyn, 23.
- Lønborg Bispegaard 126.
- M**adrid 53.
- Mageløs, Skib, 128.
- Mailand 5, 72.
- Mainz 43.
- Malmø 97, 131. — Slot 12, 139.
- Malta 7.
- Mantua 7, 72.
- Margrethe, Dronning, 152.
- Marseille 46, 73.
- Marsvin, Karen, 133, 135. —
 Mette 84.
- Meinstrup, Else, 76.
- Mentzer, Theolog, 114.
- Messina 7.
- Michael Henrichsen, Præst, 64,
 66.
- Milano se Mailand.
- Mirandola 72.
- Modena 72.
- Mogenstrup, Skaane, 139.
- Morea 8.
- Moria Bjerg 8.
- Moritz, Prins af Oranien, 11.
- Mormand, Birgitte, 199, 201.
- Morsing, Peder, Bogtrykker,
 191.
- Munk (Vinranke), Eline Jensd.,
 127. — Jens Madsen 127.
- Munk (Lange), Else, 133. —
 Frederik 158. — Hans 158.
 — Iver, Bisp, 127, 152. —
 — Kirstine 131, 133, 135. —
 Ludvig 126 f. — Mogens 126.
 — Oluf 126. — Peder Lud-
 vigsen 125—36.
- Møen 131.
- N**akkebølle 32 ff.
- Nakskov 191, 201.
- Neapel 7, 45, 73, 194.
- Nederlandene se Moritz.
- Nevers 6.
- Niels Jensen, Præst, 194.
- Nielstrup, Laaland, 4, 193.

- Nordsee 138.
 Normand, Elisabeth, 4.
 Novara 72.
 Nyborg Slot og Len 32.
 Nykjøbing p. F. 199.
 Nütschau 76.
- O**dense 25, 128, 152, 195. —
 St. Knuds Kirke 21.
 Oldenborg 47, 73.
 v. Olderhausen, Elisabeth, 193.
 Oliebjerget 8.
 Oluf, Præst, se Katt. — Peder-
 sen, Præst, 132 f., 134 f.
 Orebygaard 89, 192.
 Oregaard 22.
 Orleans 6.
 Otterslev By 194, 199. — Gaard
 191 ff.
 Ovegaard 147.
 Overgaard 109 ff.
 Oxe, Anne Johansd. (ca. 1510),
 193. — Anne Johansd. (†
 1581) 110. — Johan Johan-
 sen 4, 110. — Johan Peder-
 sen 4. — Mette 4 f.
 Oxford 6, 46, 73.
 Oxholm 110.
- P**adua 7, 9, 72.
 Palermo 7.
 Palsgaard 126, 151.
 Pappenheim, Borchard, d. æ.,
 193. — Borchard d. y. 193. —
 Jørgen 193. — Margrethe
 192, 195.
 Paris 6, 44, 46, 51, 72, 112.
 Parma 7, 72.
 Parsberg, Agatha Sophie, 79,
 137—47. — Anna Sophie 79.
 — Elisabeth 79, 82, 84, 144. —
 Holger 79, 144, 146. — Man-
 derup 133. — Mogens 79,
 144, 146. — Niels († 1592)
138. — Niels († 1668) 75, 79 f.,
 138, 146. — Verner Nielsen
 († 1643) 138. — Verner Niel-
 sen († lille) 79. — Verner
 Nielsen († 1719) 79, 84. —
 Verner Tønnesen 138.
- Pavia 5.
 Peder Jespersen, Konfessiona-
 rius, 29, 66. — Villadsen 189.
 Pesaro 73.
 Philip, Hertug af Wolgast, 127.
 Pistoja 73.
 Pisa 7, 73.
 Plat, Anne, 4.
 Pödebusk Slægten 152. — Erik
 Jørgensen 127. — Erik Klav-
 sen 153. — Gissel 166, 168,
 171. — Klavs 151. — Morits
 150, 153, 165, 168, 172 f. —
 — Predbjørn Klavsens 151 f.
 — Predbjørn Moritsen 149,
 173. — Tetz 152. — Valde-
 mar 152.
- Pommern 152.
 Pogwisch, Agatha, 139.
 Poitou 72, 112.
 Polen se Sigismund.
 Pontoppidan, Knud Eriksen,
 191, 197 ff. — Laurids Erik-
 sen, Præst, 199 f.
 Postelitz, Rygen?, 4.
 Present, Anne, 193.
 Prestegiannis se Præsten Jo-
 hannes.
 Promus, Mathias, 189.
 Provence 112.
- Q**uitzow, Eiler, 26.
- R**alswik, Rygen, 4.
 Rame 8.
 Ramel, Catharina, 76.
 Randers 130. — Graabrødre-
 kirke 125.

- Randrup 138.
- Rantzau Slægten 151. — Frans 76, 139. — Henrik 76, 139. — Johan 76. — Kai 123. — Sophie 75, 139, 141.
- Rantzau, Gods, 139.
- Rantzausholm (Brahetrolleborg) 76, 123.
- Ravenna 7, 73.
- Ravensberg, Anne, 23.
- Ravn, Hans Mikkelsen, Rektor, 189.
- Ravnholt 35, 88 f.
- Ravnstrup 192.
- Reckenberg, Karen, 76.
- Reedtz, Beate, 188. — Frederik 176, 182, 196. — Jørgen 189. — Kirsten 175—189. — Klavs 176. — Mikkel 176. — Peiter 176. — Peder 189.
- Resen, Hans Poulsen, Præst, 109, 116 ff.
- Reval 129.
- Rhodos 8.
- Ribe 27, 42, 72, 127, 149, 152, 157, 160, 164, 173. — Domkirke 38, 149, 152. — Korsbrødregaard 150. — Lilliebjerg 149. — Riberhus 152 f.
- Riber, Jens Kjeldsen, Præst, 87, 98 f., 100 ff., 107.
- Rimini 73.
- Rom 7, 18, 45, 73.
- Rosenborg 54.
- Rosenkrantz, Anna Eriksd., 76, 140. — Anne Nielsd. 34. — Axel Eriksen 88. — Axel Nielsen 89. — Birgitte 139. — Erik Axelsen 89. — Erik Holgersen (?) 135. — Erik Ottesen († 1503) 151. — Erik Ottesen († 1575) 76, 140. — — Helvig 195, 201. — Jakob 195. — Karen 126. — Kirsten 192 f. — Lene 151. — Ludvig Nielsen 126, 151. — Margrethe 88, 93 ff., 100 ff., 107. — Mette Eriksd. 32. — Mette Nielsd. 110. — Niels (o: Ludvig Nielsen) 126. — Otte Holgersen 77. — Otto Christoffer 166. — Vibeke 151.
- Roskilde 7.
- Rostock 128.
- Rostrup, Jørgen, 177. — Karen 176. — Laurids 177.
- Rotfeld, Margrethe, 177. — Niels Jensen 177.
- Rothkirch, Birgitte, 179. — Catharine 179. — Christian 179. — Else 179. — Frederik 179. — Hans 179. — Kirsten 179. — Kirsten 179. — Sophia 179. — Wentzel 175, 178 ff., 188.
- Rotterdam 6, 47, 73.
- Rouen 6.
- Rud, Borchard Ejlersen, 194—202. — Ejler 192, 194. — Jørgen Knudsen 192. — Jørgen Mikkelsen 192. — Knud 192. — Sophie 33, 177.
- Rugaard, Fyn, 24, 27, 33.
- Rygen 152.
- Rønnow, Birgitte, 23. — Ejler 34. — Karen 34. — Margrethe 34.
- Saint Andrews 6.
- Saintonge 72.
- Sandberg, Kirsten, 183, 188.
- Sandbygaard 138.
- Sandholt 77.
- Sartor, Salomon, Bogtrykker, 1, 87.
- Savoyen 44, 72.
- Schafhausen 6.
- Schultendorp 176.

- Schultz, Christopher, Læge, 25, 95, 97, 107.
 Schweiz 44, 194.
 Seefeld, Agatha, 138. — Enevold Jensen 139. — Jakob († 1599), 139. — Jakob t. Ovegaard 147.
 Seerup, Niels, Mag., 38.
 Segeberg 140.
 Sehested, Christen Thomesen d. y., 74. — Hannibal 49, 51. — Jvf. Sested.
 v. Seidlitz, Georg Sigmund, 189.
 Senigaglia 74.
 Sested, Klavs, 151, 153. — Lisbet 138. — Magdalene 150, 164 ff., 173. — Mikkel 138. — Sivert 151.
 Siena 7, 73.
 Sigismund, Konge af Polen, 12.
 Silkeborg Slot og Len 139.
 Siloeh 8.
 Sinai Bjerg 8.
 Sjelleskovgaard 177.
 Skabersø 139.
 Skafteløv 32.
 Skarholt 139.
 Skave, Kirstine, 89.
 Skeel, Albret, 130. — Anders 22, 177. — Karen 130 f. — Margrethe 177. — Sophie 22.
 Skjervad 193.
 Skjersø 32 f., 79 f.
 Skjoldemose 90.
 Skjoldenæs 192.
 Skjørringe 32.
 Skotland se Henrik Frederik, Jakob.
 Skram, Mette, 90.
 Skytte, Anders, Læge, 111.
 Slagelse 189.
 Smedstrup, Skaane, 193.
 Solothurn 6.
 Sophie, Dronning, 111, 139.
 Sorø 175. — Akademi 32, 38 f., — Skolemester se Niels Seerup.
 Sostrup 139.
 Spandetgaard 151.
 Spanien 53.
 Sparre, Anne Mouridsd., 33, 75, 139. — Henrik 110. — Jep 76. — Johanne 110. — Mourids Ibsen 33, 76.
 Speyer 7.
 Spoleto 73.
 Starupgaard 22 f.
 Stavanger, Peder, Præst, 96 f., 99.
 Steensen, Christoffer, 199, 201.
 Stenalt 23, 139.
 Stettin 129.
 Stjernholm, Skaane, 33, 75, 139.
 Strasburg 7, 112, 158, 163.
 Sture, Margrethe, 33.
 Sturm, Johannes, Professor, 158.
 Svanholm, Sjælland, 23, 139.
 Svanholm, Skaane, 33, 75 f., 139.
 Svenstrup, Skaane, 75 f., 139.
 Sverig 128. Jvf. Karl.
 Sæbygaard, Laaland, 191 f., 194.
 Sæbygaard, Jylland, 125 f.
 Søbygaard 133.
 Sødringholm 132.
 Søholm, Fyn, 76, 139.
 Syracuse 7.
 Taarupgaard 177.
 Tegenhuus, Ellen, 23.
 Teschenhagen, Rygen, 4.
 Themistocles 154.
 v. Thienen, Mette, 151.
 Thomson, Elisabeth Marie af, 52 f., 73.
 Thott, Henrik 101. — Jutte

- Dorothe 57, 66. — Knud 57. — Lene 11. — Tage Ottesen 73, 97.
- Thracien 8.
- van Thümen, Eustachius, 121.
- Tim 138.
- Timmermand, Joachim, 27.
- Tolentino 74.
- Torup, Skaane, 33.
- Toskana 73.
- Tostrup, Skaane, 33, 177.
- Tours 6.
- Tripolis i Syrien 8.
- Trolle, Helle, Brigaderinde Krag 66. — Herluf 128. — Jakob 89. — Margrethe 34. — Øllegaard 88.
- Turebygaard 32.
- Turin 45, 72.
- Tygestrup 176.
- Tyskland 194.
- U**lfeld, Anders, 22. — Berte, Birgitte 35, 89. — Ebbe 76, 139. — Edel 22. — Hartvig 23. — Helle 75 f., 139. — Helvig 23. — Just 22. — Mette 23, 89.
- Ulfstand, Børge Jensen, 89. — Elisabeth 33 f. — Ide 33. — Jens Holgersen 34. — Lene 76, 139. — Margrethe 89. — Truid 33.
- Ulysses 155.
- Urup, Østbirk Sogn, 90.
- Utrecht 6, 42 f.
- V**albygaard 23, 89.
- Waldkirch, Henrik, Bogtrykker, 109, 125.
- Walkendorf, Henning, 193. — Øllegaard 193.
- Walstorf, Anne, 76.
- Wandal, Hans, Professor, 66.
- Varberg Slot og Len 19, 76, 139.
- Vedbygaard 177, 192.
- Vedel, Anders Sørensen, 149, 169 ff.
- Weinrich, dr., 112.
- Velschow, Ursula, 176.
- Venedig 7 ff., 72.
- Verona 7, 72.
- Vestervig Kloster 131.
- Viborg 79, 144, 146.
- Vidskøfle 11 f.
- Wien 43. — Bibliotheket 72.
- Vigerslev, Fyn, 25.
- Viingard, Mogens, 72.
- Villestrup 50.
- Vinding, P., 74.
- Visborg Slot og Len, Gulland, 34.
- Visborg, Jylland, 127, 139.
- Wittenberg 112.
- Wolgast 127.
- Volstrup 126.
- Vordingborg Slot og Len 111, 176.
- Worm, C. W. 74. — Ole, Professor, 73, 199.
- Vosborg 151.
- Z**ions Bjerg 8.
- Zürich 6.
- Ø**land 128.
- Ørbækklunde 34 f., 88.
- Østergaard 22.

Sagregister.

- A**delsmand i Tjeneste hos en jævnbyrdig 127.
Adelskabs Betydning og Forpligtelse 153 ff.
Admiral, Rigens, 129.
- B**arber 97, 107.
Bededage 132.
Bondestanden, Adelsens Forhold til, 81, 180 f., 196.
- C**onsiliarius, den tyske Nations i Padua, 104
- D**ansk Sprog 10.
- E**der, Brug af, 92.
- F**attige, Godgjørenhed mod, 142, 181.
Feltøverste 76.
Flaaden 128 ff.
Fredsunderhandlinger 1570: 129.
- G**eheimeraad 54.
Gejstligheden, Adelsens Forhold til, 114.
Gesandtskaber 11 (1594 til Skotland), 11 (1596 til England og Nederlandene), 12 (1603 til Polen og Brandenburg), 49 (1662 til Frankrig), 51 (1669 til Holland), 52 (1672 til England).
- Grænsemøde af Danske og Svenske 195 (1619).
- H**ofjunker 79.
Hofmarskal 192.
Hofmester hos Kongen 34, 75.
— hos Dronningen 139. —
for Ridderakademiet 59. —
paa Sorø 38.
Hospitaler 108.
Husandagt 92, 114.
Højesteret 54, 79.
- K**ammerherre 48.
Kannikedømmer 7, 27.
Konfessionarius 29, 66.
Kirker, Gavmildhed mod, 196.
Kommissarius 196.
Krige, Danmarks,
1559: 128, 153.
1563—70: 128 f., 153.
1611—13: 13 ff.
1626: 196.
1643—45: 196.
Krokodiller 9.
- L**andsdommere 23, 79.
Litterære Arbejder, Adelsens:
Adelig afskriver Klassikere 9.
Adelig forfatter Digt 163.
Adelig forfatter sin Rejsebeskrivelse 194.
Læger 25, 64, 111, 115, 120, 144, 199.

- Læsning, Adelens:**
 i Biblen 24, 92, 143.
 historisk 9.
- Officer, Udnævnelse til, 196.**
- Personalierne, ikke forfattede af Præsten, 136.**
 — paa Rim 163.
- Regeringsraad 130, 138.**
 Ridderorden 54.
 Rigsmarsk 32, 34, 110, 130.
 Rigsraadet, Optagelse i, 130.
 Rosmere 9.
- Sang 27, 104 f., 121.**
 Skibshovedsmand 128 f.
 Skolemestre paa adelige Gaarde 5, 24, 91, 194.
 Skørbug 63.
 Slægtregister 156 f.
- Sprog, Uddannelse i og Brug af fremmede:**
 Engelsk 10.
 Fransk 6, 10, 112 f.
 Italiensk 10.
 Latinsk 10, 12, 117.
 Nederlandsk 10.
 Spansk 9f.
 Tydsk 10, 91.
- Statholder i Kjøbenhavn 33, 75.**
 — i Norge 33 f., 77, 140.
 — i Holsten 76, 139 f.
- Stiftamtmand 55.**
Studenter 114 f.
Studier, Adelens, 13.
 af Klassikerne 9.
 historiske 114.
 juridiske 114.
 medicinske 112.
 politiske 114.
- Sygdomme:**
 Feber 115.
 Kolik 94.
 Mæslinger 115.
 Pest 141.
 Phthisis 116.
 Podagra 197.
 Skørbug 63.
- Tyendets Forhold til Herskabet 178, 196.**
- Udenlandsreiser, Adelens 5—10, 42—47, 78, 112 f., 157 f., 194.**
- Væragtig, Adelig erklæres, 127.**

